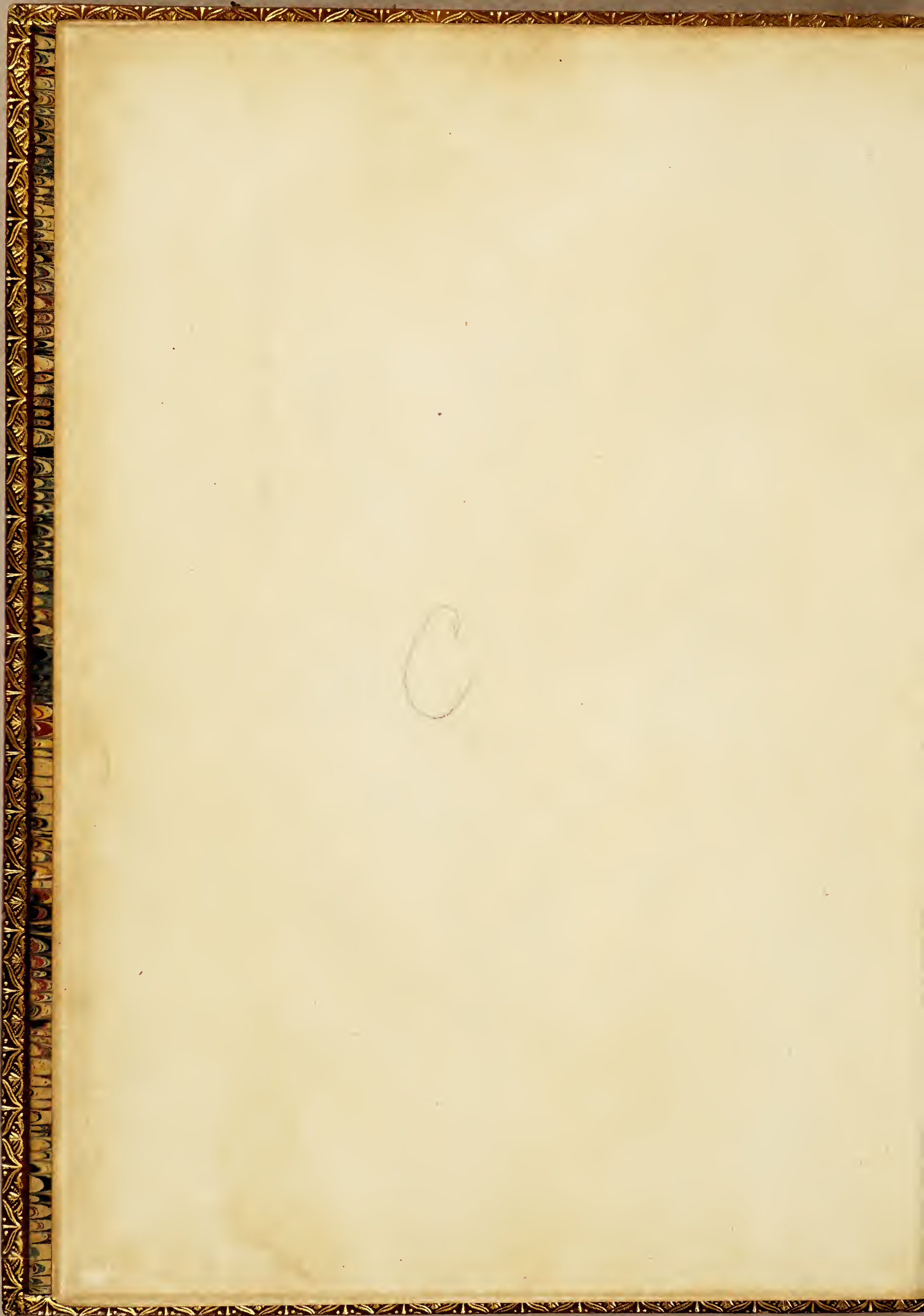

HT

John Carter Brown.

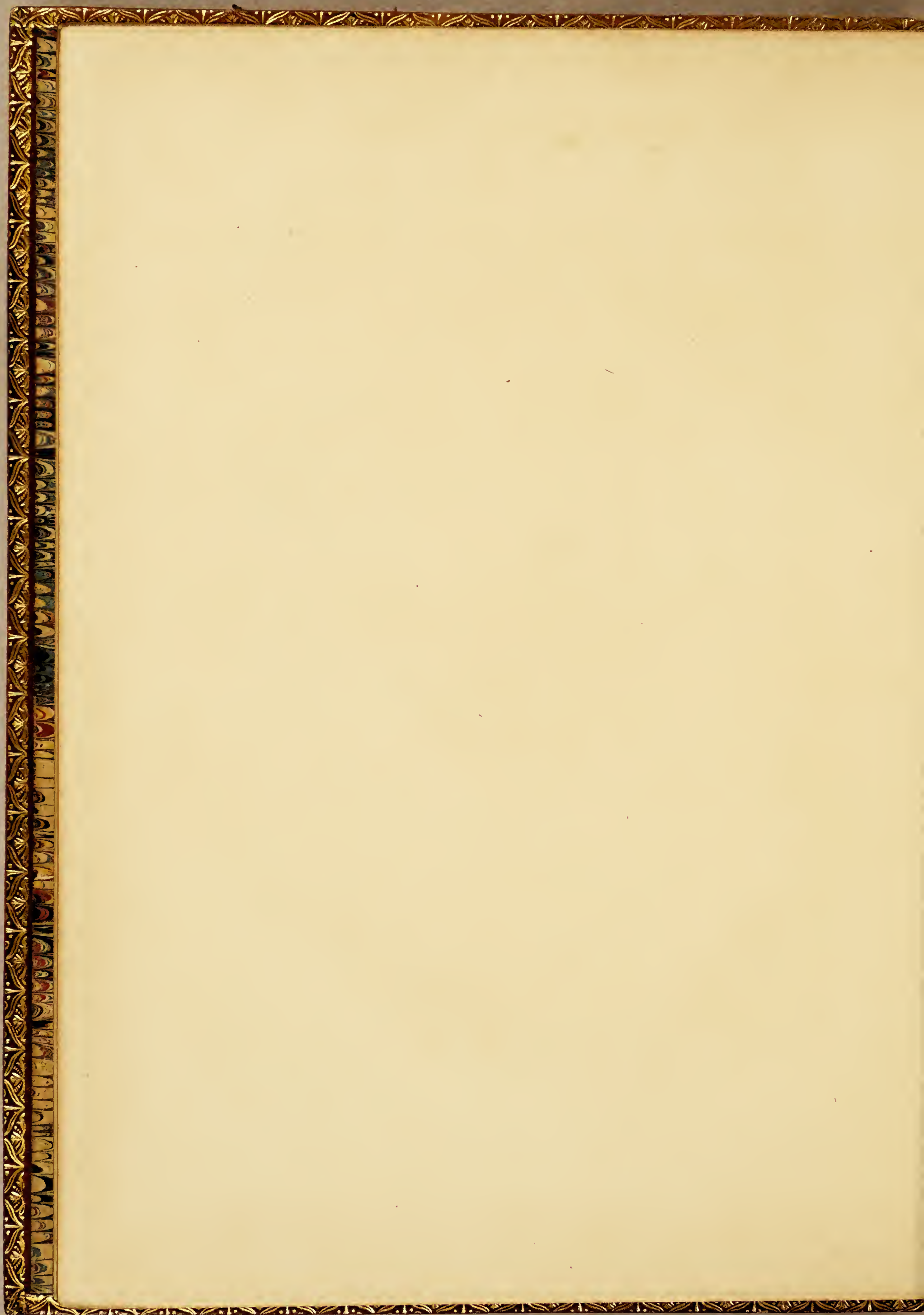

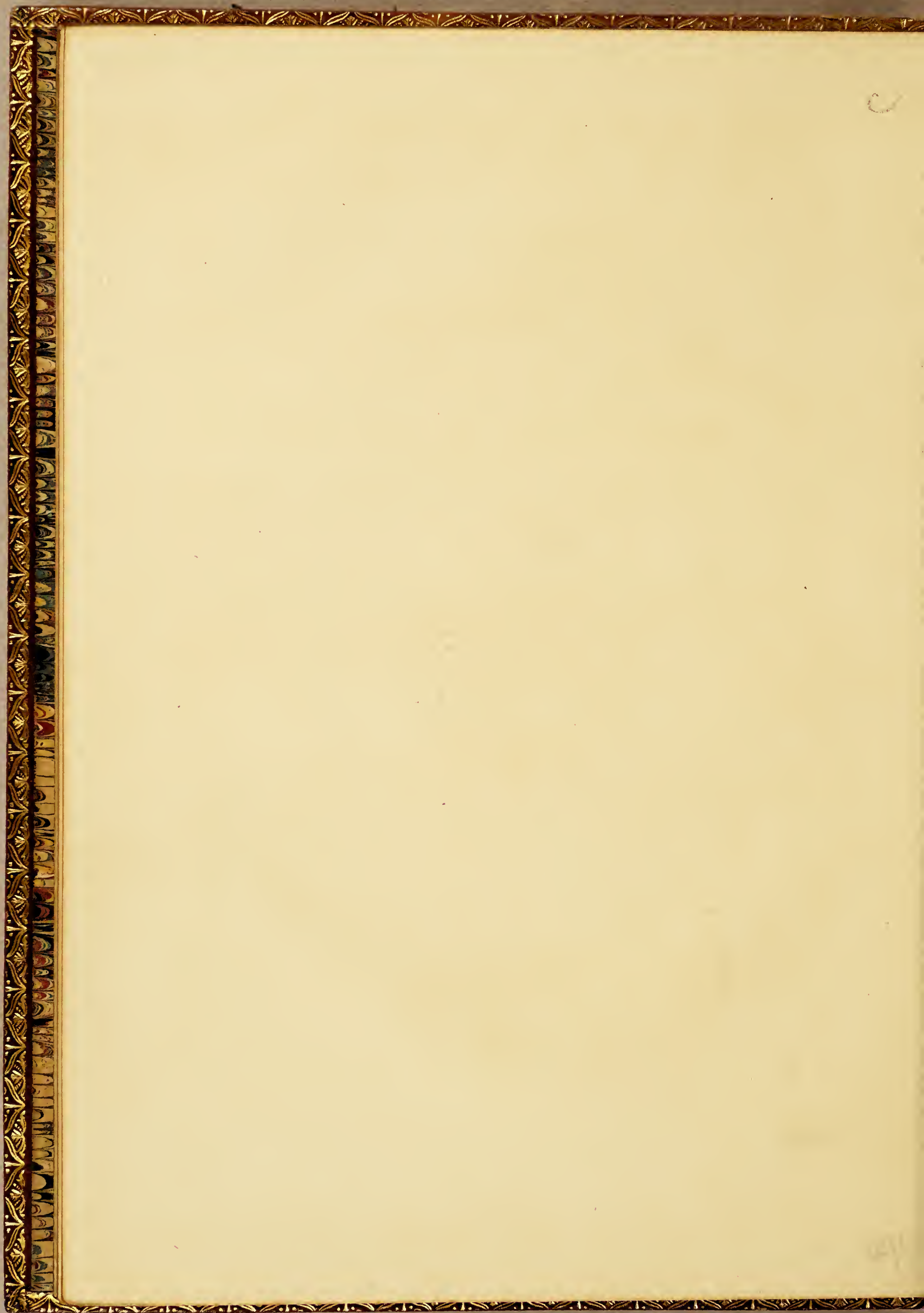
1 c.p.1

Buys - mecklin - 4 fr.
say - 4 -
aug. 1833. C. Lewis

T. N° 135.

Seer cort Verhael
vande destructie van d' Indien verga-
dert deurden Bischop don fran Bar-
tholome de las Casas / oft Casaus / van
sinte Dominicus orden. in Bra-
bantsche tale getrouwelick
uyte Spaensche
ouergeset.

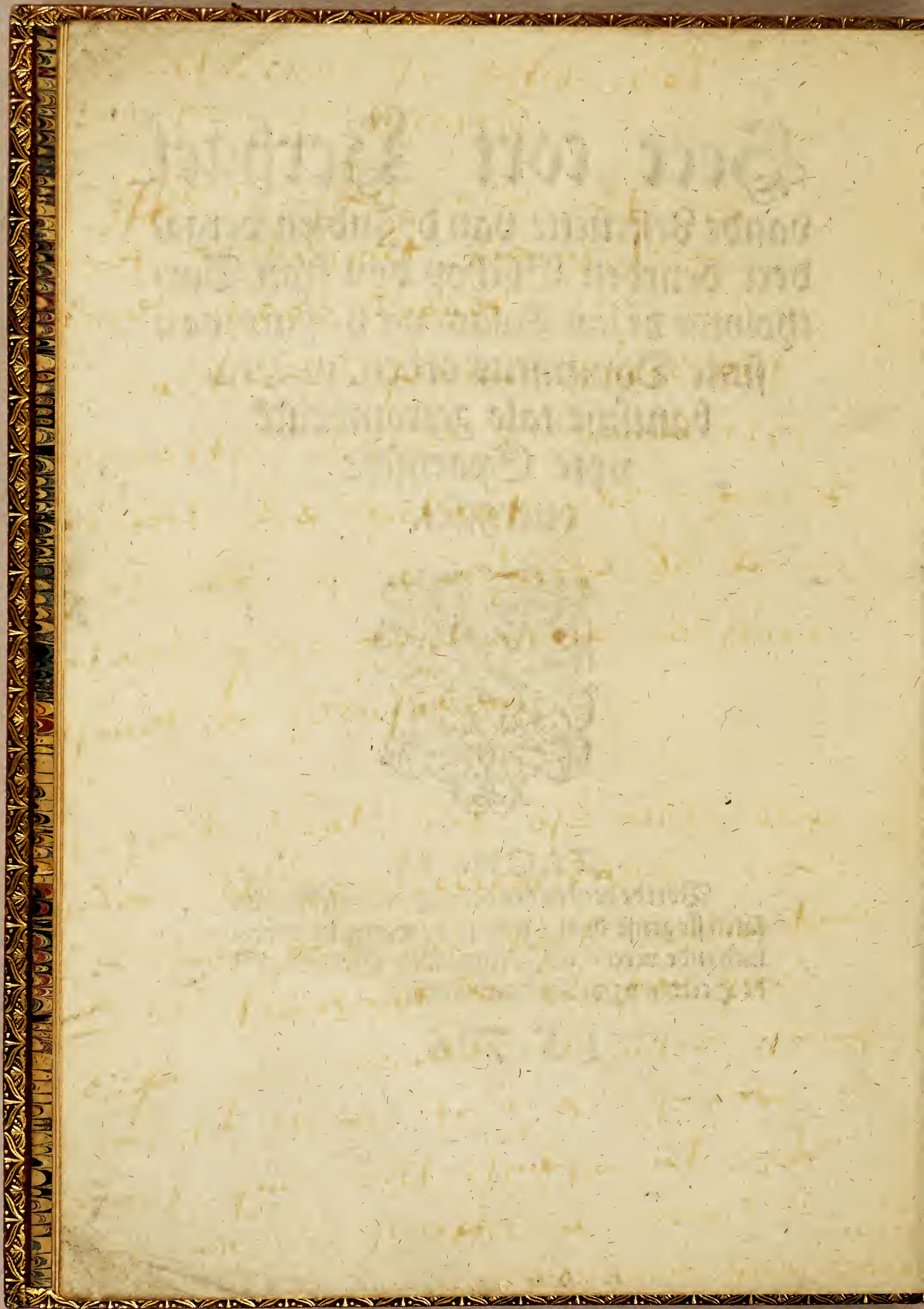

ZACH. XI.

Doet de beesten des verslagens / welck diet bes-
saten slogense doot / ende sy en waren niet droes-
wich ende vercochtense / seggende : Gebenedyt si
de Heere / wy sijn Nijck geworden.

I 5 7 8.

[Faint, illegible handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

Den ouerfetter aenden Lefer.

Anmerckende hoe dat de gheschiedenissen van d' Indien/welcke men America heet/ in diuerse talen / ende oock inde Brabantische geschreuen ende ouergeset syn / werdich bouen allen anderen gelesen te wordē/maer datter versuympt is te verhalen int particulier de groote ellende ende jamerlycke destructie van dat groot Volck ende Lant/ soo nochtans wel van noode soude syn dat Alomme wel waer verstaen/om te meer op te wonderlycke werckē Goids te letten/ metlyden met onsen naesten te hebben/ende voer hen te bidden/ende dat wy ons oock beteren ende bekeeren moechten / op dat ouer ons alsulken plagen ende torne Goids niet en comen/soo hebbe ic geraden gevonden een boecyken dat int jaer 1542. daer af in Spanien ende in spaensch/ gemaeckt is/ende niet veel meer te vinden en is/in onse Brabantische tale/waer Godt oock syn geessel laet vallen/ouer te setten/ ende laten druckē/ ten eynde/dat dit principal stuck gesien synde/wy doen soo bouē staet/ende oock dat de voers. Indische historie volmaeckter sy. Het Origeneel Spaensch is geprint in Seullien by Sebastiaen Trugillo / in onse lieue vrouwe vā gracen/int jaer 1552. Den aetheur is een seer geleert ende soo uyt syn schryuen wel blyckt heyligh ende catholich man/bischop van Chlapa in nyew Spanien vā sinre Dominicus orden/een geborne Spanjaert/genaempt don fran Bartholome delas casas/oft Casaus/ende heeft geschreue met grooten yuer ende christelycke viricheit/ om te beletten de wreetheit/grouwel / ende Tyrante welcke inde voers. Indien deurde spaenjaert gedaen wordē/ende opgesteld is / ende heeft hem geaddressiert (tot dyen eynde uyt Indien expresselyck in Spanien te houē comende) aen Keyser Carolus S. M. ende Coninc Philips synen Sone/onzen Heere/ op dat henne Matesteuten daer inne versagen/soo sy oock gherne souden hebben gedaen/hadder hen mogelyck geweest. Ick en hebbe niet versiert/toe noch afgedaē/soo dit mitten Spaenschen Originelen confererende wel blyckē sal/soo veele als onse tale vermach. Den danck ende ondancck behoort den voers. bischop toe/waer mede den ouerfetter wenschet den Lefer alle goet.

Prologue vanden
Bischop don Bartholome de las Cas-
sas / oft Casaus / aenden seer Hooghen
ende seer machtigen Heere / de Prince
van Spanien / don Philips /
onsen Heeren.

NAdemael de Godlicke voer-
sichticheit heeft inden werelt geordoneert
dat tot vorderinghe ende gemeyn profyt
vanden menschlycke geslachte / men stelde
ouer de Landen ende het Volck / Conin-
ghen / als (soose Homerus heet) Vaders
ende Herders / ende dat de selue by consequentien syn d' edelste
ende weerdichste leden vande Republiquen men twyfelt niet
oft emmers men behoort met redene niet te twyfelen aen hen-
ne Coninglycke vromicheit / ende oprechten gewissen. Ende
oft schoon inden Regimente ennich gebreck ware / men moet
geloouen dat d' oorsake niet anders en sy / dan dat de Conin-
ghen dat niet en weten / ende soo verre dat sy dat wisten / dat sy
met alle neersticheit / sorgghfuldicheit / ende Arbeit dat beteren
ende wechdoen souden / sulckx schynt dat de Heylige Schrif-
ture te kennen geeft / daer Salomon inden Boeck vande Pro-
uerben seet. Rex qui sedit in solio Iudicij, dissipat omne malum
intuitu suo.

Want

Want men alsoo vande ingeborne ende naturlicke deucht/ende
de gheschicktheit des Coninckx presupponeert/te weten / dat
alleenlick de kennisse oft wetenschap van het quaet dat in
syn Ryck mach wesen/is suffisant/ ende genochsaem/ om dat
te stillen/ende wech te nemen/ ende dat hy niet eenen ooghen
blick (soo veel als in hem ware.) dat soude kunnen lyden.
Considererende dan / Ick / seer machtighe Heere / het quaet
schade / bederfennisse / ende verlies / sulcken als men niet en
denckt dat Menschen soudē konnen doen/ van alsulcke ende
so groote Landen/ende om beter te seghen / seer wuste nyew
Werelt van Indien / gegeuen ende bevolen van Godt ende
syn Kercke / den Coninghen van Spanien om dat syse sou
den regeren/befeeren ende doen in alle wereltlycke ende geeste
lycke gelegentheit prospereren/gelyck / dye vyftich jaer lanck /
ende meer daer tegenwoerdich synde / by experiencie hebbe de
Spaenjaerts sien doen / ende dat wesende uwe Hoocheit
van sommighe henne particuliere feyten onderricht / sy en
soude niet kunnen gelaten/ van aen synen Maiesteit met alle
instancie ende oportunitieit te bidden dat hy niet en gunne
noch toelate alsulcken / welcke de Tirannen vonden / ver
volchden ende deden / by henne geheeten Conquistas (dat is
de voers. Landen deur chrych innemen) Nademael / dye ges
daen tegen alsulcken vreesamen/oetmoedighen ende suether
tighen Volcke / dat niemant en misdoet / syn onrechtveers
dich/ Tirannich ende by allen Naturlicke / Godlicke ende
menschelycke wetten / verduempt wederleet ende vervloect.
Hebbe gedelibereert / om niet schuldich te wesen syngende/
aende bederfennisse ende verlies van ontallicke zielen ende li
chamen / welck alsulken Conquisten causeren / ennighe ende
weynighe stucken/welcke ick dese voerlede daghen vergaerde

van ontallicke dye Ick metter waerheit soude moghen verhas
len/op dat uwe Hoocheit dye te lichter mach lesen / in Druck
laten uytgaen. Ende al ist sake dat d' Eertsbischof van Tos
leden / meester van uwe Hoocheit als hy Bischof van Cars
thagena was de selue van my begheerde ende aen uwe Hoochs
heit presenteerde / nochtans deur oorsake vande lange ende
verre reysen dye uwe Hoocheit te Lande ende te Water voers
namp/ende menichfuldighe Occupatien dye sy hadde / mach
wel gebeurt syn / dat / oft / uwe Hoocheit dye niet en las/ oft
dat sy nu dye heeft vergeten? ende den onredelycken appetyt
vande ghene dye niet en achten ombehoorlick te storten soo
grooten menichte van Menschen bloet / ende verwuesten en
de uytroyen de naturlycke inwonderen ende besitteren/doots
slaende duyfent Millionen Volcx van alsulcken grooten lan
de/ ende roouen onghelyckelycke schatten / ende thresoren/
wast van daghe tot daghe / importunerende by diuerse we
ghen ende gefingeerde coleuren/ datmen hen geue oft toelate
de voers. Conquisten (welcke men hen niet en soude moghen
geuen sonder te schenden de naturlicke ende Godlicke weth/
ende sonder uytnemende sware dootsunden/ weerdich alle af
gryfelicke ende ewighe punicie/ vinde wel te vueghen / uwe
Hoocheit te dienen met dit cort summter van seer wytlopende
Historie diemen soude moghen op den grouwel ende verwus
tinghe dyer gheschiet syn / maken. Ick bidde uwe Hoocheit
dat syt/ontfanghe ende lese met alsulcken goede geneygenheit
ende Conincklycke goedertierentheit als sy plach de wercken
van synen dienaren / dewelcke oprechtelick om alleen het gez
meyn beste ende prosperiteit vanden Conincklycken staet wils
te/begheren te dienen/ d'welck ghesien hebbende / ende vers
staende de leelicheit vande onrechtveerdicheit welke desen
onoo

onnooselen Volcke gedaen wort / dat bederuende ende vers
scheurende sonder oorsake oft redene / dan alleenlick deur bes
gheerte ende ambicie vande ghene dye soo schandelicke wer
cken voernemen te doen / uwe Hocheit neme voer goet / te bids
den ende te persuaderen synen Maieiteit / dat hy wenghere
den ghenen dye alsulcken schadelicke ende boose Conquisten
sullen begheren. Ja gebiede belangende dit Hellsch versueck
een ewich geswyck op alsulcken pene / dat niemant voortane
hem verstoute niet alleenlick dye te nuemen / Dit is een sake /
(seer hooghe Heere) uytnemelyck wel vuegende ende nootes
lyck op dat Godt doene prospereren / beware ende make
gheluckich den geheelen staet vande Conincs
lycke croone van Castillien int geestes
lyck end wereltlick.

Cort verhael vande Destructie van Indien.

De Indyen werdē ontdeckt
int Jaer 1492. Het jaer daer na quamen daer/
om te stichten ende besetten / de Christenen / te
weten de Spaensjaerts / inder vuegen / dat ge-
leden sijn 49. Jaren / datter groote menichte
van Spaensjaerts ghonghen / ende d'eerste
daer sjaen Lant quamen om het sijn van stich-
ten ende besetten / was het groot ende uytnemende gheluckich eyland
Española / d'welcke inde ronde heeft ses hondert mylen / daer sijn ander
seer groote ende ontallicke eylanden van allen zyden ontrent / welcke alle
wy saghen / ende waren meer bewoont ende vol van naturelen Volcke /
te weten Indianen / dan mach wesen ennich ander Lant inde Werelt.
Het vast Lant d'welck leet van dit eyland / ten naesten 250. Mylen. lut-
tel meer / begrypt van Zeekant / meer dan thien dussent Mylen / all ont-
deckt / ende dagelicx ontdeckten meer / al vol gelyck eenen biecorf / van
Volck / soo veel belanckt datmen ontdeckt heeft totten Jaer 1541. schyn-
nende dat Godt int voers. Landt isseffens uytstorte den grooten hoop oft
meeste menichte van alle het Menschelyck geslacht.

Alle dit ontallicke Volck van alle sorten schiep Godt simpel / sonder
erch noch dobbelheit / uytnemende gehoorfaem / getrouw aen henne Na-
turlicke Heeren / ende den Christenen dye sy dienen / ootmoedigh / pati-
entich / vreesfaem / ende stil / sonder knuen / troubleren / berueren / niet
quellick / niet crackeclackrich / sonder ranceur / sonder Haet / sonder wra-
ke te begheren / meer dan ander ter Werelt sijn. Doek sijn sy delicates /
teerder / ende wecker van Complexie / ende dye min muegen teghens
den Arbeit / ende dye eer steruen van wat Sieckte dat het sy / Ja de kin-
deren

deren van Princeen ende Heeren onder ons opgevuet ende opgetroeten
in alle toegeven ende delicaet leuen / en syn niet delicaet dan sy en syn/
hoe wel dat sy oock syn vande ghene dye van Arbeyders af comen . Zy
syn oock seer Aerm / ende dye min besitten noch en begheren te besitten
tytelic goet / ende daerom niet hoouerdich / niet ambicieux / niet begeer-
lic / hen Leuen is sulcx dat het ghene vande heylighe Vaders inde Woe-
stynne schynt niet strengger geweest te hebben / noch min onlustich / noch
aerm / Zy gaen gemeynlic naect / gedeckt alleenlic henne schamelheit /
ten hoochsten decken sy hen met een cleedeken van cattoen van onderhalf
elle / oft twee ellen int vlercant . Zy slapen op een sargie / ende dye veel
doen / in een hangende netteken / Welck Zy in tale van het eylant Es-
pañola heeten Hamacas / Zy hebben oock suuer ombelammert / ende
leuende verstant / seer begrypende ende leerbaer alle goede Leere / seer be-
quaem om aentenemen ons heylighe Catholick gelooue / ende hen te ver-
cieren met deuchdelijcke manieren / ende de ghene dye min beletsels daer
toe hebben / dan ander dye Godt schaepde inde Werelt / ende sy syn soo
importun achter dat sy eens beghinnen kennisse te hebben vande saken
vanden gelooue om dye te volweten / ende te vfenen ende gebruyken de
Sacramenten vande Kercke / ende Godt te dienen / dat ick mach seg-
gen / dat de religieusen wel van noode hebben / om hen te verdragen / dat
Godt hen begaue met seer merkelycke gaue van paciencie / eyntelic / heb-
be ick hooren seggen / aen veele werelijcke Spaenjaeris ouer veel Ja-
ren ende menichmael / niet kunnende loochenen de goetheit dye sy inde
Indianen sagen / vorwaer dit Volck soude het geluckichste vande werelt
wesen / kenden sy alleenlic Godt.

Onder dese ramme ende saechtmoedighe Schapen ende vander
qualiteit als vore / van Godt hennen Schepper alsoo beghaest / vielen
de Spaenjaeris / terstont als syse kenden / als uytnemende felle ende
van veel daghen hongorighe Woluen / Tigren / ende Leeuwen / ende sy
en hebben aldaer van ouer veertich Jaer / tot nu toe anders niet gedaen /
ende doent noch heden daechs / dan dye verscheuren / dooden / benau-
wen / affligeren / tormenteren ende bederuen / met vremde / nyume / di-
uerse ende nummermeer diergelycke gesien / noch gelesen / noch gehoor-
de /

de/manieren van wreetheit/waer af ennighe luttelē hier onder sullen ge-
seet worden/inder vuegen dat wesende int eylant van Española bouen
dry Millioenen zielen/dye wy saghen/ny/ daer niet en syn/ vande inne-
geborne twee hondert Personen/het eylant Cuba is bina soo lanck/ als
van Balladolid tot Roome/ ende is heden daechs teenemael verwoest.
Het eyland van S. Juan/ ende dat van Jamayca/eylanden seer groot
ende seer gelucklich/ ende plaisant/ syn beyde desolaet. D' Eylanden/
Lucayos/ welcke palen aen het voers. van Española/ ende Cuba/ int
noorden/ syn meer dan tsestich in getale/ mette ghene dyemen heet de
Gigantes/ ender ander groote ende cleyne eylanden/ ende daer af het
slechste is vruchtbaerder ende plaisanter dan den Hof vanden coninc
van Seuille/ende het gesonste Lant vande Werelt/ daer inne waren
meer dan vyf hondert duysent zielen/daer en is op dit pas niet eene crea-
ture alleene. In doodense al/soo syse uyt henne landen trockē/ ende broch-
tense int eylant Espannola/achter dat sy sagen dat de naturele daer fail-
leerden/gaende derwaerts een schip ouer dry Jaren om te sueken ofter
het ouer bleuen was (soo een goet Christen wert beweecht deur compas-
sie/om te bekeeren dyemen soude moghen vinden/men vouter maer elff
Personen/dye ic sach. Ander/meer dann dertich eylanden gheleghen
by dat van S. Juan/ syn desert ende verlaten/ Alle dese eylanden te
lande maken meer dann tweeduysent mylen/ dye al geabandoneert en-
de uytgestoruen syn.

Van het groot vast Lant syn wy verskert dat onse Spaeniaerts
met henne wreetheit ende boose feyten/ hebben vernielt ende uytge-
royt ende dye heden daechs blyuen te niere/ geweest hebbende vol rede-
licx Boly/meer dan thien rycken grooter dan heel Spanien/al gongen
daer mede in Aragon ende Portugal/ ende meer Lants dan tweemael
van Seuille tot Jerusalem/d'welck meer is dan tweeduysent mylen.

Wy sullen seer seker ende warachtighe rekeninghe geuen datter
gestoruen syn inde voers. veertich Jaren deurde voers. Tirannie ende
Helsche daden vande Christenen/onrechtveerdelyck ende Tirannelyck/
meer

meer dan twaelf millioenen Sielen / Mans / Vrouwen ende kin-
deren / ende vromer ick gelooue sonder dat ick meyne my te vergrypen /
dattet is meer dan vyfhtien Millioenen. De 12. millioenen maken
twaelf mal thien hondert duysent / oft hondert mael hondert duysent /
ende twintich mael hondert duysent. De 15. Millioenen maken hon-
dert mael hondert duysent / ende vyfhtich mael hondert duysent.

Twee generale ende Principale manieren hebben gehat de ghe-
ne / dye daer gonghen / ende hen heeten Christenen om uyt te wortelen
ende vanden Bodem des Ertryckx wechnemen de voers. miserable
Nacien / d'eene / deur onrechtveerdighe wreede / bloedighe ende Tyran-
nische orloghen / d'ander / Nademael sy gedoot hebben / alle de ghene dye
hadden moghen hyghen suchten oft peysen / opte Bryheit / ende Liber-
teyt vanden Landen / oft om uyte tormenten dysse leden / te geraken (soo
doen alle de Heeren naturele / ende de Mannen) Want gemeynlick /
en laten sy int orloghe niman leuen / dande Kinderen / ende Vrouwen)
verdrucken sy alle de reste mette swaerste afgryselijckste ende scherpfste
Slauernie / daer inne men oyt Menschen oft Beesten soude kun-
nen geleghen. Onder dese Manieren van Hellsche Tirannie / wor-
den gebrocht als ten hoofde / alle d'ander sorten om te vernielen al dat
ontallick Volck.

D'oorfate waer om de Christenen hebben gedoot ende verdestru-
eert / soo veele ende sood anighe zielen / heeft geweest alleenlick / dat sy voer
hen leste eynde achten het goud / ende hen wilden in seer corten tyt ver-
vullen met Ryckdom / ende opelinnen tot hooghe staten / sonder
proporcie van henne Persoonen / te weten om de onversande begeerte
ende ambitie / dye in hen was / de welcke heeft grooter geweest / dan inde
Werelt mach wesen / wesende de voers. Landen soo gheluckich ende
Ryck / ende het Volck soo oormoedich / soo patientich ende soo licht om
t'onderworpen / den welcken sy niet meer respects en hebben gedraghen

B ij. noch

noch en hebbender meer werck af gemaecte (Ick segghe de waerheit
soo ick wete/ende allen den voers. int gesien hebbe) Ick en segghe niet dan
van Beesten (Godt gaue dat syse hadden getraceert / ende geacht
als Beesten) maer ghelyck ende min dan van dreck ende Snyck van
der Straten / Ende alsoo hebben sy sorghe gedraghen voer hen Le-
uen ende Zielen / ende daeromme / hebben sy al dat Volck gedoot / son-
der Belooue / ende sonder Sacramenten / Ende dit is een seer notoire
geverificeerde Waerheit / dat alle Menschen / Al syne oock de Ti-
rannen/ ende Morders selue / Beten ende bekennen / dat noyt d' In-
dianen van alle d' Indien' den Christenen ennich quaet deden / maer
wel / dat syse hielden / als oft sy uyt den Hemmel gecomen waren / soo
langhe tot dat sy oft hennē geburen eerst veel reysen/veel quaets/ Roo-
uens/doodens / gewelds ende quellinghe van
hen ontfingen.

Van het eylant Española.

N het Eylant Espāño-
la / welck was d'eerste (soo wy ges-
seet hebben / daer de Christenen ins-
nequamen / begost de groote Des-
structie / Ellende / ende Bederses-
nisse van desen Volcke / nemende
de voers. Spaenjaerts de Vrou-
wen ende Kinderen vande Indias
nen om hen te dienen /ende dye te Misbruycken/ etende het
ghene dat sy met veel sweetens ende suren Arbeit costen by
een

een gerapen/niet te vreden wesende met t'ghene dat sy hen nas
henne macht / dye altyt cleyne is (Want sy en plegen niet
meer te hebben / dandat hen ordenarlick van noode is / ende
bereyden met cleynten Arbeit) gherne gauen / waer in staet te
noteren / dat het ghene dat genouch is voer dry huysen van
dertich personen t'samen voer een maent / een Christen eet
ende vernielt in eenen dach) ende aenrechtende veele Forts
sen/gewelt ende ouerlast. Znder vueghen dat d' Indianen bes
gosten te verstaen / dat alsulcken Menschen niet en costen ges
comen syn uytten Hemel / ende sommighe borchden hen eets
werck / ander hen Vrouwen ende Kinderen/vele / vloden opt
geberchte om hen te schenden van Volcke / van sulckerouwe
ende grouwelycke conuersacie. De Christenen gauen hen
Souffletten / smeten hen met Bynsten ende met stocken/
sonder te myden de Heeren / ende het quam so verre / tot
sulcken temeriteit ende ombeschaemptheit / dat een Christen
Capiteyn vercrachte de Huysvrouwe vanden grootsten Co
ninc / Heere vanden geheelen Eylande.

Hier om begosten d' Indianen te sueken middelen om
de Christenen te verdryuen uyt hen Lant / Sy stelden hen
in wapenen / welke seer weeck syn ende van cleyne offensie/
ende resistencie/ende min defensie (daerom dat alle henne or
loghen / syn luttel meer dan hier te Lande Juegos de Cañas
ende doek van kinderen) De Christenen met de peerden/
sweerden / ende Lancien beghinnen te moerden ende vrens
de wreethenden onder hen te doene. Zy vielen in hen Steden
ende vlecten / ende en liten noch ionck noch oudt / noch
grootgaende vrouwen / noch dye int Kinderbedde lagen /
dye sy niet den buyck op en schorpten ende verschuerden / als

alleneens oft eenen hoop lammeren in henne koven rustende hadden gheweest. Zy wedden wy eenen Mensch met eener slach totten middel cliuen soude/oft het hooft afsnyden/oft het ingewant ontdecken. Zy namen de Jonghe Kinderkens vande borste vande Moeders byde beenen ende sloeghen dye metten hoofde teghens de Steenroetsen/ander/wirpense van achter ouer de schouweren/inde riuren lachende ende geekende/ende alse vielen int water/riepen sy/bobbelt vry op/cuerpo de tal / somnighe/dooden sy metten Sweerde samen mette moeders/met al dat sy voer hen vonden. Zy maecte seker galgen/dat de voeten byna op d'eerde raecten/ende van derthien tot derthien ter eeren ende reuerentie van onsen Verlosser/ endede twaelf Apostelē/brengende hout ende vier verbrandese leuendich / ander bonden / ende besetten al het Lichaem met droech / stroo / ende alsoo ontstekende / verbrandense. Somnighe/ende alle de ghene dye sy wilden het leuen behouden/hielē sy beyde de handē af/ende behingense daer mede/ seggende/gaet henen met brieuen/te weten/draecht de tydinghe aende ghene dye opt geberchte geoloden syn. Gemeynlick dooden sy de Heeren ende elen / by dese manieren / dat sy maecten seker roosteren van stocken op vorckens/ende bondense daer op/ende onder / stoecten sy elen vier / op dat sy al eynskens schreeuende ende cryschende in alsulcke desperate tormenten/henne droene zynen wytstenen souden.

Zek sach eens dat liggende opte Roosters brayende/ vier oft vyf principale Heeren (Zek meyne oock datter waren twee oft dry paer Roosteren / daer noch ander op lagen roesten) ende want sy seer riepen / ende quelden den Capiteyn / oft besletten syn slapen/de Capiteyn beual dat mense worgen soude/ ende

ende d' officier dye booser was dan den heneker/dyese verbrande
de (ick weet wel hoe hy genaempt was / ende oock soo kenne ick
syn maeschap te Scuillien) en wildese niet worgen / maer
wel stact hen hout met synen handen inde monden / op dat
sy niet roepen en souden / ende stoecte het vier / om dat sy van
lanex / so hy wilde / brayen souden. Ick sagh alle dese voers.
dinghen ende ontallicke meer ander / ende want al het volck
welck wech cost loopen hem borchde inde berghen / vliende
van alsulcken soo om menschelyck soo sonder compassie / ende
soo felle beesten / yntroeders ende Capital vianden van het
menschelycke geslachte / leerden hasewinden / wreede honden /
dat siende eenen Indiae sy dyen verscheurde in eennen credo /
ende grepen beter aen ende atenen op dan oft een verken had
de gheweest. Desen honden maecten groot jammer ende
verscheuringhe / ende om dat somtyts / maer selden / ende luts
tel / de Indianen dooden ennighe Christenen met goede redes
ne ende heylighe Justicie / sy maecten eene ordonnancie ons
der hen / dat om eenen Christen dye d' Indianen
dooden souden sy daer teghens hondert
Indianen ombrenghen
souden.

De Rycken dye int enlant Española waren.

In dit Lant Espannola wa-
ren vyf seer groote ende Principael Ry-
cken/ende vyf Coninghen seer machtich/
de welcken bycans obedieerden all ander
Heeren van sommighe verschende Pro-
uincien/dye sonder ghetal waren ende en-
kenden gheen en superieur. D'een Ryck
hiet Magna/d'welck wil segghen het Ryck vande Velde / oft
de la Vega. Dit Velt is een vande schoonste ende wonder-
lickste dinghen vanden Werelt / want het dueurt tachtich
mylen vande Zee/dyemeu heet del Sur / tot dye van Noort
Het is breet vyf mylen/ acht/ ende thien met hooghe berghen
van allen zyden / daer comen dertich duysent Riieren in/
onder de welcke syn de twaelf / so groot / als Ebro ende Due-
ro/ende Guadalqueuir / ende alle de Riieren / dye vallen van
eenen Berch dye staet int weste / ende syn twintich oft vyfen-
twintich duysent/ syn uytnemende Ryck van gout. In welck
Geberchte wort begrepen de Prouincie van Cuba / daer af
men seet/de mynen van Cubao/daer af comt dat uytgelesen
ende opgeclommen Gout/dat herwaerts ouer vernaempt is.

Den Coninck ende Heere van desen Rycks is genaempt
Guarionex / hy hadde Heeren voor Vasallen soo groot / dat
een van hen opbrocht sestiën duysent Mannen van orloghe/
om te

ont te dienen den voers. Guarionex/ ende ick kende sommighe
daer af. Desen Coninck was seer gehoorsaem/ ende ducuch/
delick/ ende vreesaem van Naturen/ ende toegedaen den Co-
ninghen van Castillien/ ende syn volck ghad seker jaren deur
syn beuel elcken persoon dye huysiel/ het hol van een belle
vol gouts/ ende daerna niet kunnende de voers. belle volmas-
ken/ sy sneden dye tot int middel af/ ende ghauen de helft vol
Want d' Indianen van dat eylant hebben seer luttel/ oft ghee-
ne wetenschap om gout unt de minen te grauen/ desen Cacis-
que seyde ende presenteerde den Coninghen van Castillien
te dienen/ met op te rechten een Ackerwerck oft Lantbouwin-
ghe/welcke haer strecken soude van het eylant Isabella/ welck-
te was d'eerste wooninghe vande Christenen/ totte stat van
sinte Dominicus/d'welck syn vyftich groote mylen/ op con-
dicien dat sy hem gheen gout en souden heyschen/ seggende
metter waerheit dat syn ondersaten dat niet en wisten te wins-
nen/ Het Ackerwerck dat hy seyde dat hy oprechten soude/wes-
te ick wel dat hy cost ghevueghelick ghedoen/ ende dat het den
Coninck iaerliex soude ingebrocht hebben inde dry millionen
Castillanen/ ende oock dat daer beneffens daer deur int voers.
eylant heden daechs wesen souden vyftich steden soo groot
als Seuillien/ Den Loon ende betalinghe/ dye sy desen goe-
den ende grooten Coninck deden ende ghauen/ was/ dat sy
hem onteerden deur syne huysvrouwe/ dye fortserende eenen
Capiteyn/quaet Christe: Hy/dye den tyt hadde moghen gha-
de slaen/ende syn volck vergaderen/om hem te wreeken/resol-
ueerde alleen wech te ghaen/ ende hem te borghen/ ende ster-
uen ballinck van syn ryck ende staet in een Prouincie dyemen-
heet de los Ciguayos/daer heer af was eenen van synen Vas-
sallen/ soo volcken als sy hem misten/en cost hy niet verbor-
gen

gen blyuen / sy ghaen orloghen teghens den Heere dye hem hadde / daer sy grooten moort deden tot dat sy hem creghen / ende ghevanghen in ketenen ende boyen setten in een schip om wech te vueren na Castillië / d'welck verdronckende veel christenen ende groote quantiteit van gout daer onder was het groot grain dat 3600. Castillanen woech / om dat Godt sulcken onrecht wrefen soude.

Het ander Ryck wert genaempt Del Darien daer ny de Conincklycke hauen is al Cabo de la vela / totten noorden / ende de grooter dan Portugal hoe wel voerwaer veel gheluckigher ende weerdigher om bewoont te worden hebbende veele ende groote berghen ende mynen van gout ende coper / seer ryck / waer af de Coninck hiet Guacanagari / onder den welcken waren veel ende seer groote Heeren / vande welke icker veel hebbe gesien ende gekent. Aen het lant van desen voers. Coninck quam eerst den ouden Admiral dye d'Indien ontdeckte / welcken d'eerste reyse de voers. Guacanagari / als den Admiral het eylant ontdeckte / ontsonck met alsulckē beleeftheit ende liefde / ende alle d'ander Christenen dye by hem waren / hielp ende adresseerde (verloren gaende aldaer het schip daer den Admirael op gonck) dat hy in syn eyghen vaderlant ende van syn eyghen onders niet beter onthaelt hadde moghen worden / dit hebbe ick myten monde vande voers. Admirael. Desen Coninck vliende om het moorden ende wreetheit vande Christenen / verdestrueert ende gepriueert van synen staet / stirf verloren int geberchte / alle d'ander heeren syne ondersaten verghonghen inde Tirannie ende slavernye / dye onder sal verhaelt worden.

Het derde Ryck ende heerschappie was la Magnana een
wone

wonderlyck seer gesont ende vruchtbaer lant daer nu gemaect
wort het beste zyncker vā dyen eylande. De Coninck hiet Cao
nabo/ ende in macht / staet ende grauiteit ende ceremonien
van hem te laten dienen ghonck alle ander te bouen. Zy von
ghen hem met eene groote subtylheit ende quaetheit wesende
sonder achterdencken in syn huys / sy wirpen hem in een schip
ende sonden hem na Castillien / ende liggende inde hauene
seß schepen om te vertrecken Godt wilde thoonen dat dit met
d'ander/was eene groote onrechtveerdicheit ende omghelyck/
ende sont dyen nacht groot omweer ende Tempeest / dat
alle de schepen soncken met alle de Christenen dyer in waren/
ende met den voers. Caonabo / beswaert met ketenen ende
boyē. Hy hadde dry oft vier vrome broeders ghelyck hy was/
welcke gesien hebbende alsulcken onrechtveerdighe gevanckes
nisse van hennen broeder ende heere/mis gaders de destructien
ende moorderyen welcke de Christenen in dander landen ded
den / besunder als sy wisten dat de Coninck hennen broeder
doot was/namen de wapenen/ om de Christenen aen te gry
pen ende daer ouer hen te wrecken / maer de Christenen met
seker te peerde (welck de schadelicste wapen dye wesen mach
teghens d'Indianen is) ghaen tot henwaerts / ende moorden
in sulcker manieren dat sy verwusten ende vernielden de helft
van het heel Ryck.

Het vierde Ryck is t'ghene dat genaempt wert de Xaras
gua/dit was gelyck het merch oft hof vā het ghansche eylant/
het was reyner inde tale / beter gepoliceert gemanniert / ende
gheordoneert/ende passeerde in menichte ende rusticheit van
eeldom(want daer veele heerē ende Elen warē) mis gaders in
netheit ende schoonheit van allen den volke/alle d'ander. De
Coninck ende heere hiet behechio/hy hadde eē suster genaempt

Anacaona. Dese twee gebroeders deden aende Coninghē van
Castillien groote diensten/ ende weldaden aende Christenen/
dye verlossende uyt groote periclen vāder doot/ende nade doot
vande Coninck behechio/bleef int lant voer vrouwe Anacaona.
Daer quamp eens de Gouverneur dye het eylat regeerde/
met t'festich te peerde ende dry hondert te voete / ende dye te
peerde/waren suffisant om te bederuen het heel eylant metten
vasten lande/ende daer quamen sonder achterdencken t'synen
beroepe/meer dan dry hondert heeren / vande welcke deur bes
droch dede hy setten in een groot stroyen huys de grootste/
ende leuendich verbranden / alle d'ander met ontallick ander
volck deur liepen sy met henne lancien ende messen / ende sy
hingen (om haer meer te eeren) de prinsesse Anacaona/ het
ghebeurde dat enniighe Christenen deur compassie oft begeers
te/namen sommighe kinderkens om te beschudden dat sy niet
gedoot en souden worden / ende settense achter op peerden/
als daer eenen anderen Spaenjaert quamp van achter ende
deur liep hem met syn lancie/ ander / synde het kindeken op
d'eerde/sneden hem de beenen af metten sweerde. Sommighe
van dyen volcke dye vlien costen van dese ommenschelycke
wreetheit / trocken ouer in een cleyne eylant dat daer by acht
mylen inde Zee leet/ende de voers. gouerneur condemneers
de alle dese dye alsoo verliepen/voer slauē / om dat sy hen niet
en liden dootslaen.

Het vyfde ryck/hiet Hiquen/ daer heerschapie ouer had
de eene oude Coninghinne Hiquanama / dese hingen sy / ens
de ick sach ontallick veel volcx leuendich verbranden ende vers
scheuren/ ende tormenteren/ by diuerse ende nyeuwe mannie
ren van dooden ende pynen / ende slauen maken alle de ghene
dye

Dye sy leuendich namen/ende wakt de particulariteten dye in
dit moorden ende vernielē van desen volcke syn gheweest/ syn
soo veele datmense in veel schryuens niet en soude kunnen bez
grypen (want inder waerheit ick ghelooue dat hoe veel dat
men sende/ datmen van duyfent deelen niet een en soude kun
nen uytdrukken) Ick wil alleenlick int t'gene dat het voers.
feyt van orloghe raecht besluyten / seggende ende affirmerens
de dat voer Godt ende in myne consciencie ick voer seker hou
de dat tot alle dese onrechtveerdicheden ende boosheit / ende
ander dye ick late ende soude kunnen ghesegghen / d' Indian
nen niet meer oorsaken en ghauen noch schult en hadden dan
en soude moghen gheuen ende hebben/ een conuent van goede
ende wel ghereguleerde religieusen / om hen te roouen / doots
slaen/ende d'ouerblyuende stellen in ewighe geuanckenisse en
de slauernie/ meer affirmere ick dat totter tyt dat al de groote
menichte van volcke van dit eylant doot ende verwust was/
dat sy teghens den Christenen niet een dootsunde alleen wel
cke voerden menschen strafbaer soude syn / en deden / ende de
ghene dye alleenlick syn gereserueert voer Godt / ghelyck bes
gheerlicheit van wraecte/haet ende rancueur welck sy teghens
atsulcke Capital vianden ghelyck hen de Christenen waren
souden hebben moghen draghen/gelooue ick dat vielen in seer
luttel personen ende waren luttel meer hittich ende scherp
(soo ick wete deurde groote experientie dye ick van hen hebbe)
dan van kinderen van thien oft twaelf jaren / ende ick weet
sekerlick ende ontwyfelic dat d' Indianē altyt seer rechtveer
dighe orloghe teghens den Christenen hebben geuert / ende
dat de Christenen/eene noch egheene dye rechtveerdich was/
teghens d' Indianen noyt en hadden / maer wel warense alle
duyvelsche ende seer onrechtveerdich ende veel meer danmen

soude kunnen seggen van ennighen tiran ter werelt/ ende van
ghelycken/ affirmere ick van alle de ghene dye sy Alomme in
de Indien gedaen hebben.

Als nu d'orloghen/ ende dooden vande mans (ouerbly-
uende gemeynlick de ionghers / vrouwen ende kinderen) een
eynde hadden/ sy deyleden de voers. ouerblyuende onder hen/
ghevende aen eenen/dertich/ aen een ander veertich/ aen soms
miche hondert ende tweehondert persoonē / soo een yglick wel
metten ouersten tiran dye sy hieten Gouverneur stont / onder
dit colour dat hyse souden leeren inde saken vanden gelooue/
synde de Christenē selue gemeynlick al Idioten/ wreede mens-
schen/uytnemende girich/luxurieux/ende en weten van gheen
ander Ziel sorghe/ dan dat sy d'Indianen dye hen ghegheuen
ende beuolen syn / seynden de mans inde mynen om gout uyt
te grauen/d'welck is eenen onlydelycken arbeit/ ende de vrou-
wen inde schurē ende lanthuysen/ om de lantnaringhe te doē/
arbeit voer seer starcke mans/ sy en ghauē den eenen noch den
anderen niet t'eten dan cruyt ende dinghē van geender substan-
cien/het melck verdroochde dē vrouwē inde borsteē ende alsoo
stiruen in cortten tyt alle de kinderkens / ende omdeswil dat
de mans verre vande vrouwen waren/ende dye nummermeer
en saghen/de generacie verghonck/de mans stiruen van arbeit
ende honger inde mynen/ende de vrouwen van ghelycken int
lantwerck/ ende alsoo failleerde in dat eylant sulcken ende soo
grooten volck / soo oock Alomme inde werelt / soude gedaen
hebben hadde alomme soo gedaen gheweese.

Te seggen de swaer lasten van dry ende vier Arouas/
Carouas is 25. pont dye sy hen opleydē ende d'Indianen droe-
gen

gen hondert ende tweehondert mylen/ ende dat de Christenen deden hen seluen draghen in Hamacas/welck syn ghelyck netten want syse altyt gebruycken als mylen/ inder vuegen dat sy weerē opte schouwerē hadden ghelyck seer veruueerde ende gematteerde beesten/ te seggen oock de geesselē/ stocken/ souffletten/ vuysten/ vloccken/ ende ander duyent sorten van tormentē dye sy hen int arbeiden ghauē ende aendede/ inder waerheit het en soude in veel tyts ende pampiers niet kunnen veruuet worden/ ende het soude den mensche veruuen ende doen verschrieken. Het staet te noteren dat het bederven van desen eylande ende landē begost van datmē daer wiste d'afnyvicheit vande deurluchtichste Coninghinne/vrouwe Isabel/d'welck was int iaer 1504. Want tot dyen tyt toe haddemen alleenlick in dit eylant deur onrechtueerdighe orloghen ennighe Prouincien verdestruuert / maer niet teenemael / ende dit voer het meeste deel ende bina al wert voer haer verborgen / Want de Coninghinne (dye in glorie sy) droech sunderlicke sorghe ende hadde eenen wonderlycke nyer totte behoudenisse ende prosperiteit van dit volck / soo wy wel weten / dye d'effect met onsen ooghen ende handē ghesien ende ghetast hebbē. Men moet oock eenen anderen regle hier inne teekenen dat de Christenen in allen canten van Indien daer sy ghecomen syn / van daghe tot daghe hoe sy daer langher gheweest syn / altyt heuen wreetheden verdruckinghen ende abominabelen ouerlast ende gheswelt ouer dat onnossel volck ghongen vermeerderende ende scherpende met nyew manieren van tormenten/want

Godt lietse teenemael t'seffens vallen in eenen verkeerden sin.

Van

Van d'eylanden van sint Juan ende Jamayca.

DE Spaenjaerts quamen
inde voers. eylanden van sint Juan ende
Jamayca welcke niet dan schoone hoas
uen ende volle bierouen waren / int iaer
1509. met alsulcken proposte / ende ten
eynde als sy waren gheweest in d'eylant
van Española / sy deden daer van ghelye
ken grootē ouerlast ende sunden ende meer ander seer notable
ende groote wreetheden / meer doodende brandende / brayen
de / worpende voerde felle honden / ende daer na verdruckens
de / tormenterende ende quellende inde mynen ende anderen
arbeit tot dat sy consumeerde ende te niet deden alle dat onges
luckich onnoosel volck. Daer waren in beyde d'eylanden
meer dan seshondert duysent Zielen / ende ghelooue wel meer
dan een millioen / ende daer en syn heden daechs in
elck niet twee hondert personen / d'ander syn
al verloren sonder ghelooue ende
Sacramenten.

Van

Van het eylant

Cuba.

Int iaer 1511. quamen

de Spaensjaerts int eylant Cuba/
welck soo ick geseet hebbe soo lanck
is als soude moghen syn van Bal-
ladolid tot Roeme (daer groote Pro-
uincien ende volck in waren) sy bes-
ghosten ende eynden op sulcker wis
als bouen staet ende veel meer / ende
mit meerder wreetheit / hier gebeur-

den veel notable stucken / Eenen Cacique ende Principalen
heere dye genaempt was Hatuey / ende was ouercomen van
d'eylant Espanola tot Cuba niet veel van syn volck om t'ont-
ghaen de calamiteiten ende ommenschelyke quade daden vans
de Christenen ende wesende int voers. eylant van Cuba / ende
hebbende verstaen dat de Christenen daer arriueerden / verga-
derde veel oft al syn volck ende seyde hen / ghy weet nu hoe dat
men seet dat de Christenen hier ouercomen / ende ghy hebt by
erperencie bevonden hoe dat sy getracteert hebben alsulcken
ende alsulcken heeren / ende het volck van hanti (welck is Es-
pannola) het selfde comen sy hier doen. Weet ghy waerom
dat sy dat doen? Sy antwoerden neen / dan dat sy van Natu-
ren sel ende boos waren. Hy seyde / dat syt alleen daerom niet
en deden / maer wel dat om dat sy eenen voer Godt houden
dye sy aenbidden ende seer lief hebben / ende om dyen van ons

D

te Crys

te cryghen om t'aenbidde/ arbeiden sy om ons t'onderwerpen
ende te dooden. Hy hadde by hem een cofferken vol gouts en
de ghesteente / ende seyde / siet hier den Godt vande Christe
nen / laet ons hem (dunctet v goet) Areytos maken (welck
syn dancen) ende moghelyck het sal hem aengenaem syn/ens
de hy sal hen beuelen dat sy ons geen quaet en doen / sy riepen
al/ t'is goet/ t'is goet/ sy danstender voer tot dat sy al moede
waren/ende daer seyde de Heere Hatuey : siet hoe dat het sy/
ingeval dat wyen bewaren sy sullen om hem te cryghen ten
lesten ons dooden / latten ons in desen riuiet worpen / sy was
ren al van aduyse dat men dat doen soude / ende alsoo wirpen
sy het cofferken in eenen grooten riuiet dye daer was.

Desen Cacique ende Heere vluchte altyt voerde Chris
tenen van dat sy int eylant van Cuba quamen/als/ dyese wel
kende/ende veroverde hem als hysse gemoette/ten lesten overt
hy ghevangen / ende om dat hy alleenlic vliede voer soo boos
se ende wreede menschen ende defendeerde hem teghens den
ghenen dye hem wilden dooden ende met allen syn volck tot
ter doot verdrucken / leuendich verbrant / als hy ghebonden
stont aenden staect / eenen heyligen man religieus van sinte
Franciscus dye daer was/ seyde hem sommighe dinghen van
Godt ende van onsen gelooue (dye hy noyt gehoort en had
de / ende mochten genouch syn in dyen cleynen tyt dye den
hencker hem ghas/ende soo verre hy dat wilde geloouen dat hy
inden hemel / daer d'ewighe glorie ende ruste was ghaen
soude/ ende ingeval niet / dat hy inde helle varen soude / ende
lyden d'ewighe tormenten/ ende pyne / hy een luttel pensens
de/ vraechde oft de Christenen inden hemmel ghongen / de
religieus antwoerde ja maer de goede / de Cacique replices
erde

erde terstont sonder meer te dencken / dat hy daer niet en wils
de ghaen maer wel inde helle om niet te wesen daer sy waren/
noch soo wreeden volck te sien. Dit is de fame ende cere dye
Godt ende ons gelooue deurde Christenen dye in Indien
gheghaen syn/hebben ghewonnen.

Eens / comende ons vrindelyck met spyse thien mylen
verre van een groote vleckē te gemoete groote menichte van
Indianen/ende gheuende ons seer veel visch/broot/cost/met
al dat sy meer vermochten de duyvel besat subitelick de Chris
tenen / ende sy vernielden metten sweerde in myne teghen
woerdicheit sonder redene oft oorsake dye sy hadden meer dan
dry duysent Zielen dye daer voer ons saten mans vrouwen
ende kinderen / daer sach ick sulckē wreetheit dat noyt nimant
dyergelycke en sach noch en dachte te sien.

Op een ander mael luttel daghen daer na liet ick weten
met verskeringhe dat sy niet vreesen ende souden / allen den
heeren vande Prouincie de la hauana / want sy van myn cres
dient hadden hooren seggen / dat sy hen niet en souden absentes
ren / maer dat sy ons teghen comen souden / datmen hen niet
mis doen en soude / want ouermits het voerleden moorden
was het geheel Lant vervaert / ende dit dede ick met aduys
vanden Capiteyn / als wy daer ontrent waren / quamen
ons ontfanghen eenentvintich Heeren ende Caciquen / ende
de Capiteyn vinctse terstont allegader / brefende de versker
ringhe dye ick hen ghegheuen hadde / ende wildesse t'sanders
daechs leuendich verbranden : seggende dat goet waer dat
mense verbrande want sy metter tyt souden moghen en

D. ij. nich

nich quaet doen. Ick vont my wel beladen ende in groote pyne om hen lieden te salueren/ten lesten zy ontquamen.

Nademael dat alle d' Indianen vande lande van dit eylant waren gheset inde slauernie ende Calamiteit van dye van Spannola siende dat al stirf ende vergonck sonder remedies/sommighe begosten te vluchten nade berghen / ander wyt desperatie hen te verhanghen mans ende vrouwen / ende de kinderen tsamen met hen / ende om de wreetheit van eenen Spaeniaert/groot tiran (welcken ick kenne) verhinghen hen wel twee hondeet Indianen / by dese maniere bedirf veel volcx.

In dit eylant was eenen officier vanden Coninck/welcken sy ghauen inde deylinghe dry hondert Indianen / ende ten eynde van dry maenden hadde hy ghedoot inden arbeit vande mynen de twee hondert ende t'seuentich/inder vueghen datter hem maer en bleuen dertich / te weten het thiende deel/ daer na ghauen syer hem noch eens soo veele ende meer / ende van ghelycken/dede hyse sterue/sy ghauender hem altyt meer / ende meer vernielde hyer/tot dat hy dock stirff / ende de duyvel nam hem ende syn Ziele wech.

In dry oft vier maenden wesende ick daer tegenwoertich/stiruen van honger / om dat de vaders ende moeders inde mynen gedreuen waren / meer dan seuen duysent kinderkens.

Ander schruemelycke dinghen sagh ick / daer na ghonghen se d' Indianen dye opte berghen gevloten warē jaghen/ daer sy wonderlycken grouwel bedreuen/ende alsoo verdestruerden sy het voers. eylant/welcke wy nu onlanck sagen / ende t'is een groote dernisse te sien hoe dattet verwoest is ende desert geworden.

Van

Zanden vasten

Lande.

In jaer 1514. quamp int
vast lant eenen onsaligen Gouverneur
uyt nemende wreeden tiran sonder en-
nich metlyden noch wysheit ghelyck een
instrument van Goids thorne / see be-
quaem om daer te stichten ende besetten/
met veele Spaeniaerts / ende hoe wel dat
sommighe tirannen hadden opt vast lant gheweest ende had-
den seer gemoort / ende geschandaliseert veel volcx / het en had-
de nochtans maer aenden Zeefant gheweest / afworpende en-
de roouende t'ghene dat zy costen / maer desen ghonck alle dan-
der dyne voer hem oock in alle d'eylanden gheweest hadden / te
bouen / soo oock alle syne boose daden alle voergaende atomis-
nacion ende grouwel ouerwonnen / niet alleenlick aenden Zees-
fant / maer oock in groote landen ende rycken. Hy verwoeste
ende doode / ende wirp uyt nemende groote menichte van vol-
cke inde helle. Hy verwoeste veel mylen bouen el Darien toe
het ryck ende Prouincie van Nicaragua ingesloten / d'welck
syn meer dan vyf hondert mylen / ende het gheluckichste ende
meer bewoont lant datmen geloofst inde werelt te syn / daer
veel groote Heeren waren / ontallicke ende groote vleckten / seer
grooten Ryckdom van gout / want tot dyen tyt toe een was
n rghers soo veel bouen d'eerde gebleken / want al ist alsoo
dat d'eylant Espannola hadde bina Spanien vervult met
D iij. gout /

gout / ende dat synder / nochtans soo wast deur d' Indianen
uyt het diepsten vander eerden vande voers. mynen daer sy
soo ghesect is stiruen / ghehaelt.

Desen gouuerneur ende syn volck vonden nyeuwe man-
nieren van wreetheden ende tormenten om dat sy hen het gout
ontdecken ende gheuen souden. Daer was eenen van synen
Capiteinen / dye in een Incomen (welcke hy dede deur syn bes-
uel / om te roouen ende het volck uyt te royen) vermoorde mees
dan veertich duysent Zielen dye vernielende metten sweerde /
leuendich verbandende / worpende voer de felle honden / ende
tormenterende met diuerse tormentē / welck met synen ooghen
een religieus / broeder Franciscus van S. Roman met hen
ghaende / sach.

Ende de boose blindheit dye altyt tot noch toe inde ghene
dye d' Indien hebben gheregeert is geweest int seynt vande In-
dianen te bekeeren ende behouden (d'welck sy altyt (dit segghe
ick mette waerheit) belangende de daet ende effect hebben ges-
postponeeret ende nagelaten / hoe wel dat sy met woorden an-
ders hebben ghetheet gheloreert ende ghesimuleert) is tot
sulcken diepte ghecomen dat sy hebben gheimagineert ghepras-
tiseer ende beuolen / datmen den Indianen vermanen soude
dat sy het gelooue aennemē / ende den Coninghen van Castil-
lien d' obrdiencie gheuen souden / anders dat sy hen met orlo-
ghe te vier eende te bloede vervolghen souden / doodē ende vans-
ghen / al oft de sone Goids dye stirff voer elcken eenen van hen
lieden hadde in syn weth beuolen als hy seyde : Euntes / docete
omnes gentes / datmen dye vreesame ende stille heydenen ens
de

de dye in hen engen lant syn / versueken ende aengueuen soude
dat sy het Christen ghelooue aennemem souden / ende soo vers
re sy sonder ander predicatie oft leere dat niet doen en wilden/
noch hen alsoo onderworpen onder de heerschappye vanden
Coninck dye sye noyt en hoorden noch en saghen/ende besun
der wyens volck ende boetschap soo wreede/ombarmheritghe/
ende grouwelycke tirannen syn/dat sy daerom verbeuren sou
den hen gout/ Lant/ Liberteyt/ wyven / Kinderen / met allen
hen leuens/ d'weick is een absurd ende sot dinc/ weerdich alle
lasteringhe/spottinghe/ende helle/ als dan alsoo desen boosen
ende onsalighen gouuerneur instructie hadde dat hy de voers
vermanighen ende versueken doen soude/ om de selue meer te
iustificeren / wesende andersins van hen seluen onredelick/
absurd ende uyer maten onrechtweerdich/beual/oft de moore
denaers dye hy sont/dedent van hen selue/ dat sy/ als sy ghons
ghen inde nacht af loopen ende roouen ennighe vlecte daer
sy wisten dat gout was/wesende d' Indianen in henne huysen
sonder achterdencken een halue myle van daer/ onder hen sel
uen/vercondigden / oft lasen de voers vermaninghe oft vers
sueck / seggende : **D** Cacique ende Indianen van dit vast
lant van alsulcken vlecte oft plaetse/ wy laten v weten datter
eenen Godt is / eenen paus ende eenen Coninck van Castilo
lien welck Heere ouer dese landen is / compt terstont om hem
d'obediencie te gheuen / doet ghyt niet / weet / dat wy v met
vrloghen vervolgen sullen / dooden ende vanghen / ende tes
ghens den dagheraect slapende d'onnossele met henne vrou
wen ende Kinderen / vielen inde vlecte / stekende Bier inde
huysen / welcke gemeynlick van siroo waren / ende verbrans
den de Kinderen ende vrouwen leuendich/ende veel fleeghen
sper

hyer doot eer sy wacker werden / de ghene dye sy wilden het le-
uen behouden / dooden sy met pynighen om dat sy hen seggen
soude van ander contreyen daer gout soude moghen syn / ofte
van meer gouts dan sy daer vonden / de reste sloeghen sy int
yfer ende maectense slauen / daer na wesende het vier gheeynt
oft gheblutst / ghongen sy het gout dat inde huysen was suckē /
In soodanighe wercken occupeerde hem desen verlorē mensch
met alle de boose Christenen dye hy hadde van het jaer veers-
thien tot het jaer eenentwintich oft tweentwintich scynende in
sulcke intreen vyf oft sesz ende meer dienaers voerde welcke sy
soo veel deelen (bouen het gene dat hem competeerde als Cai-
pitein generael) van al het gout / peerden ende Joucelē dye sy
roofden ende slauen dye sy maecten / assigneerden ende ghas-
uen / van gelycken deden d'officiers vanden Coninck seynende
derwaerts soo veel knechten als sy costen / ende den eersten bis-
schop van dat Ryck sont alsoo wel oock de syne om deel inde
voers. eomenschappe te hebben. Sy roofden op den seluen
tyt na dat ick kan ordeelen meer dan een millioen Castillanen
gouts / noch meyne ick dat ick te luttel segghe / ende men sal
niet bevinden dat sy den Coninck meer souden dan dry duss-
sent Castillanen van al dat sy gherooft hadden ende sy heb-
bender meer dan acht hondert dussent znelen vernielt. D'ans-
der tirannen gouuerneurs dye daer na volchden totten Jaere
van dryendertich / dooden ende ghedoochden datmen doode
deurde tirannische slauernie welcke d'orloghe mede bracht / de
ghene dyer resteerden.

Onder ontallicke boose stuccken dye desen dede / ende liete
doen ten tyde dat hy Gouuerneerde / was / dat gheuende hem
ten Cacique oft heer ghewillich oft deur vreesse (soo ghelooft
lycker

lycker is) neghen duysent Castillanen / daer mede niet te vres
den wesende / vonghen den voers. Heere ende bonden hem aen
eenen staeck sittende op d'eerde met uytghereckte voeten / ende
deden daer vier aen om dat hy meer gouts gevē soude / hy sont
t'synen huysse ende liet ander dry duysent Castillanen bren
ghen / sy pynighen hem wederom / ende niet meer ghevende
want hy niet en hadde oft want hyt niet geven en wilde / wert
in sulker manieren mishandelt ende gheroost dat het merch
uyt syn planten kisten ende liep / ende stirf alsoo. Op dese wys
se dooden ende pynichden sy seer dickmael de heeren om van
hen gout te hebben.

Op eenen andern tyt gaende seker companie Spaens
iaerts om te roouen ende dooden / quamē aen eenen berch daer
in veel volcx ghevluicht ende gheborgē was / om t'ontgaen
sulcken afgryselychen handel vande Christenen / ende omver
siens hen ouervallende / namen t'seuentic oft tachtentich ion
ghe dochters ende vrouwen / doot blyuende veel dyē sy costen
doot slaen. T'sanderdaechs quamen by een veel Indianen
ende ghonghen tuschen de Christenen vechtende om henne
vrouwen wederom te hebben / ende de Christenen siende dat
sy gedronghen ende vermeestert werden / ende nochtans niet
willende den roof verlateē / staken henne sweerden inde buyken
vande voers. vrouwen ende dochteren / ende en lieten nimant
leuent. De Indianen / dyen het herte crimpte van weedom en
de droefheit maecten groot misbaer ende riepen : O boose
menschen / wreede Christenen / a las yras matays? dat is te
segghen / doot ghy de vrouwen (sy heeten in dat lant de vrou
wen yras) al oft sy wilden segghen / t'is een teecken vā abomis
nable ende wreede beesteliche menschen / datmen de vrouwen
doot.

¶

Thien

Thien oft vyfthien mylen van Panama woonde een groot heere genaempt Paris seer Ryck van gout / de Christenen ghonghen derwaerts ende hy ontfincse al / oft syn broeders gheweest hadden / ende beschonck den Capitein met vyftich duysent Castillanen / de Capiten ende Christenen lieten hen duncken dat d'eghene dye soo veel ghewillich ghas/groote schatten moest hebben (d'welck d'eynde ende vertroestinghe van hennen arbeit was) sy dissimuleren ende segghen dat sy wilden vertrecken / ende inden dagheraet keeren sy wederom ende vallen inde vleckē daer gheen achterdencken en was / sy dooden ende verbranden veel volcx ende roofden vyftich oft t'festich duysent ander Castellanen / ende de Cacique ontquamt. Hy vergaerde terstont het meeste volck dat hy cost / ende binnen twee oft dry daghen achterhaelde hy de Christenen / welcke droeghen hen hondert en dertich oft veertich duysent Castellanen / ende sloecher vromelick in ende versloech vyftich Christenen ende namp hen al het gout / d'ander wel ghequetst synde ende de vlucht nemende / ontquament.

Daer na quamender veel Christenen wederom ende verstrueerden den voers. Cacique met ontallicke menichte van synen volcke ende de reste dooden sy inde ghewoonlicke slauerye / Znder vueghen dat heden daechs daer gheen voetstapenoch teecken en is dat daer ennighe vleckē gheweest is / oft mensch geboren / in dertich mylen dye al vol van volck van heerschappie waren / dit een wort niet ghebrefent onder de moorderyen ende destructien welcke desen onsalighen mensch met syn gheselschap inde Landen dye hy verwoeste / dede.

Ban

Zande Prouincien van Nicaragua.

In jaer 1522. quam ter
quader Bren desen tiran verdrucken/de
seer gheluckighe Prouincie van Nicaras
gua : wy soude kunnen dechiffreren het
gheluck/ghesonthheit/lusticheit/prosperis
teit van dese Prouincie / ende frequentie
ende stichtinghe van haren volcke? Het was voerwaer een sa
ke om te verwonderen / te sien hoe beset van steden ende vles
cken / welke bycans inde lengde dry oft vier mylen durden/
vol van wonderlycke boomgaerden welke causeerden uytne
mende groote menichte van volcke / dit volck (want het effen
ende plat lant is daer sy hen niet en costen borghen inde bers
ghen/ende liefelick ende lustich/dat syt qualick costen laten da
erom sy doek veel persecutien leden ende hadden gheleden en
de soo veel alst hen mueghelyck was verdroeghen de tiranien
ende slauernyen vande Christenen / ende om dat sy van nas
turen suethertich ende vreesaem syn) dede desen tiran met de
tirannen syn medeghesellen dye hem hadden het ghansch an
der ryck helpen destrueren/ soo veele schaden/ soo veele moor
deryen soo veel wreetheden soo veel benautheden ende on
rechtweerdicheden/dat gheen menschen tonghe dat soude kun
nen ghesegghen. Hy sonter vyftich te peerde / ende dede af
rennen een heel prouincie grooter dan het graesschap van Rus
sellon sonder daer te laten leuen man noch vrouwe noch ou
ders

ders noch kinderen / om seer cleyne sake / te weten om dat sy
soo volcken niet en quamen als hyse deden roopē / oft en brochtē
ten soo veele lasten manz. (welck is het coren van dyen lande)
oft soo veel Indianen om hem oft ander van syn geselschap
te dienen. Want aenghesien dat het lant effen was / niemant
en cost voerde peerden ende syne helsche gramschap vlieden.
Hy sont Spaeniaerts om Intreen te doen / dat is om te gaen
roouen ende moorden Indianen in ander Prouincien / ende
liet de moorders ende roouers wech leyden soo veel Indianen
uyt vredelycke vleckē ende dye hen dienden als sy wilden
hebben / de welcke sy sloeghen int yser om dat sy niet verlaten
en soudē de lasten van dry Arouas (een aroua is 25. pont)
dye sy hen opleyden / ende het gebeurde te meer reysen dat
hy dat dede / dat van vier duysent Indianen niet ses leuens
dich wederom tot hennen huysen en keerden sy lietense al doof
lanck de wegghen ligghen / ende als sommighe mē waren en
de despereerden om de sware lasten dye sy droghen / ende wers
den cranck van hongher arbeit ende weeckheit / om de ketenen
niet t'ontdoene sy sneden hen neffens den halsbant het hooft
af / welck viel op deen syde ende het Lichaem op dander. Dats
men nu besiene wat dander ghevuelden / dye voer ende achter
ghongen / ende alsoo / als men ghelycke bevaerden aennam /
(soo d' Indianen wel hadden gheexperimenteert datter nie
mant wederom en quamp) als sy van huys ghonghen fretens
se ende suchten / seggende / dat is den wech daer lanck wy ghon
ghen den Christenen dienen / ende al wast dat wy seer arbeys
den / ten lesten quamen wy na ennighen tyt t'huys by onse
huysvrouwen ende kinderen / maer nu gaen wy sonder hope
van nummermeer wederom te comen noch hen te sien / noch
meer te leuen. Gens om dat hy wilde nyem wytdenlinghe
doen /

doen/want hem soo luste (ende oock seetmen om dye te nemen
den ghenen dye hy niet lief en hadde ende te gheven dyen hem
goet dochte) was oorsake dat d' Indianen dyen santyt niet en
sanden / ende alsoo daer gheen broot en was / de Christenen
namen den Indianen assoo veel manz als sy hadden om hen
ende henne kinderen te onderhouden/waer deur daer van hong
gher stirven meer dan twintich oft dertich dunsent Zielen/ ens
de het ghebeurde dat een moeder haren sone van honghers wes
ghen at.

Allsoo de vleckē welckē sy bewoonden / waren al eenen
lustighen pof/de Christenen logeerden daer hen deel viel / oft
(soo syt heeten) hen in commende ghegheuen was / ende dres
uen daer henne lantnaringhe hen onderhoudende vanden aers
men cost vande Indianen / ende alsoo namen sy hen particu
lier lant ende hoeven daer sy op leefden / Inder vueghen dat
de Spaeniaerts in henne huysen hadden / alle d' Indianen
heeren/ouders vrouwen/kinderen/ende sy moeten hen dienen
nacht ende dach sonder rusten / totte kinderkens toe soo volc
ken als sy hen opte beenen kunnen houden / sy occuperense
eenigheluyck int ghene dat hy kan doeneende in meer dan hy
vermach/ ende alsoo hebben syse gheconsumeert heden dachs
de luttel dyer ouerghebleuen syn/niet hebbende noch moghen
de hebben eyghen huys noch dinck ter Werelt/daer in sy te bo
uen ghaen d'onrechtveerdicheden van deser sorten dyemen
int eylant Espannola dede.

Zy hebben veel volcx in dese Prouincie beswaert ende
verdruct/ende syn oorsake gheweest vā henne vroeghe doot/
doende hen draghen het houtwerck van dertich mylen totte

hauen toe / om schepen te maken / ende honig ende was inde
berghen daer sy vande Tigren versloenden worden / sueten /
ende sy hebben gheladen ende laden nu / de vrouwen dye groot
gaen ende dye eerst ghebaert hebben ghelyck beesten.

D'afgryselijcke pestilencie welcke Principalick dese pro-
uincie heeft ghedestruert / heeft gheweest / dat de Gouverneur
toeliete den Spaeniaerts dat sy slauen aende Caciquen ende
Heeren vande steden ende vleckten heyschen souden / een yegh-
lyck begheerde alle vier oft vyf maenden oft soo dicwils als
de gouverneur dat ghedoochde oft ghunde / vyftich slauen met
dren gementen inghevalle sy dye niet en gauē / dat syse leuens
dich verbranden souden oft voerde felle honden worpen / ende
alsoo d'Indianen gemeynlick gheen slauen en hebben (ten
hoochsten een Cacique oft Heer dry oft vier) de Heeren
ghonghen ende namen eerst alle de weesen / ende daer na
heyschten sy aende ghene dye twee sonen hadden eenen dyer
dry hadden twee / ende by desen middel volmaeckten de Caci-
quen het ghetal d'welck den tiran begheerde / met groot schrey-
en ende kermen vanden volcke (want het is volck dat schyn-
henne kinderen bouen ander seer lief te hebben) Alsoo sy dat
soo dickmaels deden / verwoesten sy vanden Jare 23. af / tot
den jaer 22. al dat heel lant / want sy sonden ses oft seuen jaers
lanck vyf oft ses schepen om alsulcken comenschap / wechne-
mende alle dye groote menichte van volcke / ende vercochtense
voer slauen te Panama ende in peru / daer sy al ghestoruen
syn / want het is duysentmael gheverifieert ende gheexperis-
menteert / dat wech nemende d'Indianen uyt hen vaderlant /
sy terstont te lichtelijcker sterven / want syse niet altyt t'eten en
geuen / ende en schoonense niet inden arbeit / ghelyck syse niet
en ver-

en vercoopen noch d'ander coopen dan om t'arbeyden. Op dese maniere hebben sy meer dan vyf hondert duysent persoons nen uyt dese Prouincie ghetrocken ende slauen ghemaect wes sende soo vry als ick ben. Deur de helsche orloghen dye de Spacniaerts hen hebben aenghedaen ende d'afgryselijcke seruituyt daer syse in setten / hebbender tot nu toe ghedoot meer dan vyf oft sesz hondert duysent / ende noch alle daghen doen / binnen 14. Jaren is alle dese ellende ghedaen geweest / daer en syn nu inde ghansche prouincie van Nicaragua niet bouē vier oft vyf duysent persoonen dye sy daghelix deurde continuēle diensten ende verdruckinghe oock vernielen / ende het was / soo ghesect is / een vandē meest bewoonden landē vanden werelt.

Van nyew Spaniē.

Nt jaer 1517. wert nyew Spanien ontdeckt / ende int ontdeckē werden deurde ghene dyet vonden onder den Indianen groote schandalen ende moorderyen ghedaē. Int jaer 1518. ghongen dese dye hen Christenen heeten / daer roouen ende moorden / hoe wel dat sy segghē dat sy ghaen em te sichten ende besettē / ende van dit jaer 18 tot nu toe 1542. is ouergestort ende ten hoochsten ghecomen alle de boosheit / alle d'onrechtveerdicheit / allen den ouerlast ende tiranīe dye de Christenen in Indien hebben ghedaen / want sy hebben teenemael verloren alle vreesse van Godt ende den Coninck / ende sy hebben

hebben hem seluen vergheten / want den ouerlast wreetheit/
grouwel/moorderyen/ destructien/verwoestinghe/ roouernē/
ghewelt ende tirannien in sulcken ende soo veele vaste landen
gheperpetreert / syn soo bouen alle mate ende excessif dat al
t'ghene dat wy geseet hebben niet en is in comparatie van het
ghene dat hier ghedaen is. Want al seyden wy wel al/wesens
de ontallick t'ghene dat wy laten te segghen / ten is niet te ghes
lycken by dit dat t'sedert het Jaer 1518. tot nu 1542. gedaen 51.
gheweest/ ende heden daechs inde maent van Septemb. wort
noch meer met alle abominacie gedaen ende voerts ghekeert/
op dat den regle d'ne wy te voren gheteekent hebben waer sy/
te weten dat altyt van het beghinsel af alle quaet ende boosheit
is ghaen wasende / ende meerderende in allen iammer ende
helsche daden/ Inder vueghen dat d' Incomen vande Spaen
iaerts in nyew Spanien / d'welck was den 18. April / Anno
1518. totten Jare 1530. welck waren twaelf Jaren / durde het
moorden ende grouwel welck de bloedighe ende wreede han
den ende messen vande Spaeniaerts continuelyck bedreven
in vier handert vyftich mylen / bycants ront omme Mexico
ende daer ontrent/daer in begrepen vier ende vyf Rycken soo
groot ende veel beter dan Spanien. Alle de steden waren vol
der van volcke dan Toleden / Siuillien/ Valladolid / ende
Caragoca/ t'samen met Barcelonen / want daer en is / noch
noyt en was inde voers. steden soo veele volcx als godt sette/
ende was inde voers. 450. mylen / welcke int ronde uyt breng
ghen duysent acht hondert mylen.

De Spaeniaerts binnen de voers. twaelf Jaren / inde
voers. vier hondert vyftich mylen hebben ghedoot metten
sweerde/lancien/leuendich brandende / vrouwen ende kindes
ren/

ren / ouders ende ionghers meer dan vier millioenen Zielen /
durende (soo ghesect is) t'ghene dat sy heeten conquistas / syn
de fortselycke inuasiën van wreede tirannen / verduempt niet
alleen byde weth Goids maer doek by alle menschelycke or
donancien wesende booser dann de ghene dye den Turck om
te destrueren de Christen Kercke / doet / ende dit sonder de ghes
nedye sye hebben vernielt ende daghelic vernielen inde voers.
tirannische slauernye verdruckinghe ende continuele vexacie /
ghene menschen tonghe / gheleertheit noch cloeckheit en waer
suffisant om particulierlick te verhaelen de grouwelycke feys
ten / welcke verscheden / t'samen in een / ende ennighe na hens
ne circumstancien ende qualiteyten dyese beswaren / gheconsi
dereert / dese gemeyn openbaer vianden vanden menschelyc
ken gheslachte aldaer in dyen byvanck hebben ghedaen ende
aengherecht. Znder waerheit men en soudt nau met groote
neersticheit / tyt / ende schryuens / volcomelyck kunnen uyt ghe
legghen / nochtans sal ick ennighe segghen / onder protestacie
ende eedt dat ick niet en meyne dat ick sal aennoemen een deel
van duyfent.

Van nyeuw Spanië.

Nder ander moorden deden sy desen in een stat / groote van der
tich duyfent inwoonderē / geheeten Cholula. Comende den Christenen te ghes
moete alle de heeren vander Stat / ende
byvanck / ende eerst de pristeren metten
S oppers

opperpriester in processie/ ende met eerbiedinghe ende reuerensie/ ende leydende de selue in middē logeren inde stat inde huysen vanden heere oft principale heeren/ de Spaeniaerts delibereerden aldaer een moort ende (soo sy spreken) straffe aentes rechten om in heet heel lant Alomme vreesse te jaghen ende henne fierheit te bewysen/ want dit was altyt henne maniere van doen Alomme inde landen daer sy inquamen/ te weten/ dat sy deden een wreede ende notable moort/ om dat dye saechtmoedighe schapen voer hen beuen souden. Inder vueughen/ dat sy tot dyen eynde eerst deden roepen alle de Heeren/ ende elen vander stat ende van al hen ondersaten metten principalen heere/ ende alsoo sy quamen den Capiteyn spreken/ werden terstont sonder dat ymant de tydinghe cost ghedraghen/ aenghetast ende ghevanghen. Sy hadden hen ghehenscht vyf oft sech duysent Indianen om hen packen te draghen/ dye terstont al quamen/ ende werden inde pletse vanden huysse gheset. Het is om groot metlyden ende dernisse te hebben/ te sien dese Indianen als sy hen ghereert maken om opte laden de lasten ende packen vande Spaensjaerts/ want sy comē naeckst alleenlick ghedeckt hebbende henne schamelheit/ ende met een netteken opte schouwen met hennen aermen cost/ sy vallen huckende opte knyen ende hielen ghelyck seer tamme lammes ren/ wesende al vergadert t'samen opte pletse met meer ander Volck datter om stont/ de Spaensjaerts in wapenen wesende besetten de porten vande pletse/ om te wachten/ ende alle dan der dier meer waren smytē de daer op ende met hēne sweerden ende Lancien brenghen al dese schapen/ datter nyemant af en quamp/ om den hals. Twee oft dry daghen daer na quamen veel Indianen heel bebloet dye hen gheborghen hadden onder de dooden/ te voerschyne/ sy ghonghen al crytende voerde
Spaens

Spaensjaerts biddende om ghenade / dat syse niet dooden en
souden / Waer mede zy nochtans gheen compassie en hadden
noch en ghebruyckte ennighe misericordie / maer soo sy voorts
quamen soo hielense in stucken. De Capiteyn beual dat men
al de heeren dye meer dan hondert waren ende dye sy ghebon-
den hadden / leuendich aenstaken verkranden soude / nochtans
eenen dye moghelyck den principaelsten was / ende Coninck
vanden Lande vont middel om hem t'ontbinden / ende ver-
trock met ander twintich oft dertich oft veertich inden grooten
Temple dye sy daer hadden / ende was ghelyck een sterckte
diese heeten Quu / ende verweerde hem daer eenē langhen tyt
vanden dach / maer de Spaensjaerts dye niet en vryen noch
en myen / besunder onder dat onghewapent Volck / staken het
vier inden temple ende verbrandense / schreewende ende roe-
pende : O boose menschen wat hebben wy v liden ghedaent
waer om doot ghy ons ghaet henen / ghy sult te Mexico gha-
en daer onser alder heere Motencuma ons van v sal wreken.

Men seet dat te wyle de voers. moorderye int huys ghe-
schiede / dat de Capiteyn vande Spaensjaerts vast sonck. *Mis-
ra Nero de Tarpeia a Roma como se ardia / gritos dan ninos
y vielos / y el de nada se dolia / dat is / soo veel te segghen:*

Nero sach van synen Paleyse / Roome branden / de kin-
deren schreenden ende d'ouders / ende hy en wasser niet droef
om / oft en beclaechedes niet.

Zy deden een ander groote moort inde stat van Tepeaca
dy veel grooter was ende ghepeupleerder van Volcke dan de
voers. daer sy metten Sweerde ontallick veel volcx met sun-
delijcke particulariteiten / ende wreetheit dooden.

Van Cholula gonghen sy na Mexico / ende seynende
de groote Coninck Motencuma met duysenden presenten/
heeren/volck ende feestereus opten wech / ende inden inganc
vande cassye van Mexico/welck is ontrent twee myle / schick
te hy synen eyghenē broeder verselschapt met veel groote hee
ren ende groote presenten van gout siluer ende clederen / ende
int in comen vander Stat quamp hy selue in persoone in een
nen gouwen rosbaer met allen syn groot hof hen ontfanggē/
ende verselschaptese totte palaisen daer hy beuolen hadde dat
mense logeren soude. Opten seluen dach soo my sommighe
vande ghene dye hen daer vondē hebben ghesect/ met seker dis
simulacien wesende sonder achterdenckē vonghen sy den groo
ten Coninck Motencuma ende setten hem wachte vā tachs
tich mannen ende daer sloeghen sy hem int yser ende boyen.
Maer latende al dit daer veele ende groote saken waren te ver
tellen/ick wil alleenlick een notable stuck dat de voers. tiranuen
daer deden verhalen. Synde de capiteyn vande Spaeniaerts
gheghaen nade hauen vander Zee om aentetasten eenen ande
ren Capiteyn dye teghens hem quamp/ende ghelaten hebben
de sekeren Capiteyn met luttel min dan hondert mannen tot
bewarenisse vanden Coninck Motencuma / resolueerde de
voers. Spaeniaerts/dat sy een ander notable feyt om henne
wreese int ghansche lant te vermeerderen bestaen souden / en
de is een practique soo ick sende dye sy dicmaels hebben ghes
bruyckt. D' Indianen/ Volck / ende Heeren vande gansche
stat ende hof van Motencuma en becommerde hen in gheen
ander dinc dan in ghenuchte hennen ghevanghenen Heere
aen te doen / ende onder ander feesten dye sy hem deden was
dat sy t'sauens op alle straten ende wycken vander stat henne
ghewoonlycke dancen (dye sye Mitotes noemen ghelyck in
d' enlan

d'eylanden/ Areytos) dansten/daer sy brenghen alle hen fran
dinghen ende ryckdom/ende daer mede behanghē sy hen teene-
mael/ want het is de principal maniere van feesterē dye sy heb-
ben/ende d'Edelste/ridderen ende van Conincklycken bloede/
na henne qualiteit ende graet dansten naerder den huysē daer
hennen ghevangen Heer was/alder naest het voers. Paleis/
waren bat dan tweeduyfent sonen van Heeren welck was al
de fleur vanden eeldom vanden heelen lande ende rycke van
Motencuma. Herwaerts ghonck de Capiteyn met een com-
panie Spaeniaerts/ende sont ander met ander companien op
alle ander plaetsen van der stat daermen de voers. feesten hiel/
gheueysende/al oft sy dye ghonghen sien/ende beual dat sy al
op een seker vre daer in slaen souden. Hy ghonck ende te wyle
dat sy droncken waren ende sonder achterdencken danste/riep
hy/sant t' Zago ende a ellos / dat is / sint Jacob ende op hen/
ende beghinnen mette bloete messen te vernielen dese naeckte
ende delicate lichamen ende te storten dat edel bloet / ende en
lieten nymant blyuen leuen. Van ghelycken deden d'ander
op d'ander plaetsen / dit was een sake welcke al dat ryck ende
volck seer versloech/benaude ende verbitterde/ende soo langhe
als de werelt staen sal ende sy niet heel en verghaen / en sullen
sy niet laten te lamenteren ende singhen in hen dancen by ma-
nieren van rhyme ende veersen (soo wy hier segghen) de voers.
grootte ellende ende verlies vanden stamme van hennen ghan-
schen edeldom daer van sy ouer soo veel iaren hen op beroemē.
ghesien synde byde Indianen sulcken onrechtveerdighē wrees-
den ende noyt meer ghesien stuck / onder soo veel onnoosele
sonder schult gheperpetreert (deghene dye hadde pacientelyck
verdraghen de ghevancknisse niet min onrechtveerdich van
hennen Coninck want hy selue beual dat sy de Christenen

niet ouervallē en soudē/noch bevechtē) nemen nu de wapenen
Aloñe inde stat/ende vallen opte Spaeniaerts ende veel van
hen liden ghequetst synde/ende qualick künende ontcomen/de
Spaeniaerts setten eenen pugnard opte boorste vanden ghe-
vanghē Motencuma / hem alsoo d'uinghende dat hy bouē op
te galerye soude ghaen ende den Indianen beuelen dat sy het
huys niet meer bestormen en souden/ende dat sy souden stil sit-
ten/d'welck hy dede/ maer sy en wilden hem nergheers in ghe-
hoorsaem syn / ende spraken t'samē om eenen anderen Heere
ende capiteyn dye hen aen vueren soude te kiesē. Ende want
de Capiteyn dye gheghaen was teghens den anderen weder-
om victorieux quam / ende brocht veel meer Christenen me-
de/het stormen hiel dry oft vier daghen op tot dat hy inde stat
was/maer corts daer na vergadert hebbende van allē het lant
ontallick veel Volcx/voechten sy al t'samen in sulcker manie-
ren dat de Spaeniaerts vreesende dat syer al doot blyuen sou-
den/vondē geraden t'snachts uyter stat te vertrecken/d'welck
d'Indianen vernomen hebbende / sloegender opte bruggen
van d'water met seer rechtveerdighe ende heylighe orloghe/
(om de goede rechtveerdighe sake dye sy soo ghesect is hadden/
ende alle redelycke ende oprechte menschen sullen iustificeren)
veel doot. Daer na volchde het bestormen vande Stat/ende
hebbende de Christenen d'ouerhant/deden ouer d'Indianen
wonderbare ende vremde wreetheden doot slaende ontallick
volck ende leuendich verbrandende veel ende groote heeren.

Nade uytnemende groote ende abominable Tirannien
dye sy deden inde Stat van Mexico ende ander meer dye daer
ontrent / thien vyfthien ende t'vintich mylen geleghen syn
daer ontallick veel volcx doot bleef / ghonck dese tirannische
pestis

pestilencie voerts. ende infecteerde ende verdestruerde de pro-
uincie van Panuco/ ende was een wonderlyck dinc te siene de
menichte vanden Volcke datter was / ende den grouwel ende
moort dye sy daer aenrichtten/ Daer na bedorven sy op ghelycs
ke wyse de prouincie van Tututeque / ende daer na de prouins
cie van spilcingo/ ende doek dye van Colima wesende elck ee-
ne/grooter lant dan het Conincryck van Leon ende dat van
Castillien. Het waer sonder faute om moghelyck te seggen
ende te moyelic om hooren den moort ouerlast ende wreetheit
dye sy in elck besunder bedreven hebben.

Hier staet te noteren dat den titel daer sy met inquamen
ende daer deur sy begosten te verdestrueren al dat onnosel
volck/ ende verwoesten de voers. landen (daer de warachtighe
Christenen van dese soo groote. ende ontallicke bewoonde stes
den ende vleckē dye sy vonden hen hadden behooren te ver-
blyden) was/ dat sy seyden/ dat sy comen souden hen onder-
worpen ende obedieren den Coninc von Spanien/ ingheval
van weygheringhe / dat syse doot slaen souden / ende slauen
maken / ende de ghene dye niet terstont en quamen voldoen/
achtervolgende henne onredelycke ende sotte boetschappē/ ens
de hen gheven in handen van sulcken boosen fellen ende beeste-
lycke menschē/ hieten sy Rebellen ende opgheworpen teghens
den dienst van synen Mayesteit / ende alsoo schreuent sy her-
waerts ouer aende Coninc onsen heere/ ende de blintheit van
de ghene dye d' Indien regeerden/ en begreep noch en verstont
niet t' ghene dat in hen rechten staet claerder dan ennighe heere
eerste beghinselen uytgedruckt/ te wetē/ dat nymant en is noch
en kan gheheetē wordē Rebel / ten sy dat hy eerst ondersaet sy.

Dat nu de Christenen considereren / ende dye wat van
Godt/ van redene/ ende doek vande menschelycke rechten wes-
ten/

ten/hoe de herten ghestelt moesten syn / van wat volck dat het
syn/dat sonder achterdencken in hen lant sitt ende en weet niet
dat het ymanden yet schuldich is / ende dat hen naturlicke
Heeren heeft / hoorende dese nyeu maren dye sy alsoo subite-
lick hen senden/ onderworpt v onder eenen vremden Coninck
dye ghy noyt en saecht noch ende hoorde af segghen/ingheval
neen/weet dat wy v terstont in stucken houwen sullen/ende be-
sunder by experiencie siende dat sy terstont soo deden/ende dat
het grouwelickste is/ dat sy de ghene dye metter daet obedieren
setten in uytnemende sware slauernye daer sy met henne vrou-
wen kinderen ende ghansche generacie in omghelooftelicken
arbeit ende tormenten dye langher duren dan de ghene dye
hen aendeden dyese mette sweerde doodē / ten lesten verloren
gaen. Ende oft schoon deurde voers. vreesse ende dreyghemens-
ten dit volck oft ennich ander inde werelt comen obedieren en-
de kennen de heerschappye van eenen vremden Coninck / soo
en sien de blinde ende deur ambicie ende duyvelsche begheerte
ghetransporteerde Spaeniaerts niet / dat sy daerom niet een
puntken rechts en winnen/ Nademael voerwaer dat het syn
vreesen dye vallen in d'alder constantste mans / welck na het
naturlick/menschelyck ende Godlyck recht ghedaen synde om
yet te opererē/ gheen plaetse en hebben/ten waer inde aenclach-
te ende schult dye hen toestaet int helsche vier /ende doock daer
sy letten ende schade doen den Coninghē van Castillien ruy-
nerende henne landē/ende te niete doende (soo veel als in hen
is) al het recht dat sy in allen d'Indien hebben / ende dit syn/
ende gheen ander/ de dienstē dye de Spaeniaerts henē voers.
Coninghen inde voers. landen hebben ghedaen ende noch he-
den doen.

Met desen soo rechtveerdighen ende gheapprobeerden
titel

titel sont de voers. Capiteynn tiran / ander twee Capiteynnen
tirannen veel wreeder felder / booser ende van minder bermis-
herticheit dan hy en was / nade groote seer florerende ende
de gheluckighe Rycken / uytter maten vol van volcke ende be-
woont / te weten dat van Guatimala d'welck geleghen is aens
de Zee dyemen heet Del sur / ende dander van Naco ende hon-
duras oft Guaymura / d'welck is aende noort Zee / d'een te-
ghens dander ouer / ende de welcke paelden ende stieten beyde
dry hondert mylen van Mexico. Den eenen depescheerde hy
te lande ende den anderen ter Zee / met veel volck te voete en-
de te peerde. Ick segghe de waerheit dat van t'ghene dat sy
beyde bedreven ende besunder den ghenen dye trock na Gua-
timala / want den anderen volcken de quade doot storf / men
soude moghen by een rapen soo veel boosheits / soo veel grou-
wels / soo veel moordens / soo veel verwoestens / soo veel ende
soo felle onrechtveerdicheden / dat het den tegenwoerdighen
ende toecomende werelt verscricken soude / ende datmen daer
mede eenen grooten boeck vullen soude / want hy ghonck te
bouen allen den anderen dye ghepasseert ende teghenwoer-
dich syn / in menichte ende ghetale / soo vande abominacien
dye hy dede / als vanden volcke dat hy verderf ende landen dye
hy verwoeste / want al ontallick was.

Den anderen dye te schepe was / roofde uytter maten
veel ende maecte groot schandael ende perplexiteit opten Zees-
fant niet teghenstaende dat sommighe hem teghen ghonghen
met presenten int ryck van Yucatan welck leet inde wech van
het voers. ryck van Naco ende Guaymura / daer hy ghonck.
Ghearriveert synde / sont Capiteynnen ende veel volck deur
het heel lant / dye roofden / moorden / ende destrueerden al

G

Datter

datter was / ende besunder eenen dye hem op wlrp met dry
hondert mannen / ende trock binnē slands tot Guatimala toe /
af loopende ende brandende alle de vleckē dye hy vout / roos
vende ende dootslaende het volck / ende hy dede dat purwils
lens deur ruse ende behendicheit / meer dan ouer t'vintich myl
len / te weten / om dat de ghene dye ghesonden souden worden
om hem te persequeren / d'lant verwoest ende in beruerte vin
den souden / ende datse d' Indianen dootslaen souden om hem
te wrecken vande schadē ende destructien dye hy ghedaen had
de. corte daghen daer na sloeghen sy doot den principalen ca
piteyn dye hem ghesondē hadde ende teghens wyen desen hem
opwirp. Daer na volchden meer ander uytnemelyck wreede
tirannen / welcke met moordē ende afgryselycke wreetheit en
de met slauen te maken ende dye te vercoopen opte schepen dye
hen wyn / clederen / ende ander dinghen brachten / ende met de
tirannische ghewoonlicke dienstbaerheit vanden jaere 1524. tot
het jaer 1535. verwoesten de prouincien ende ryck en Naco ende
honduras / welcke inder waerheit gheleekē een paradys vā wels
lust / ende waren volder vā volcke dan het meest ghepeupleert
lant dat inde werelt soude mōghen wesen / ende nu passerende
daer laner saghen wy dye soo teenemael sonder volck ende
soo gheruyneert / dat een yghlyck hoe hert dat hy waer daer
ouer schruemen soude / sy hebben binnen dese elf Jaren ghes
doot meer dan twee Millioenen Zielen / ende en hebben
niet ghelaten in meer dan hondert mylen int viercant twee
duysent personen / ende de selue dooden sy noch daghelix ins
de voers. dienstbaerheit.

Keerende totten grooten tiran Capiteyn dye ghonck int
Ryck van Guatimala / ende (soo ghesect is) passeerde alle de
voers

voergaende ende ghelyck alle dye heden syn in wesen. Hy
roofde/moorde/brande/verdestruerde (vande prouincien af/
welcke palen aen Mexico / ende syn lanx den wech daer hy
trock soo hy seluer schreef aenden principalen dye hem sont/
van het ryck van Guatimala / vier hondert mylen) allen het
lant daer hy quamp / onder het voers. pretext / te weten / hen
segghende dat sy hen souden onderworpen onder de Spaens
jaerts soo onrechtveerdighe wreede menschen / inden naem
vanden Coninck van Spanien (dye hen onbekant was ende
daer sy nont af en hadden ghehoort / welcken sy achten veel
onrechtveerdigher ende wreeder te wesen dan de voers. Spaen
jaerts selue) sonder tyt te gheven om hen te moghen bepen
sen / ende byna soo volcken als de boetschap daer
was brandende ende moordende/
ouervielense.

Vande Prouincie ende ryck Guatimale.

Carrueert synde int voers
ryck sloech int incomen veel volckx doot/
ende dyen niet teghen staende quamp hem
teghen den principaelsten met veel ander
heeren vande stat van Aztatlan hoost van
geheel ryck / met veel trompetten ende fees
terens / ende dienden hem van al dat sy hadden / ende besunder
G ij. gheven

ghevende hen te vollet'eten / ende wat sy meer vermochten.
De Spaenjaerts logeerden dyen nacht buyten de stat / want
hen do: h te datse sterck was / ende dat sy daer binnen hadden
moghen in peryckel syn. T'ander daechs roept hy den princis
paelsten ende veel ander heerē / ende ghecomen synde als tams
me schapen / vincse al / ende heyschten seker lasten gouts / sy
antwoerden dat sy gheen en hadden want daer gheen gout en
viel / hy beual sonder ander schult noch proces noch vonnis
datmense terstont verbranden soude. Na dyen dat de heeren
van alle de prouincie saghen dat sy den voers. heere ende ans
der groote personagien om niet anders dan om dat sy gheen
gout en ghaven verbrant hadden / sy vloeden al van daer inde
berghen / ende beualen allen hen volck ende ondersaten / dat sy
totte Spaenjaerts ghaen souden / hen dienen als heeren maer
dat sy niet segghen en souden waer sy vervaren waren. Al het
volck vande lande quam segghen dat sy hen wilden dienen
als hen heeren. Desen barmhertighen Capiteyn antwoerde /
dat hyse niet ontfanghen en wilde maer soude se al dootslaen /
soo verre sy niet en senden waer henne heeren waren. D'In
dianen persisterden altyt dat syt niet en wisten / biddende dat
sy hen van henne persoonen wyven ende kinderen wilden dies
nen / ende senden dat hyse al bereet in henne huysen vinden sou
den / daer mochten hyse dooden oft met hen doen dat sy wilde.
Ende sulckx senden / presenteerden ende deden sy menichmal /
ende dit was een wonderbaer dinc / dat de Spaenjaerts goets
moets ghinghen ter plaetsen daer d'aerm volck was met hens
ne wyven ende kinderen sonder achterdencken in hen werck
arbeyende / ende deurliepense met henne lancien ende hielense
in stucken. Sy quamen tot een seer groote ende machtighe
plaetse daer het volck min op hen hude was / ende meer verser
teert

Peert deur henne innocentie / ende in min dan twee vren tyts
verwoesten syse / doende passeren deurde sweerde de kinderen /
vrouwen / ende ouders / met soo veel meer als sy dooden costē /
ende niet wech en liepen.

Nademael dat d' Indianen saghen dat sy niet en costen
vermorwen noch versueten deur sulcken paciencie sulcken fels
len ende beestelycke herten / misgaders dat sy sonder ennighe
apparencie ende colour van redene (welck dock teghen hen
was) hen vernielden ende in stucken hielden / ende merkende
dat sy by d'cene oft d'ander maniere moesten steruen / sloten in
hennen raet dat sy al by een comen souden ende steruen met
vechtender hant int orloghe / hen wrefende soo sy best souden
kunnen van soo wreede ende helsche vianden / wel wetende soo
sy toch onghewapent waren ende naect / te voete ende niet
sterck in respecte van sulcken fellen volck te peerde ende soo wel
gewapent / dat sy douerhant niet en costen ghehebben maer ten
lesten al moestē vergaen. Toen inuentcerde sy / ende maecten
in midden vanden wech sekeren diepen gracht daer de peerden
in vallen moechten metten buyck in seker aengebrande ende
scherpe staken / bouen ouerleet ende toeghedect met russen en
de cruyt / inder manieren dat niet en schene datter bedroch ons
der schuyde. eens oft tweemaal / niet meer vielen de peerden
daer in / want de Spaenjaerts wisten hen daer voer te wacht
ten / maer om hen te wrefen maecten sy cene ordonancie dat
alle d' Indianen van wat qualiteite seye / ende jaren dat sy wa
ren / dye sy leuendich vanghen souden / inde voers. grachten
gheworpen souden worden / ende alsoo deden sy dock mette
vrouwen dye grootghonghen / dye eerst ghebaert hadden / kin
deren ende ouders / ende soo veel als syer costen gecryghen / sy
G iij wirpen

wirpense al inde putten deurde staken tot datse vol ware/welck
een groote dernisse was besunder in respect vande vrouwen
met henne kinderen/alle d'ander staken sy doot met lancien en
de messen / sy wirpender voerde felle honden dyese verschuers
den ende aten / ende als sy ennighen heer creghen / dyen (om
der eeren willen) verbranden sy al leuende. Dese ommensches
lycke wreede verschuringhe durde ontrent seuen jaer / te wes
ten vanden jaer 24. tot inden jaer 03. ende 31. Hier machmen
ordeelen hoe groot dat het ghetal vanden volcke dat sy verniel
den was van ontallicke afsgryselycke stucken welcke desen on
saligen tiran en syn broeders dye syn Capiteynen waren niet
min onsalich dan hy en was / met d'ander dye hem hilpen / in
dit ryck deden/was een seer notable/hy ghonck inde prouincie
van Cuzcatan daer nu / oft daer ontrent / is de stat van S.
Saluador /welck is een seer gheluckighe landouwe met den
heelen Zeekant Del sur. ende durt veertich ende vyftich mys
len. Inde stat van Cuzcatan welcke was het hooft vande pro
uincie/onthaelden sy hem seer wel/ende ouer t'vintich oft ders
tich duysent Indianen gheladen met hinnen ende victualie
verwachten hem/ontfanghen hebbende het present / beual dat
een nghlyck vande Spaenjaerts nemen soude uyt dat groot
ghetal van volcke alle dye sy wilden / om hen te dienen den tyt
dat sy daer syn souden / ende laten aenbrenghen al wat sy van
doen souden hebben/een nghlyck namper hondert oft vyftich
oft soo vele als hem docht ghenouch te syn om seer wel ghes
dient te worden/ende d'onnosel lamieren ghedoechden dat sy
van malkanderen ghescheyden werden/ende dienden na allen
hen vermoeghen / datter niet en ghebrack dan hen t'aenbid
den. Daer en tuschen de voers. Capiteyn henschte vande
heeren dat sy hem gout brenghen souden / want sy daerom
principas

principalic^{ke} quamen / d'Indianen antwoerden dat sy te vres-
den waren hen te gheven al het gout dat sy hadden / ende mets-
ter daet ghenen hen seer groote quantitet van coperen vers-
gulde bylen / daer mede sy hen dienen / ende schynen gout te
syn / want daer en nich gout mede ghemenct is / hy liet al
proberen / ende vindende dat copper was / sende totte Spaens-
jaerts / gheeft sulcken stat den duyvel / laet ons ghen nu daer
gheen gout en is ende een yghlyck slane int yser d'Indianen
dye hy heeft / om hen te dienen / ende ick false voer slauen doen
teeken / sy doen alsoo ende teeken met het coninck^{lyc} yser
al dye sy binden costen / ende ick sach den sone vanden princie
paelsten Heer van deser stat int yser / hebbende d'Indianen
(Dye raet vonden om hen t'ontbinden ende dander van
de lande) ghesien dese groote verraderye beghinnen hen te
vergaderen ende inde wapenen te stellen / daer en tuschen ouer
vallen hen de Spaensjaerts / ende tracteerdense seer qualick
ende jammerlick / ende keerden wederom na Guatimala daer
sy een Stat bouden welke nu deur rechtveerdich ordeel met
dry diluvien t'samen eenen van water / den anderen van
eerde / ende den derden van steenen / veel grooter dan thien en
de t'vintich oschen / de Godlicke justicie heeft verdestruert.
Synde alsoo alle de Heeren ende mannen dye souden hebben
kunnen orloghen vernielt ende omghebrocht / de reste wert
gheset inde voers. hellsche dienstbaerheit / ende voorts hen af-
nemende voer schattinghe ende tribut van slauen henne doch-
teren ende sonen / want sy gheen ander slauen en hebben / ende
daer mede ladende de schepē ende dye sendende te vercoopē na
Peru ende doende meer ander moorderyen ende grouwel heb-
ben sy een ryck van hondert mylen int vierkant vruchtbaerder
ende beter bewoont dan gheen ander inde werelt en kan syn /
vers

verwoest ende bedorven/ende desen tiran selue schreef dat het
voers. lant volder van volcke dan het ryck van Mexico was/
ende hy sende de waerheit. Hy/met syn broeders hebben ghes
doot in vyfthien oft sesthien jaer / van het jaer virent vintich
tot het jaer veertich/ inde vier ende vyf millioenen Zielen/ens
de dooden ende bederven noch hunden daechs de ghene dier
blyven/soo sy oock sullen allen dander doen.

Hy hadde dese ghewoonte als hy ghonck orloghen tes
ghens ennighe prouincien oft volcke/dat hy met leyde vanden
Indianen dye al reede in subiectie waren/ soo veele als hy cost
om dat sy teghens dander vechten ende cryghen souden/ ende/
alsoo hyse (thien oft t' vintich duysent) niet t'etē en ghaf/ cons
senteerde hen dat sy eten souden d' Indianen dye sy vinghen/
ende alsoo was in synen legher eene seer solennele verschuer
ringhe van menschen vleesch / daer men in syne teghenwoer
dicheit de kinderfens doode ende brande/ende sloeghē de mans
doot alleenlick om de handen ende voeten te hebben welcke sy
voerde beste beten hielen. Hoorende het volck van d'ander ste
den ende landen desen grooten grouwel/ en wisten van vreesse
waer hen laten.

Hy vernielde ontallick volck in het maken van schepen.
Hy leyde vande noort Zee totte Zee del Sur hondert dertich
mylen / d' Indianen gheladen met ankeren van dry ende vier
hondert pondē swaer/welcke sy laghen op hen schouweren en
de lendenē/ hy dede oock alsoo den aermen naeckten menschen
opte schouweren veel artillerie draghen/ Ick saggher somtys
opten wech onder het geschut veele benaut ende banghe / ste
nen. Hy schende ende ontbont de ghehoude/nemende de vrou
wen.

wen ende dochteren / ende ghasse den schippers ende soldaden
om dye te vreden te houden ende lietse opte schepen vuren.

Hy vulde de schepen met Indianen daer sy al verghon-
ghen van dorst ende hongher / ende het is de waerheit soude
ick int particulier verhalen de wreetheit dye hy bedreef dat
icker eenen grooten boeck dye de werelt soude doen verscrie-
ken af maken moeste. Hy ruste op twee armenen / elcke van
veel schepen daer mede hy alle dye landen / al oft vier unten
hemel hadde gheweest verbrande. och hoe veel weesen maect-
te hy? hoe veel beroofder hy van henne wyven? hoe veel wy-
ven liet hy sonder mans? van hoe veel ouerspels van hoe
veel dochteren ende weduwen schendens / fortserens ende vers-
crachtens was hy oorsake? hoe veel volckx priueerde hy van
henne naturlicke vryheit? hoe veel benauthheit ende ellende
isser gheweest? hoe veel tranen dede hy storten? hoe veel
suchtens? hoe veel stenens? hoe veel alleenheit in dit leuen/
ende hoe veel ewighe verdoemenisse in dander heeft hy ghes-
eauseert? niet alleen van Indianen dye sonder ghetal waren/
maer dock vande omgheluckighe Christenen daer hy hem mes-
de behielp in soo grooten grouwel uytneemende sware sunden
ende afgryselijcke abominacien. Godt gheue dat hem
ghenade sy gheschiet / ende dat hy ghesaen
mach met soo quaden eynde als hy
ten lesten heeft ghehat.

H

Van

Van nyeuw Spanië

Panuco ende Xalisco.

Dedaen synde inde prouin
cie van nyeuw Spanien ende van Panuco
so de voers. groote wreetheit ende moor
derne ende alle dander dye wy laten te seg
ghen/daer succedeerde in dye van Panuco
eenen anderen omghevuelickē fellen tiran/
int jaer is 25. dewelcke perpetrerende veel wreetheits ende mas
kende na de voers. maniere veel slauē dye vry waren ende seyns
dende veel schepen daer mede gheladen na Cuba ende Española daer syse best
kosten vercoopen / en hiel niet op hy en ver
woesterde teenemael ende dede te niet dye ghansche prouin
cie. ende het ghebeurde daer/datmen ghaf voer een merrie of
moederpeert tachtentich Indianen redelycke sielen / van daer
wert hy versien wat het gouernement vande stat van Mexico
ende heel nyeuw Spanien met ander groote tiranien voer
raden / ende hy voer president / dewelcke met de voers. raden
dede soo veel quaets / soo veel sunden / soo veel wreetheit/
rooueryen ende abominacien / datment niet ghelouen en
soude/waer deur hy het lant stelde in sulcke extreme verwoes
tinghe ende desolacie dat soo Godt hen niet en hadde besloten
ende wederstaen deurde resistencie vande religieusen van sinte
Franciscus ende terstont mette conincklycke audiencie/ weles
ke goet ende vrint was van alle deucht/ sy souden in twee ja
ren

ren ghelaten hebben nyeuw Spanien ghelyck *Espannola* is.
Daer was eenen van syn gheselschap dye om eenen synen
grooten Hof te bemuren sleipte acht duysent Indianen wer-
kende sonder hen yet te betalen oft t'eten te gheven / *Znder*
uweghen dat sy subitelyck van hongher opten staenden voet
doot vielen / ende hy en vrachder niet na / noch en hadde gheen
metlyden.

Soo volcken als den principalen vanden voers. dye ick
sende dat te niete dede de prouincie van *Panuco* de tydinghe
hadde dat de voers. goede audiencie voorts quam / hy nam
voer hem voerts te ghaen binnen *flands* ontdecken daer hy
tiranniseren mochte / ende trock met fortse uyte prouincie van
Mexico vyfthien oft t'vintich duysent menschen om syn en-
de gheselschappe bagagiē te draghen / daer af gheen twee hon-
dert wederom en quamen. hy was oorsake dat sy al daer stirvē.

Hy quam inde prouincie van *Mechuacan* wesende veer-
tich mylen van *Mexico* / soo vruchtbaer ende vol van volck
als *Mexico*. comende hem te gemoete den Coninc in processie
met ontallick volck ende doende hem allen dienst ende lie-
ve / wert terstont van hem ghevanghen om datmen sende dat
hy seer ryck vā gout ende siluer was / ende om dat hy hem veel
schatte geven soude pynichde hem so volcht. hy bondde hem de
voeten / ende streckende het lichaem ende bindende de handen
aen een bert / dede de voeten vast aent vier / ende eenen ion-
ghen met een quispelken ghedoopt int olie droepten dye alle
rensen om het vel wel te doer roesten / op dander syde was
een sel man dye met eenen ghespannen stalen Boghe micken-
de den pyl teghen ouer syn hert / op dander syde was een-
en anderen met eenen seer grouwelycken fellen hont dyen op
hem

hem hissende / ende soude hem in eenen credo verschuert heb-
ben / al / om dat hy deur pyne ende vreesse syn gout gheven
soude / tot dat een religieus van S. Franciscus daeraf geauis-
seert synde / hem dyen ynten handen trock. maer hy stierf daer
af ten lesten. Op dese maniere pynichden ende dooden sy veel
Heeren ende Caciquen van dyen lande om dat sy hen gout
ende siluer gheven souden.

Seleren tiran gaende voer visitateur meer vande borse-
ten ende goeden om dye te roouen dan vande Zielen oft pers-
soonen / vont dat seker Indianen hielden hen afgoeden ver-
borghen / soo de boose Spaenjaerts hen gheenē beteren Godt
gheleert en hadden / hy vinct de heeren ende hielse ghevans-
ghen tot dat sy hem d'afgoeden ghaven meynende datse van
gout oft siluer waren / siende dat hy bedrogghen was / castyde
hyse seer wreedelick ende t'ontrecht / ende om dat hy niet en
soude ghefrusteert blyven van t'ghene dat hy ghesoecht had-
de / welck was roouen / bedwonck de voers. caciquen dat sy hem
de voers. afgoeden afscoopen souden (d'welck sy deden / ghes-
vende allen het gout ende siluer dat sy costen vinden) om dye
t'aentbidde soo sy plagghen voerden warachtighen godt / die
syn de werken ende exempelen dye d'omgheluckighe Spaens-
jaerts doen ende gheven / ende d'eere dyese in Indien den al-
moghenden Godt procureren.

Desen tiran Capitein / trock voerder bouen Mechuacan
inde prouincie van Xalisco welcke was vol ghelyck eenen bies-
corf van volcke / seer wel bewoont ende gheluckich / want het
is een vande vruchtbaerste ende wonderbaerste van Indien.
Het hadde een stat oft vleckē vol volckx durende seuen mylen.

Incos

Incomende inde voers. prouincie quamē de heeren ende volck
met presenten ende blyschap soomen alom plach te doen hem
ontfanghen. Hy beghost terstont syne ghewonlicke wreetheit
ende boosheit / soo oock alle dander daer te lande doen ende
veel meer om te comen tot hen cynde welck sy houden voer
Godt / ende is het gout. Hy verbrande de vleckē / hy vincte
Caciquen / hy pynichdese / hy maectter soo veel als hyer creech
slauen / hy leyde / met hem ontallick volck al ghetent. De
vrouwen dye ghebaert hadden gaende gheladen met packen
welcke de boose Christenen hen opleyden niet kunnende hen
kinderkens mede nemen / ouermits den arbeit ende swaicheit
van hongher / wirpense lanck de wegghen / daerder ontallicke
veel verloren gonghen.

Eenen boosen Christen nemende met fortse eene son-
ghe dochter om daer mede te sundighen / ende wordende inghe-
varen vande moeder om hem dye te nemen / treckt synen pugs
nart oft mes ende hiel de moeder de hant af / ende de dochter /
om dat sy niet consenteren ende wilde ghaf hy veel steken ens
de doodese.

Onder veel ander dede hy t'onrecht wesende vry soose
al syn voer slauen tekenen vierhondert mans / vrouwen / ens
de kinderen van een jaer aende boorsten vande moeders / ende
van twee / dry / vier / ende vyf jarē / al wast safe dat sy hem pais-
sibelick teghen gonghen / sonder ander sonder gethal dye niet
gherekent en worden.

Gheeynt synde d'ontallicke onrechtveerdige ende hels-
sche cryghen / ende moorderyen daer mede concurrerende / hy

sette d'lant inde ordinariſe ende peſtilentiſe Tiranniſche
dienſtbaerheit welke alle de Chriſtenen tirannen van Indien
pleghen ende pretenderen op dat volck te legghen / daer in hy
conſenteerde / ende ghedochde ſyn eyghen hofmeesters ende
allen d'ander te doen noyt ghehoorde wreetheit om vande
Indianen gout ende tribut te trecken. namentlyck eenen van
ſynen hof meesters doode veel Indianen / dye hangende / les
uende brandende / ende worpende voerde ſelle honden / af
houdende voeten / armen / hoofden / tonghen uytſnydende /
daer d' Indianen nochtans ſtil ende in peys waren / ende
egheen oorſake en ghaven / maer ſy wildenſe vervaren om dat
ſy hem dienen ſouden / gout ende tribut gheven / ten aenſien
vanden ſeluen ruſtighen tiran. Ick late veel gheefelen / wreede
de ſlaghen met ſtocken ſoufflette ende ander ſorten van wreete
heit dye ſy hen aendeden alle daghe ende vren.

Men ſeet van hem dat hy achthondert vleckē verdes
ſtruceerde ende verbrande in dat ryck van Xaliſco / waer deur
hy oorſake was dat ſy uyt desperatie ſiende dat alle de reſte
met ſulcken wreetheit moeſte verloren ghaen / hen opwirpen
ende vertrocken opte berghen / ende ſloeghen rechtveerdelyck
ennighe Spaenjaerts doot / ende namaels deurde onrechts
veerdicheit ende beſwaereniſſen van ander nacomende tirans
nen dye daer deur paſſeerden om te verdeſtrueren ander pro
uincien / d'welck ſy heeten deſcubrerē oft ontdeckē / vers
gaderden veel Indianen / makende hen ſterck in ſeker ſteens
roetsen / daer de Spaenjaerts (douerhant hebbende) nu we
derom ſoo grooten wreetheit hebben ghedaen dat ſy bycants
niet meer en vonden / doodende ſoo veel volck om te vers
woer

woesteren ende nyt te royen alsulck en grooten lant/ende d'ons
salighe Christenen verlaten wesende van Godt in hennen
verkeerden sin niet siende de seer rechtveerdighe sake jaee veel
saken vol aller rechtveerdicheden welcke d'Indianen hebben
voer weth der naturen / van Godt ende den menschen goet
ghelvonden / te weten dat syse souden moghen ombrenghen
hadden sy macht ende wapenen ende nyt hennen landen drys
ven / ende de seer onrechtveerdighe sake vol van alle boose
heit / verduempt van alle wetten dye sy hebben om bouen
soo veel ouerlasten / tirannien ende groote onuersoeklycke
sunden dye sy teghens den Indianen ghedaen hebben / noch
op een nyew hen orloghe aen te doen / dencken / segghen/
ende schryven dat de victorien dye sy verwoestende d'onnos
sel Indien / Godt hen al gheeft om dat henne onrechtveers
dighe orloghen / rechtveerdich ende goet syn sy verblyden
hen glorieren / ende dancken Godt van henne tirannien/ soo
deden oock de tirannische moordenaers daer de Prophet Za
sharias af seet int elfste Capit. *Pasce pecora occisio*

nis / que qui occidebant non dolebant sed dice

bant/benedictus Deus/quia diu

tes facti sumus.

Van

Van het ryck Yucatan.

In jar 1526. was een ander onsalich mensch van het gouuernement van het ryck Yucatan versien omde lueghenen ende valscheit dye hy sende ende presentacien dye hy den Coninck dede/ghelyck d'ander tiranen hebben ghesdaen tot nu toe om datmen hen staten ende Officien om te roouen gheuen soude.

Dit ryck van Yucatan was vol vā ontallic volck/want het lant is seer ghesont ende abundant van eten ende vruchten veel meer dan dat van Mexico/ende besunder ist ouerbloedich van honich ende was meer dan nerghers el in Indien dat tot noch toe ghesien is gheweest. Het heeft inde ronde dry hondert mylen/het volck was wytstekende bouē allen anderen van Indien/ soo in verstant ende policie als dat onder hen min sunden waren dan onder d'ander / ende seer bereet ende weerdich om tot kennisse van hennen Godt ghebrocht te worden / ende daermen soude moghen maken groote steden om Spaensjaerts in te woonē / ende sy souden daer leuen ghelyck int eertsche paradys waren syt weerdich maer sy en synom henne wreetheit omghevuelicheit ende sunden wil soo sy niet weerdich en syn gheweest te besittē meer ander plaetsen weleske Godt hen in Indien gheweesen hadde. Desen tiran begoff met dry hondert mannen dye hy met hem bracht teghens die
goet

goet onnosel volck/d'welck thyns was sonder ymanden te hin
deren/grouwelyck te orloghen/ende want het lant gheen gout
en gheeft (hadde daer gout gheweest hy soude het volck inde
mynen al gheconsumeert hebben) om nochtans gout te for
neren vande lichamen ende Zielen vande ghene daer Chris
tus voer stirf / hy maecte (t'is eenen grouwel om hooren)
al dye hy niet doot en sloech/flauen / ende sontse nade schepen
dye daer veel op den ruck ende fame vande slauen quamen/
dye vercoopende voer wyn/olie/azyn/speck/cleeren / ende al
dat hen docht dat sy van doen hadden/ hy ghas een yghelyck te
kiesen uyt vyftich ende hondert ionghe dochters eene voer een
aroua (een aroua nak is vier gelten oft acht potten) wyne oft
olie oft azyn oft gherooft verken / ende van ghelycken / uyt
twee en dry hondert wel dispoeste ionghers voerde selue prys/
ende het gebeurde datter een jonghelinck dye schene te wesen
sone van eenen prince ghegheven wert voer eenen kâes / ende
hondert personen voer een peert. In susdanigen handel
was hy vanden jaer 62. af tot het jaer van 33. te weten seven
jaerlanck/verdervende ende uytroyende de voers. landen/ en
de doodende sonder barmherticheit het volck / tot dat sy daer
hoorden de tydinghe vanden ryckdom van Peru / daer syn
Spaenjaerts dye hy hadde hennen trocken / ende alsoo hiel
dye helle seker daghen op maer daer na quamen syn dienaers
wederom veel groots quaets/ rooueryen/ ende slavernyen en
de sunden teghens Godt doen ende aenrechten ende en hou
den noch hunden daechs niet op dat te continueren / Inder
vueghen dat sy bycants hebben verwoest alle dye dry hondert
mylen weleke (soo geseet is) waren so vol ende ghepeupleert.
nymant en soude kunnen ghelouen / min kunne ghesegghen
de particuliere stucken van wreetheit dye daer gheperceert

syn. Zij salder alleenlic twee ofte dry dye my te voren comen verhalen.

Alsoo d'onzalighe Spaensaerts ghonghen met henne felle honden d'Indianen sueten ende jaghen/eene siecke vrouwe siende dat sy de honden niet en cost ontloopen/sonder verscheurt te worden (soo sy dander deden) namp een corde ende bont daer mede aen haren voet haer kindeken dat sy hadde van twee jaer / ende sy verhonck haer aen eenen balck / d'welck sy soo volck en niet en hadde ghedaen de honden en quamen verscheuren het voers. kindeken / hoe wel dat eenen mienninck eert verscheyde/doopte. Als de Spaensaerts vertrocken/seyn de een van hen teghens eenen sone van eenen heere van seker vleckē oft prouincie / dat hy mede soude ghaen / het jonckken antwoerde dat hy syn vaderlant niet en wilde verlaten / de Spaenjaert dreychde hem dat hy hem d'ooren afsnyden soude ghonck hy niet met het jonckken wengherde / hy snyt hem met synen pugnart een oore af ende daer na d'ander. ende persisterende het knechtken in syn voergaende proposit / hy sneet hem den nuese af al lacchende ghelyck oft hy hem niet meer dan eenen knip ghegheven ende hadde/desen verloren mensch prees hem seluen ende glorieerde ombeschamelyck in presencie van eenen weerdighen Religieus / segghende dat hy syn bestedede soo veel als hy cost om te begorden ende bevruchten veel Indische vrouwen om dat hy dye grootgaende vercoopende voer slauen/daer voer meer af cryghen soude.

In dit Ryck ofte in ennighe prouincie van nyew Spasien ghaende seker Spaenjaert met syn honden ter jacht van wilt ghedierte oft Conynen / eens niet vindende om te Jasghen

ghen / docht hem dat de Honden hongher hadden / ende ructe een cleyne Kint vande moeder ende snyt met eenen pugnart in stucken d'ermen ende de beenen ghevende elcken Hont syn porcie / ende als sy noch niet versant en waren / wirp hy hen allen int ghemeyn het lichaemken toe.

Datmen hier siene hoe groot dat d'onghevuelicheit vande Spaensaerts in dat lant is / ende hoe datse Godt heeft ghescheven in eenen verkeerden sin / ende in wat estime dat sy hebben dat Volck d'welck nochtans gheschapen is na het beelt Goidts ende verlost deur syn dierbaer bloet. besunder want wy hier onder noch leelickers ende boosers sien sullen.

Latende ontallicke ende omghehoorde wreetheden welke de ghene dye hen Christenen heeten in dit Ryck deden / niet kunnende metten ghepenyse begrepen worden / ick wil alleen hier mede besluyten.

Synde al dese helsche Tirannen vertrocken met henne begheerlicheit (welcke hen verblint) vanden Ryckdom van Peru. Pater Jacob met vier ander Religieusen van Sintte Franciscus Orden vervordede hem om derwaerts te ghaen stillen het lant / preken ende brenghen tot Christus het ouerbleefsel vande tirannische moort ende ellende dye de Spaensaerts in seuen jaren aengerecht hadden.

Ick ghelooue dat dese religieusen de reyse aennamen int jaer 1574. seyende voer wech seker Indianen vande provincie van Mexico om te waerschouwen oft sy voer goet aensien souden dat de voers. Religieusen in hen lant quamen om hen te leeren kennen den eenighen warachtigen Godt / Heere vanden ganschen werelt. sy berayden hen ende vergaderde dick

mael genomen hebbende te voren veel informatien om te weten wat luyden dat waren dye hen vaders ende broeders hieten. ende wat dat was dat sy pretendeerden / ende waer inne dat sy verscheyden waren vande Christenen van welke sy soo grooten ouerlast ende onrecht ontfanghen hadden. ten lesten veraccordeerden sy datmense laten comen soude op condicie dat sy alleen ende gheen Spaenjaerts quamen / de religieusen beloefdent hen alsoo / want de viceroij van nyeuw Spanien haddet gheconsenteert / ende hen ghecommitteert dac sy belouen souden datter gheen Spaenjaerts meer incomen en souden / maer alleenlic religieusen misgaders dat hen deurde Christenen gheen ouerlasten en souden ghedaen worden. De religieusen preekten hen soo sy pleghen het heylich Euangelie / ende de goede ende heyliche intencie vande coninghen van Spanien tot henwaerts / ende creghen sulcken liefde ende smaech totte leere ende exempelen dye de religieusen van hen ghaven ende verblyden hen soo seer vande nyeuw maren vande Coninghen van Spanien / waer af in alle de voers. seuen jaren de Spaenjaerts hen noyt kennisse en ghaven oft senden datter anderen heere was dan deghenen dye hen daer tyranniseerde ende verdruckte / dat ten eynde van veertich daghen dat de Religieusen daer comen waren ende ghepredickt hadden / de heeren vanden lande brachten ende leuerde al hen Afgoden / op dat syse verbranden souden / ende daerna hen sonen omdat syse leeren souden / want syse liever hebben dan het ghesicht van hen ooghen / ende sy maecten hen Tempelen ende huysen ende men riepse van ander Prouincien datse hen souden comen preken ende kennisse van Godt gheuen / misgaders vanden ghenen dye sy senden dat was de groote Coninc van Castillien / ende vande religieusen ghepersuadeert synde / deden sy

Den sy dat noyt in Indien tot nu toe en is ghedaen gheweest/
(soo toch al dat d'ander segghē versiert is by ennighe tirannen
Dye daer hebben verdestruuert de voers. rycken ende groote lan-
den) twaelf oft vyfthien heeren van veel Vasallen ende lan-
den een yghelyck besunder voer hem selven vergarende hen
volck ende nemende henne voisen ende consentement onders
wirpen hen deur hennen vryen wille onder de heerschappie
vande Coninghen van Castillien / aennemende den Keyser
als coninek van Spanien voer sonuerain ende vniuersel hees
re/ende ghen seker hant teekenē van bekentenisse/ welcke ick
hebbe onder my / mette ghetuyghenisse vande voers. religieus
sen. staende de sake in desen voerspoet vanden ghelouue / ende
de religieusen in groote blyschap ende hope van tot Christus
te brenghen al het volck van dyen rycke / dat van het voers.
moorden ende onrechtveerdighen crych ouergheschoten was
ende niet weynich en was / quamen aldaer van ennighe syden
achtthien Spaensche tirannen te peerde/ende twaelf te voete/
E'samen dertich / ende brochten veel lasten van afgoden / dye
sy den Indianen in ander prouincien ghenomen hadden/ende
de capiteyn vande voers. dertich Spaenjaerts riep eenen heer
vande plaetse daer sy lanck in quamen/ ende seyde hem dat hy
vande voers. afgoden nemen soude / ende dat hyse het heel
lant deur uyt den len soude / vercoopende elcken afgodt voer
eenen man oft vrouwe in slavernye / dreygende hem dat soo
verre hy dat niet en dede dat hy hem met orloghe aengrypen
soude. de voers. heere deur vreesse ghesforceert synde / distribus
eerde d'afgoden deur syn heel Lant ende beual aen allen syn
Vasallen dat syse nemen souden om aen te bidden / ende dat
sy hem Indianen/ mans ende vrouwen gheuen souden voers
de Spaenjaerts / om hen slauen te syn.

vreesse / dye twee sonen hadde ghaef eenen / ende dyer dry had
de ghaffer twee / ende by dese maniere voldeden sy met desen
kerckroouighen handel / ende den sachie stelde de Christenen
(waren sy nochtans Christenen) te vreden. Een van desen
ongoddelycken helsche roouers ghenaempt Juan garcia syn
de siect ende niet verre vander doot / hadde onder syn bedde
twee packen afgodē ende beual aen eene Indische vrouwe dye
hem diende dat sy wel toe sien soude dat sy d'afgoden dye dact
waren niet gheuen en soude voer hinnen / want dye seer goet
waren / maer elck een voer een slaue / ende ten testē met dit testi
tament ende met dese sorghe becommert synde sturf den on
gheluckighen Spaenjaert / ende wye twyfelt hy en sy begras
uen inde helle datmen nu hier besiene ende considerere welck
ende hoedanich sy het profyt / religie ende Exempelen van
christenen dye de Spaenjaerts dye in d' Indien ghaen doen /
gheuen / ende hebben / wat eere dat sy Godt procureren / hoe
dat sy arbeyden dat hy ghekent ende aenghebeden worde van
dat volck / wat sorghe dat sy draghen dat ten vordeele van dye
Zielen syn heylich ghelooue gheplant worde / ende verbreedet
datmen ordeele oft dit cleynder sunde was / dan dye van Jes
roboam / qui peccare fecit Israel / makende de twee goude cal
ueren om dat het volck dye aenbidden soude / oft wel / oft sy
gheluyckte dye van Judas / oft dye meer schandaels veroor
saecte dit syn dan de wercke vande Spaenjaerts dye in In
dien ghaen. Inder waerheit sy hebben veel ende ontallicke
rey sen deur begheerte dye sy hebben van gout / vercocht ende
vercoopen hunden op desen dach / loochenen ende verlooche
nen onsen heere Jesus Christus. hebbende de Indianen ghes
sien dat niet en was onderhouden t'ghene dat de religieusen
hen beloest hadden (te weten datter gheen Spaenjaerts in
lans

lant comē en souden/ende dat de Spaenjaerts selue hen d'af-
goden brochten van ander plaetsen te coope (daer sy allen
hen Goden den religieusen om te verbranden ouerghelouert
hadden op dat sy eenen warachtighen Godt aenbidden sou-
den) het heel lant stont teghens de muenincken op ende vers-
grampt synde/seyden/waerom hebt ghy ons gheloghene ons
bedrieghende ende toefegghende dat hier gheē Christenen co-
men en souden? ende waerom hebt ghy ons Goden verbrant?
Nademael/v/Christenen ons ander Goden van ander plaet-
sen brenghen te vercoope ? en waren by auenturen onse Go-
den niet beter dan dye van d'ander naciene? De religieusen stil-
dense het beste dat sy costen niet hebbende wat antwoerden.
sy ghaen de dertich Spaenjaerts sueten ende segghen hen de
schade dye sy ghedaen hadden/ versuefende dat sy vertrecken.
sy en wildens niet doen maer lieten d'Indianen weten dat de
mūnnincken selue hen daer hadden doen comen/welck was een
ne volmaecte boosheit/ ten lesten d'Indianen resoluieren de
religieusen doot te slaen/maer soo sy van seker Indianen ghes-
waerschout waren / sy verlipeent op eenen nacht / ende naes
maels vallende inde Indianen d'onnooselheit ende vromich-
heit vande mūnninckē ende de valscheit vande Spaenjaerts
souden sy van ouer vyftich mylen na hen/biddende dat sy sou-
den willen wederom comē/ ende d'alteratie dye sy hen ghecaus-
seert hadden vergheue. De religieusen als dienars Goids en
de begherende dye Zielen te winnen / hen ghelouende quas-
men wederom/ende werden ontfanghen als Enghelen/doens
de hen d'Indianen alle dienst / ende sy warender vier oft
vyf Maenden daer na / ende om dat de voers. Spaenjaerts
noyt en wilden van daer vertrecken / ende dat de viceroij wat
dat hy dede/dat niet en cost remedierē/want verre van nyeuw
Spanis

Spanien is) hoewel dat hyse dede proclameren voer verras
ders) ende om dat sy niet en lieten den ghewoonlicken ouerlast
ende quaet te doen/dunckende den religieusen dat d' Indianen
vroech oft spade deur dese quade feyten hen altereren souden
ende dat moghelyck op hen vallen soude/besunder want sy den
Indianen niet met vreden ende sonder continuele quellinghen
ende alarmen deurde quade wercken vande Spaenjaeres pret
ken en costen/vonden goet d'lant te verlaten/ende alsoo bleefe
sonder licht ende secours van ennighe leere/ende dye Zielen
inde dufternisse vande onwetenheit ende miserie daer sy in
waren/verlatende inden besten saisoene de remedie ende on
derwysinghe vande kennisse Goids dewelcke sy seer vlytelick
aennamen/ghelyck oft wy het water den teeren planten dye
eerst gheset syn ontrocken/ende dat om d'onversoenlicke schult
ende volmaecte quaetheit vande voers. Spaenjaerts.

Vande Prouincie van sinte Martha.

 De prouincie van sinte Mar
tha was een Lant daer d' Indianen veel
gouts hadden/want ryck is soo voek het
aenliggende/ende sy wistent te winnen.
ende daerom vanden jaer 1598. tot nu int
jaer 1642. anders en hebben ontallicke tu
rannen van onse Spaenjaerts niet ghedaen/dan daer met
schepen te ghaen ouervallen/dooden/ende roouen/om het gout
te hebben.

te hebben dat sy hadden / wederom wechgaende ende comende
diuerse reysen altyt met grooten ouerlast / moorden ende no-
table wreetheden / ende dat gemeynlick opten Zeekant / ende en-
nighe mylen binnen int lant / totten jare 1523. int jaer 1523. quas
men daer Spaensche tirannen resideren / ende want d'lant
soo gheseet is / ryck was / succedeerden diuerse capiteynen d'een
wreeder dan d'ander / het scheen dat een yghelyck professie ghes-
daen hadde van te perpetreren meer quaets ende grouwels
dan d'ander / op dat den regle d'ye wy bouē gheset hebben / sou-
de waer syn.

Daer was int Jaer 1529. eenen grooten tiran met veel
volckx sonder vrese van Godt noch compassie vanden men-
schelycken gheslachte welck aenrechte soo grooten grouwel
moorderye ende ongodlicheit dat hy allen de voergaende te
bouen ghonck / hy met syn gheselschap roofde veel schatten /
binnen ses oft seuen jare dat hy leefde / na dat hy sonder bicch-
te ghestorven was ende oock van syne residentie verlopen /
succedeerden ander tirannen moeders ende roouers / welke
ghonghē consumeren het volck dat de wreede handē ende mes-
sen vande voergaende niet wechghenomen en hadden. Zy
streckten hen soo wyt binnē int lant bedervende ende verwoes-
tende groote ende veele prouincien / doodende ende slauen ma-
kende (ghelyckerwys als bouen) het volck / doende de heeren
ende Vasallen om dat sy hen gout gheuen souden ende wysen
de plaetsen daer was / groote tormenten ende pynen aen / exce-
derende / soo gheseet is / in effect / ghetal ende qualiteit alle de
voergaende. Inder vueghen dat sy van het jaer 29. tot nu toe
in dat gheweest verwoest hebben meer dan 400. mylen lants
welck soo vol was van volcke als d'ander. **I**et mach metter
waers

waerheit affirmeert / soude ick int particulier verhalen de boos-
heit moordern / verwoestinghen / onrechtveerdicheden / forts-
sen / neerlaghen / ende groote sunden welke de Spaenjaerts
in dese landen van S. Martha hebben ghedaen teghen Godt
teghen den Coninc / ende teggen dye onnosel nacen / ick sou-
de een seer langhe historie maken / maer dat sal ick laten / spaert
Godt my het leuen tot synen tyt. Alleen wil ick hier segghen
ennighe luttel woerden vande ghene dye nu aenden Coninc
schryft den Bischop van dner prouincien / synde uyt synen
brief van t'vintich may vanden jaer 1514. welke onder ander
seet soo volcht. Ick segghe heere / dat den middel om te salues-
ren dese prouincie is dat uwe Maesteit dye trecke uyt het ghes-
welt vanden stiesvaders ende haer gheue eenen man dye haer
tractere soo redene is ende soo sy verdient / ende dat ten alden
ersten / want anderssins (soo dye daer ouer te segghen hebben
haer haesten ende mue maken) ick houde voer ghewis / dat sy
seer volcken verloren sal syn / ende / meer / onder seet hy / waer
uyt uwe Maesteit claerlich verstaen sal hoe dat de ghene dye
herwaerts ouer gouuernereren verdienen van hennen gouuers-
nemente verlaten te worden op dat de Republiquen moghen
verlicht worden / ende ingeval dat niet en worde ghedaen na
dat ick kan sien hare siecten en kunnen niet ghenesen worden.
ende sal voer ghewaer worden hoe dat hier gheen Christenen
en syn maer duyvels / gheen dienaers Goidts noch des Con-
nincx / maer verraders van syn weth ende vanden Coninc /
want inder waerheit het grootste inconuenient dat ick vinde
om d' Indianen te trecken van d' orloghe tot vrede ende de vrei-
delijcke tot kennisse van onsen ghelouue / is het rouw ende
wreet traittement dat de vredelijcke ontfanghe vanden Chris-
tenen / waer deur sy soo ghebetē ende ghekreit syn dat sy ghe en
dinc

dinck meer haten ende schreumen dan den naem vande Chri-
stenen de welck sy in al dit lant heeten in hen tale yares d'welck
wilt segghen duyvels / ende sonder twyfel sy hebben redene/
want de wercken dye sy hier aenstelle/noch en syn van Chri-
stenen noch van menschen dye redene ghebruycken maer van
duyvels/waer af compt dat d' Indiane siende dese boose wer-
cken / ende ghegeneralick gheene bermherticheit soo veel inde
hoofden als inde leden/dencken dat de Christenen sulckx voer
weth hebbē / ende dat hennen Godt ende Coninck daer af aus-
theurs syn / ende te willen arbeiden om hen anders te persua-
deren / is de Zee willen uyt putten ende hen stoffe gheven om
te lachen ende spotten met onsen Heere Jesus Christus ende
zyn weth / ende als de Indianen van orloghe sien dit traittes-
ment datmen dyen van peyse aen doet / hebben liever te sters-
ven met een reyse / dan met veele int ghewelt vande Spaens
jaerts. Ick weet dit alder onverwinlichste Keyser by experiens-
cie/hy seet noch onder in een Capittel. Twe Mai. heeft hier
meer dienaers dan sy meynt/want hier en is niet eenen soldat
van allen dyer syn dye niet en derf opentlyck segghen / dat / al
hy ouerlast doet / rooft / verdestruuert / dootslaet / verbrant
de vasallen van uwen Maiesteit / om dat sy hem gout gheven
souden/dient uwen Maiesteit/allegerende voer synen titel dat
uwe Maiesteit daer van syn deel crycht / ende daer om soude
goet syn alderchristelick sie Keyser / dat uwe Maiest. te kennen
ghaue / ennighe rigreuselyck castyende / dat sy niet voer dienst
en neemt het ghene daer Godt mede misdient is. Dit syn
al formele woerden vanden voers. Bischop van S. Martha/
byde welcke men elaelick siet t'ghene datmen nu doet in allen
dat omgheluckich lant teghens dat onnoosel volck. Hy heet
Indianen van orloghe alle de ghene dye vertrocken syn / ende

hen hebben kunnen salueren vliende vande moorderyen vande
de Spaenjaerts opte berghen/ ende dye van vrede/ syn de ghe
ne dye na ontallike moorden van volcke gheset worden inde
voers. tyrannische ende afgryselycke dienstbaerheit / daer syse
ten lesten consumeren ende dooden/ ghelyck blyckt byde voers.
woorden vanden Bischop. Ende inder waerheit hy gheeft luts
tel ghenouch te kennen het ghene dat sy lyden. D' Indianen
van dyen lande pleghen te segghen / als syse mûe maken met
paeken te laden ende als sy vallen ende slaun worden van ars
beit (want dan stootense met voeten ende slaense met stocken/
ende brenken hen metten appel vande sweerde de tanden / om
dat sy opstaen soudē ende voerts ghaen sonder adem te scheps
pen) ghaet hen ghy syt quaet/ ick en kan niet meer / doot my
hier/ ick wil hier doot blyuē/ ende dit segghen sy met veel such
tens/ ende benauthheit van herten thoonende groote banghich
heit ende pyne. Och dye cost te kennen gheuen vā hondert dees
leu eene vande afflictien ende ellenden welcke dat onschuldich
volck vande onsalighe Spaenjaerts lydē? Godt gheuet te vers
staen den ghenen dyet kunnen ende behooren te remedieren.

Vande Prouincie van Cartagena.

Deze prouincie van Carta
gena is meer dan vyftich mylen leegher
dan S. Martha / naden westen / ende
daer aen stoet dye van Cenu totte Zee
van Brabatoe/ welke lichtelyck begry
pen mo

pen moghen hondert mylen Zeekants/ende veel lants binnen
inwaerts tot middach / dese prouincien hebben verwoest ghes
weest het Volck benaut ende ghedoot / vanden jaer 1498. ofe
99. tot nu toe / ghelyck dye van S. Martha / ende daer syn veel
notable wreetheden / moorden ende roouerien deurde Spaens
jaerts gheschiet / welke ick int particulier niet en wil verhalen
om cort te maken / ende te vertellen de boosheden dye nu in an
der plaetsen gheperpetreert worden.

Zanden Zeekant die men heet vande Perlen ende van Pa ria ende het eylant vande Dryvuldicheit / oft de la Trinidad.

Vandē Zeekant van Paria /
tot de Zee van Venecuela uytghesloten /
welck mach wesen twee hondert mylen /
hebbē groote ende notable destructien ghes
weest / welke de Spaensjaerts onder dat
volck hebben ghedaen / dat ouervallende
ende nemende leuendich soo veel als sy costen / om te vercoo
pen voer slauen / jae menichmael bouen de verskerheit ende
vrintschappe welke de Spaensjaerts met hen hadden ghetraes
teert / gheen gheloof houdende noch waerheit / daer sy noch
tans hen ontfinghen in hen huysen als Vaders ende sonen /
hen ghevende ende dienende met al dat sy hadden ende costen /
men en soude inder waerheit niet kunnen particulierlyck vers
halen hoedanighe ende groote dat hebben gheweest de onrechte

weerdicheden/jniurien/ouerlast ende ellende dye het volck van
desen Zeekant/vandē Spaenjaerts heeft ontfanghen van het
jaer 1510. tot nu toe. Ick wil alleenlick twee oft dry stukkens
segghen waer deur men sal lichtelyck ordeelen d'ander ontals
lycke in ghetale ende leelicheit dye weerdich waren alle tor-
menten ende viren.

Het eylant vande dryvuldicheit is veel grooter dan Si-
cilien ende vruchtbaerder/ende hangt aen het vast lant vande
syde van Paria /ende het volck daer van/ is van het beste ende
vroemste in syne qualitet dat in indien is/ ghaende derwaerts
eenen roouer int jaer 1526. met 60. oft 70. ordinarise roouers/
liet d'Indianen weten dat hy daer quam om te wonen ende
met hen lieden leuen. D'Indianen ontfinghense al oft hen
vleesch ende sonen hadden gheweest / heeren ende ondersaten
diendense met seer groote affectie ende blyschap ende brachten
hen daghelix t'eten soo veel datter ouerschoet noch wel voer
soo veel ander / want dit is de ghemeenne maniere van doene
ende liberaliteit vande Indianen van allen dyen nyewen we-
relt / dat sy wyter maten veel gheuen van als dat de Spaens
jaerts van doen hebben/ende al wat sy hebbē/ sy maecten hen
een houten huys daer sy al in wonen soudē/want de Spaens
jaerts dat alsoo wilden/ datter maer een wesen en soude/ niet
meer / om te effettueren het ghene dat sy voerghenomen had-
den te doen ende deden. Als sy het huys deckten met stroo/ens
de hadden ontrent twee stadien voortsgheghaen / om dat dye
van binnen dye van buyten niet sien en souden / onder coleur
van te willen haesten dat het huys terstont volmaectt waer/
deden sy veel volcx int voers. huys/ende sy deylden hen / ennis
ghe buyten ontrentdē huysse met hen wapenen teghens de ghe
ne dye

ne dye soud en willen uyt ghaen / ende ander binnen: dewelcke
leggende hant aen hen messen beghinnen d' Indianen te drey
ghen / dat sy hen niet ruren en soud en / oft sy soudense doot
slaen / ende daer bereffens te binden / ende te houwen ende te
kerven opte ghene dye wech liepen / ennighe ghewonde dye
van daer gheraecten / ende ander vande plaetse dye niet bins
nen gheweest en hadden / namen hen boghen ende pylen / ende
trocken hen in een ander huys / om hen te defenderen / daer sy
hondert ende twee hondert sterck inghonghen / ende de wyl dat
sy de porte beschermiden / de Spaensjaerts staken het vier daer
inne / ende verbrandense al leuende / ende trocken van daer
met dye / dye sy ghebonden hadden (ende mochten syn inde
hondert tachtich oft twee hondert mannen) na hen schip /
ende ghonghen t' seyl na d' eylant van S. Juan ende Espan
ola / al waer syse vercochten voer slauen. synde van my op dat
pas int eylant van S. Juan den Capiteyn ghereprehendeert
van dese leelicke verraderye ende boosheit / hy antwoerde my:
ghaet hennē heere / het is my alsoo beuolen ende men heeft my
d' instructie ghegeven van wegghen der ghenen dye my gheson
den hebben / te weten als ick se niet en soude kunnen ghenemen /
met orloghe / dat ick se sien soude te cryghen met vrede / ende
inder waerheit hy sende my dat hy in allen synen leuen noch
vader noch moeder ghewonden en hadde dan in dat lant / in res
gard vāde deucht ende het goet welck d' Indianen aldaer hem
ghedaen hadden / dit sende hy tot synder meerder confusie ende
belastinghe van syn sunden. dese ghelycke stucken hebben syer
opt vast lant ontallicke veel ghedaen / wechnemende in slauere
nye het volck bouen assureancie. Datmen besiene wat weres
ken dat dat dit syn ende oft dese Indianen alsoo ghenomen /
syn met goeden titel slauen.

Op een

Op een ander mael hebbende de bruers van S. Dominicus/ gheresolueert te ghaen prediken ende bekeeren het volck dat in dusternisse was/ om hen sielen te winnen/ sonden eenen Religieusen deuchdelijcken ende heylighen Theologien met eenen leeken broeder voer syn gheselle / om dat hy het lant besien soude/ handelen metten volcke / ende plaetse sueten dye bequaem waer om een Clooster te maken. D' Indianen ontfinsghen de voers. Religieusen ghelijck oft Enghelen hadden ghesweest/ ende hoorden met groote affectie / blyschap ende attentie de proposten dye sy op dat pas hen costen ghehouden/ meer deur teekenen dan deur sprake/ want sy dye niet en wisten/ het ghebeurde dat daer een schip quamp/ als d' ander dat de voers. religieusen ghebrocht hadde / wech was / daer af de Spaensjaerts ghebruyckende henne duyvelsche costume van doen/ creghen met bedroch opt schip sonder wete vāde religieusen / den heere van dyer plaetsen dye ghenaeint was Don Alonso (oft dat de religieusen oft ander Spaensjaerts hem dyen naem ghegheven hadden/ want d' Indianen hebben gherne Christenen namen/ ende terstont begheren sy datmē hen eenen gheve/ doct eer sy het weten om ghedoopt te moghen worden) met syn huysvrouwe ende seker ander persoonē tot seuenthien toe/ hen wys makende/ dat syse daer feestereu souden. hen betrouwen was/ dat de religieusen opt lant bleuen / ende dat de Spaensjaerts om hennen wille hen niet misdoen en souden/ wāt sonder dat/ en souden sy hen niet gheloofte hebben. Soo volcken als sy int schip waren / trocken de Spaensjaerts de Zeilen op/ ende voeren na d'eylant Española / daer syse vercochten voer slauen / siende het volck dat hen heer ende vrouwe wech warē/ quamen totte religieusen ende wildense doot slaen. De bruers siende dese groote boosheit/ warē soo verslaghen ende droeue/ dat sy

dat sy gherne ghestorven hadden/ ende het is te gheloouen dat sy liever hen leuen ghegheuen souden hebben dan dat sulcke onrechtveerdigheit gheschieden soude / besunder want daer deur belet werde/dat sy nummermer en souden willen hooren oft gheloouen het woert Goids. sy steldense te vreden het best dat sy costen/ende seyden dat sy metten eersten scheppe dat daer voerby ghaen soude schryven souden na d'eylant Española/ ende dat sy maken souden dat sy hennen heere met syn gheselschap wederom cryghen souden / Godt ghaf dat terstont daer een schip quam/tot meerder confirmatie vande verduemenisse vande gouerneurs / daer mede sy schreven aende religieusen van Española/daer mede sy roepen/profesterē/een/ende veel reysen / maer d'Auditeurs en wilden hen noyt justicie doen/want onderhen selue warender af uytghedeyt. De twee religieusen dye den Indianen beloest hadden dat hennē heere met allen d'ander binnen vier maenden comen soude / siende dat sy noch in vier noch acht maenden niet en quamen / beroyden hen om te sterven / ende te gheuen hen leuen den ghenen dye syt gheoffert hadden eer sy de reyse aennamen / ende alsoo wrake sy hen de voers. religieusen dootslaende/te rechte al waren sy onnoosel / want sy achten dat sy vande voers. verraderre oorsake hadden gheweest / ende om dat sy saghen dat niet en gheschiede soo sy beloest hadden / dat hennen heere binnen viermaenden wederom comen soude/ooch soo en wisten sy op dat pas nietnoch en wetent noch niet / datter differentie was tuschen de religieusen ende Spaenjaerts/ tiranēn/moorders ende roouers van al dat lant. de salighe religieusen leden onrechtveerdelyck / om welcke onrechtveerdicheit sy sonder twyfel achtervolgende onsen ghelouue syn warachtighe martelaers/ ende regneren nu met Godt inden hemmel welghelues

¶

fich

rich ende salich / Nademael sy daer ghonghen om ghehoors
saem te syn/ende hadden goede intencie om de preken ende ver
breyden het heyligh Euangelie/ende te winnen te sielen / ende
lyden allen arbeit ende doot dyemen hen aendoen soude om
den ghecruysten Jesus wille.

Op eenen andern tyt om de groote tirannie ende boose
daden vande boose Christenen / sloeghen d' Indianen doot
twee ander religieusen / eenen van Sinte Dominicus / ende
eenen van sinte Franciscus / daer ick ghetuyghe af ben / want
ick ghelycke doot deur miracle Goids ontquam. daer waer ghe
nouch af te segghen / om te doen schruemen de menschen / res
gard nemende opte swaerheit ende afsgryselycheit vande sake/
maer want lanck is / ick en wilt hier niet setten / het sal synen
tyt hebben / ende inden daech des ordeels / als Godt wreken sal
alsulcken afsgryselycke ende abominable ouerlasten als in In
dien doen de ghene dye den naem van Christenen hebben / salt
al openbaer syn.

Noch eens / in dese prouincien al cabo de la cordera was
een vleckē daer den heere afhiete Higoroto (enghē naem vande
den persoon / oft ghemeen met alle de heeren vander plaetsen)
hy was soo goet / ende syn volck soo deuchdelyck / dat alle de
Spaenjaerts dye daer te Schepe quamen / vonden daer om
hen te ververschen / t'eten / ruste / ende alle troost ende lasenise
se / hy verlostet veel vander doot dye quamen gevloten van
ander landen daer sy ghewelt / veel tirannien ende quaets ghes
daen hadden / dye bycants doot waren van hongher / verquiete
hy / ende sontse ghesont na d'eylant vande perlen / daer een
Christen wooninghe was. hy haddese moghen dooden sonder
dat ymant ennighe suspicie op hem soude ghehat hebben ende
hy en deet niet. in summa de Christenen hieten dit volck van higo
roto / het ghemeen logemēt ende huys vā hen allen / Eners

onsalighen tirā gheraecte daer te comen roouē met een schip/
(soo sy meynden soo wel verskert te syn) ende nonde veel
volckx op syn schip te comen soo sy plaghen te ghaen op d'ans
der/ende hen te betrouwē/ synde daer in ghecomen veel mans
ende vrouwen/ ende kinderen / hy zeilde terstont wech na d'ey
lant van s. Juan/daer hyse al vercocht voer slauen/ick quam
te na ghanghe/ ende sach den voers. Tiran ende wist t' ghene
dat hy ghedaē hadde. hy liet de ghansche vleckē verdestrucert/
d'welck alle de spaensche tiranēn d'ye lanckx d'ye Zekant roof
den/mishaechede/ende abomineerden dit grouwelyck fent/om
dat sy verloren het ghemaect ende herberghe d'ye sy daer plas
ghen te hebben/al oft sy in hen huns gheweest hadde. Ick laet
te segghen veel uytnemende groote boosheyden ende afgryses
lycke seyten/welcke op deser manieren inde voers. landen syn
gheperpeteert geweest. Sy hebben van d'ye Zekant d'ye
seer ghepeupleert was/ghebrocht inde eylanden Española en
de s. Juan meer dan twee millioenen sielen d'ye sy al gheroof
hadden/welcke oock inde voers. eylandē sy ghedoot hebben ja
ghende d'ye inde mynen ende anderen arbeit/bouen de menichs
te d'ye daer (soo bouen staet) was. het is een groote dernisse en
de hertbrekinghe om sien den voers. Zekant d'ye soo vruchts
baren lant hadde teenemael verwoest ydel van volcke. Het is
gheverificeert dat sy nummermer schip en brenghē met gheroof
de Indianen (soo ghesect is) sy en worpen doot inde Zee het
derden deel vande ghene d'ye sy in steken / mette ghene d'ye sy
dooden opt lant om hen te vāghen. d'oorfake is / om dat sy wil
lende tot hēnen eynde ende intencie comen/veel volckx moeten
hebben om meer gelts te makē/ende sy en nemen gheen victua
lie noch water mede/dā luttel/om dat de tiranē d'ye hē reeders
qualificeren ghenē cost doen en soudē/daer en is nau ghenouch
voerde spaenjaerts d'ye opt schip ghaē om te roouē/ ende alsoo

ijffer ghebrect voerde aermē Indianen / ende daer om sterben
sy dan hongher ende dorst / ende daer en is anders gheen remedie
die van ouer boort worpen. Inder waerheit / my heeft eenen
persoon vanden gheselschappe vertrocken / hoe datter een schip
was d'welck van d'eylanden de los Lucayos (daer oock seer
grootte ellende gheweest is) tot d'eylant Española (d'welck
syn t'sestich oft t'seuentic mylen) sonder Zeil steen / ende Zee
charte / alleenlic cost af comen / opt volghen tuschen de doode
lichamen / dye wyten schepe inde Zee gheworpen synde ders
waerts dreuen ende het schip leiden.

Het hert soude eenē mensch dye ennich teeken van bermis
herticheit heeft breken / als hyse saghe wyten schepe comen aene
lant daer sy wesen willen / naectt ende hongherich / hoe sy vals
len in ommacht van hongre / kinderē / ouders / mannen ende
vrouwen / daer na / hoe dat sy als lammeren ghescheyden wor
den van malkanderen / de vaders vande kinderē / de vrouwen
vande mans / wordende in kudden thien oft t'vintich by een
ghestelt / men worppter het lot om / ten eynde d'onzalighe rees
ders (dewelcke syn de ghene dye inlegghen om de schepen te rees
den) ende de tirannische roouers / dye d' Indianen ghaen has
len ende roouen in hen huys betaelt moghen worden / als het
lot valt op eenen hoop daer ennighē ouden oft cranckē mensch
onder is / dan seet den tiran dyet raectt / gheeft desen ouden den
duyvel / waer om gheeft ghy en my? om dat icken begravē sou
de? Waer toe desen crancken om dat icken doen meesteren sou
de? datmen hier besiene hoe de Spaenjaerts d' indianē achten
ende oft sy volbrenghe het ghebot Goids belanghende de lief
de van synen naesten / daer af hangt de weth ende Propheten.

De tirannie dye de Spaenjaests ghebruycken teghens
d' Indi

D'Indianen int vifchen vande Perlen / is een vande wreede
ende verduemden dinghen dye inde werelt moghen fyn. daer
en is opten werelt gheen helsch ende desperaet leuen dat hier
mede mach gheleken wordē / hoe wel dat het wercken inde gou
we mynen is in syn respect seer swaer ende quaet / sy settense
inde Zee / dry / vier / ende vyf ellen diep van smorghens vroech
tot dat de Sonne onder ghaet / sy syn altyt onder het water /
flemmende sonder asem te scheppen / ende untruckende d'oes
teren daer de perlen in wassen. Zy comen op met een netteken /
welck sy vol hebben / ende om hen te verblasen / daer terstont
eenen Spaenschen Henker is in een schuycken / ende vertoes
ven sy met rusten / hy slaetse met vuysten ende neemtse met
ten haer ende worptse int water / om dat sy wederom soudē
ghaen vifchen / hen spysē is visch / van dyen dye de perlen heb
ben / ende pancacabi / ende ennich mayis (welcke het broot van
dyen lande syn) d'een van seer luttel substantie / ende d'ander
seer pynlick om maken / daer sy nummermeer hen af en ver
sagen / de bedden dye sy hen snachts gheuen / syn / dat syse inde
bonyen worpen opten vloer / om dat sy niet wech loopen en sou
den / Sy verdrincken dieckmael inde Zee / als sy de perlen vis
schen / eude en comen niet meer bouen (want sy worden vande
Liburones ende marraxos / welcke syn twee sorten van seer
wreede Zeebeesten dye eenen Mensch teenemael insloecten /
dooden ende eten / Datmen hier besiene oft de Spaensjaerts
dye met desen handel van perlen in deser manieren omghaen /
achtervolghen de geboden Goids / belangende de liefde van
den naesten / settende in perycke vande doot / de lichamen ende
sielen (ghemerckt sy steruen sonder ghelouue ende Sacramen
ten) van hennen naesten om hēne eygen begheerte wille / mis
gaders oock doende den aermen menschen sulcken afgryselys
ken les

ken leuen aen/ tot dat syse vernielen ende consumeren in corte
daghen. Want het en is niet mueghelyck dat een mensche lang
ghe onder het water sonder asem te scheppen/ leuen kã/ besun-
der want de continuele kouwe vanden water penetreertse ende
d'eurloeftse/ende daerō ghemeynlick sterven sy al bloet wor-
pende uytten monde/ om d' enghicheit vāde boorste/ welke cōpt
om dat sy soo langhe ende continuelick sonder asem te herne-
men syn/ ende van camergħack/ den welckē de kouwe causeert/
het haer verandert/ synde van Naturen swert / verbrant ende
wort ghelyck Zeevoluen haer/ ende het salnitre loopt uyt hen
schouwen. Inder vueghen dat niet anders dā monstren ons
der mensche ghedaente oft wel vā ander specie schynen te syn.
In desen onverdrachelycken arbeit / oft om beter te segghen/
helsch exercicie/ cōsumeerden sy alle d' Indianen dye inde d' en-
lāden Lucayos waren/ als de spaenjaerts dese comentschappe
beghosten te doen/ elcken eenen gholt 50. ende 100. castellanen/
want dye vā Lucayos syn groote suetters/ ende sy vercochtens
se openbaerlick niet teghen staende dat verbodē was selue vans
de justicie/ hoe wel op dander syde onrechtverrdich/ sy hebben
daer oock ghedoot veel ander sonder ghetal/ van anderen pro-
uincien ende ghewesten.

Landt riuire Pari.

Mer de prouincie Paria loopt d'lant ops
waerts een riuer gheheetē nyapari meer
dan 200. mylen/ daer op ghōck eenen boos-
sen tirā veel mylen int jaer 1529. met 400.
mans ende dede uytnemelick groote moor-
den/ leuendich verbrandende/ ende metten
messe

messe verntelende ontallicke onnosse lieden / dye in herte huy
sen ende vlecten warē sonder ymant quaet te doen ende sonder
achter dencken / ende hy liet tot aschen verbrāt / verslaghen en
de wech ghevloeden / groote quantiteit van plaetsen ende volc
ke / ende hy stirf ten lesten een quade doot / ende syn army ver
stionde. maer daer succedeerden in het voers. quaet ende tiran
nie ander tiranien ende noch heden daechs ghaen sy daer laner
verdestrueren / moorden ende ter hellen jaghen de sielen dye de
sone Goids verlost heeft met syn dierbaer bloet.

Van het Ryck van Venecuela.

In Jaer 1526. deur be
droch ende schadelijcke persuasien daer
men den Coninc onsen Heere mede ver
abuseerde / soo men altyt heeft ghearbeit
hem de waerheit te bedecken belanghen
de de schade ende verlies / d'welck Godt /
de Zielen / ende synen staet in Indien gheleden hebben / ghaf
syne Mayesteit / ende ghunde een Ryck veel grooter dan heel
Spanien / te weten Venecuela / t'samen metten Gouverne
mente ende gheheele jurisdictie / sekeren coopmans van duyts
land / onder seker verdrach datmen met hen maecte. Dese
met dry hondert mannen oft meer / in dat lant ghecomen syn
de / vonden het volck niet anders dan seer saechtmoedighe en
de tamme schapen ghelijck ende noch veel meer als alle d'and
er dye plaghen te vinden eer de Spaenjaers hen schade ded
den in alle canten van Indien. Zy quamē onder hen met groo
ter

ter wreetheit sonder comparacie/ dan egheen ander tiran vande
de ghene dye wy ghesect hebbe/ ont en bede / ende met meerder
onredelicheit ende rasernie/ dan oft sy hadden seer wreede Tig
gren/ rasende woluen / ende leeuwen gheweest. Want sy met
grooter begheerte ende rasende blintheit vā giricheit ende met
meer uytghelesen manieren ende vernuft om te hebben ende
roouen gout ende siluer/ dan alle de voergaende (achter latens
de alle vreesse Goids/ ende des Conincx/ ende schaempte des
volcx/ vergheten hebbende dat sy sterfelycke menschen was
ren/ ende des te meer / om dat sy meer liberteits hadden (heb
bende alle de Jurisdictie vanden lande) hebben verwoest/ ver
destrueert/ ende uytgheront (dese vleeschelycke dunvel) meer
dan vier hondert mylen Lants / seer vruchtbaer ende gheluc
kich ende daer in begrepen syn wonderbare prouincien / dalen
van veertich mylen/ seer lustighe landen / seer groote bewoons
de plaetsen/ seer ryck van volck ende gout. Sy hebben gedoot/
ende teenemael verscheurt / groote ende diuerse Racien / veel
talen te niet ggedaen / niet hebbende ghelaten ennighe persoo
nen dyese spreken/ ten sy dat het ennighe syn dye ghevlode syn
inde hollen ende cuylen int diepste vā d'eerde/ vluchtende voer
alsulcken vremden ende pestilencieusen mes. Zy hebben meer
ghedoot ende vernielt ende ter hellen ghesonden van dese on
noosele generacie/ deur vremde / diuerse ende nyeuwe manie
ren van wreede boosheit ende ongoddelicheit (soo ick gheloo
ue) dan vier oft vyf millioenen sielen/ ende noch heden daechs
en houden sy niet op. vande ontallicke ende uytnemende groos
te onrechtveerdicheden / ouerlasten ende verdriet dye sy ghes
daen hebben ende noch doen/ wil icker dyr oft vier vertellen/
daer by men mach ordeelen het ghene dat wy hyper bouen seg
ghen dat sy ghehaen hebben.

Zy vin

Hy vinghen den oppersten Heere vande gansche Pro-
uincie / sonder ennighe oorsake / alleenlic om gout te hebben /
ende pynichden / hy vout raet om hem t'ontbinden ende liep
wech int gheberchte / hy beruerde ende vervaerde het Volck /
d'welck vluchte inde berghen ende uytweghe. de Spaenjaerts
vinden middel daer op en in te gherafen / ende deden daer wree-
de moorden / ende alle dye sy het leuen behielen vercochten sy
in openbaer uytroepen voer slauen. In veel Prouincien ende
alom daer sy quamen eer dat sy den oppersten Heere ghevan-
ghen hadden / gonck het volck hen te ghemoete / singhende en-
de dansende ende met veel presenten van gout in groote quan-
titeit. de betalinghe dye sy hen deden was (om het lant te doen
verschrieken) dat hyse dede metten sweerde vernielen. Eens /
comende opte voers. maniere het volck hem ontfanghen / den
duytshen tiran dede groote menichte van volcke setten in een
groot stroyen huys / ende al in stucken houwen / ende want bo-
uen int huys eenen grooten balck lach / daer op veel volckx ghe-
elommen was om de bloedighe handen ende sweerden van als
sulcken mensche oft beesten sonder bermherticheit t'ontgaen /
desen helschen mensch beual int huys het vier te steken daer sy
al d'yer in waren verbranden. hier om verliep alom het volck
opt gheberchte daer sy hen meynden te salueren.

Sy quamen in een ander groote prouincie palende aen
dye van S. Martha / sy vonden d' Indianen in henne huysen
ende steden penselick ende onledich in hen werck. sy waren lans-
ghen tyt by hen / etende hennen cost / ende d' Indianen diens-
dense al oft sy hen het leuen ende salicheit souden ghegheven
hebben / sy verdroeghen henne continuele verdruckinghe ende
ordinarise importuniteit / dye intolerabel syn / oock soo eet

OR

eenen

eenen floectact van eenen Spaensjaert in eenen dach meer/
dan op een maent een huysghesyn vā dyen Indianen. binnen
middelen tyt ghaven sy hen uyt goeden wille/ groote sommen
van goet met ander ontallic^k veel goets dat sy hen deden. Ten
eynde/ als de Tirannen wilden vertrecten/ dachten sy by dese
maniere de huys hure ende costen te betalen. den duytschen ti-
ran Gouverneur (ende oock soo wy gheloouen heretica/want
hy gheen misse en hoorde noch en lietse veel āder hooren/ met
ander indicien van Lutheraen/ dyemen aen hem speurde) bes-
ual dat men alle d' Indianen met henne vrouwen ende kindes-
ren dyemen soude kunnen achterhalen/ vanghen soude / ende
setten in een groote plaetse oft pletse dye rontom met staken
ghesloten was/ende tot dyen eynde ghemaect was/ende dede
hen weten / dat de ghene dyer souden willen uytecomen / ende
vry syn/ dat sy hen souden moeten ranconeren/ ten wille van
den onrechtveerdighen Gouverneur ghevende soo veel gouts
voer henne persoonen/ende soo veel voer hen wyven ende elck
kint / ende om hen meer te dringhen verboet datmen hen niet
t'eten ghevē en soude tot dat sy het voers gout opbrenghē sou-
den. veel souden tot hennen huysen om gout / ende losten hen
soo sy best costen / sy ontbondense ende lietense ghaen na hen
werck/ende huysen om t'eten/den tiran sont seker Spaensche
roouers ende dieven dye wederom d'aerme gherant/conneerde
Indianen vanghen souden / sy brenghense wederom daer sy
te voren hadden gheweest / sy pynichdense met hongher ende
dorst tot dat sy hen noch eens losten. daer wasser veel dye twee
oft dry reysen ghevanghen waren ende gheranconneert. Ans-
der dye niet en vermochten/ noch soo veel en hadden/ want sy
hen al het gout dat sy hadden/ ghegheven hadden/ liet hy inde
voers. besloeten plaetse / tot dat sy daer/ van hongher stirven.

Van

Van dyer daet liet hy verloren / verwoest / ende sonder volck
een prouincie dye seer ryck van volck ende gout was ende heeft
een dael oft vallee van veertich mylen / ende daer in verbrande
hy een vleckē vā duysent huysen. Desen helschen tiran namp
voer hem te ghaen binnen waerts int lant / om daer lanck t'ont
decken de helle van Peru. Tot dese omgheluckighe reyse leyde
hy soo veel meer ontallicke Indianē als hy cost / gheladen met
ghewicht van dry oft vier arouas (een aroua is 25. pont) ende
gheschakelt in ketenen / als nyman hen ruste oft slaw wert van
hongher arbeit ende weeckheit / soo sneden sy hem terstont het
hoofst af bouen aenden bant vande ketene om niet te tueven tot
dat d'ander dye bunten waeets ghonghen ontschakelt souden
syn / ende het hoofst viel op deen syde / ende het lichaem op dan
der. ende deylden synen last op d'ander. Te segghen de prouins
cien dye hy verwoeste / de steden ende plaetsen dye hy verbran
de / want al stroyen huysen syn / het volck dat hy vermoorde /
de wreetheden dye hy in particuliere moorderyē op desen wech
bede / en is gheen dinc dat ghelooofelyck is / nochtans ist ver
schrickelych ende warachtich.

Daer na / waren daer lanck den seluen wech ander tirans
nen comende van Benecnela / ende ander van S. Martha /
met ghelycke heyliche meyninghe van t'ontdecken dat heylich
gouwen huys van Peru / ende vonden al het Lant meer dan
twee hondert mylen lanck soo verbrant / verwoest ende verlas
ten (synde te voren gheweest seer ghepeupleert ende gheluc
kich / soo gheseet is) dat sy selue hoe wel sy oock wreede tirans
nen waren / hen verwonderde / ende verschrickte / siende de
voetstappen daer hy lanck gheghaen hadde / van alsulcken der
lycken jammer.

Al dese dinghen syn ghetuont mee veel ghetuyghen by
den fiscal vanden raet van Indien/ ende den thoon berust in
den voers. raet/ ende nochtans en verbrande den raet noyt ny
mant leuendich van alle dese schendelycke tirannen. ende het
en heeft niet te beduyden datter ghetuont is in respect van het
groot jaer ende quaet dat sy aengherecht hebben / want alle
d'officieren vande Justicie dye tot noch toe in Indien syn ghes
weest/ deur hen groote ende doodelycke blintheit en hebbē hen
niet voerder gheoccupeert om t'examineren de delictē/ ouerlast
ende moorden/ welcke de tiranen vā Indien hebben ghedaen/
ende noch doen/dā alleenlic voer soo veel als sy segghen/om
dat dyen ende dyen d'Indianen heeft ouervallen/heeft de Co
ninc so veel duyfent Castellane in comens verlorē/ ende om
dat te bewysen/ luttel thoons ende dyen confus ende generael
is hen ghenouch/ ende oock en wetēt syt niet te verifiserē noch
te doen stellen soo sy behooren / want deden sy het ghene dat sy
voer Godt ende den Coninc schuldich syn te doen/sy souden
bevinden dat de voers. duytsche tiranen meer dan dry millioes
nen gouwen castellanen den Coninc ghestolen hebben/ want
d'lant vā Venecuela met d'āder meer/dat sy hebben verwoest
bedorven ende volckloos ghemaect meer dā ouer 400. mylen
(soo gheseet is) is het ryckste ende meest prospererēde lant van
gout/ ende was vā volcke dat inde werelt mach wesen / ende sy
hebbē hem meer renten ende verloop belet ende doen verloren
ghaen/dye de Coninghen van spanien vā daer ghehat souden
hebben in 16. jaren dat gheleden is dat te tiranen/ vianden vā
Godt ende vanden Coninc beghosten daer te verdestrueren/
dan twee millioenen / ende dese schade en sal tot het eynde des
werelts nummermeer kunnen verhaelt worden / ten waer dat
Godt deur miracle soo veel millioenen doode sielen dede vers
rysen.

ryfen. Dit syn de tytelicke schaden vanden Coninc /ns/ waer
oock goet datmen considereerde hoe groot ende veel dat syn de
schaden / oneer / blasphemien / schande / welcke Godt ende syn
weth syn aenghedae / ende waer mede dat soo ontallicke mes
nichte vā sielen / welcke branden inde helle om de begheerte en
wreetheit van dese tirannische animalen oft Allemanen / ghes
recompenseert sullen worden. Hier mede alleen wil ick henne
onsalicheit ende wreetheit beslyxten / dat / van dat sy int lant
quamē tot nu toe / te weten dese sesshien jaren / sy veel schepen
gheladen met Indianē / ghesonden hebben te vercoopen voer
slauen in d'eylanden van S. Martha / Española / Jamayca /
S. Juan / al meer dan een millioen / ende noch heden daechs
1542. seynden / siende ende gheueysende de coninclicke audiens
cie van Española / ja fauorijerende / gelyck sy doen alle ander
onconyndelicke tirannien / ende schaden / welcke opte coste va het
vast lant (d'welck is meer dan vier hondert mylen / hebbende
Veneuela ende S. Martha gheweest / ende noch synde oder
henne jurisdictie) syn ghedaen gheweest ende hadden kunnen
beletten ende remedieren. daer en is gheen ander oorsake ghes
weest om dese Indianen in slauernie te brenghen dan alleens
licke den boosen / blinden / ende verhersten wil om te volde en de
onuersande begheerlicheit van gelt vande voers. uytnemende
ghirighe tirannen / ghelyck alle dander altyt in alle d' Indien
hebben ghedaen / nemende d'ye tasje lammeren ende schapen
uyt henne huysen met hēne vrouwe ende kinderē opte voers.
wreede ende schendelycke maniere / ende doende hen het

Coninc nser aen om voer slauen ver
cocht te worden.

M iij. Van

Landen Provincien

vanden vasten lande lancx hee

ghewest datmen Florida heet.

In dese provincien syn ghe-
weest in dinerse tyden van het jaer 1510. oft
11. dry tirannen om de wercken te doen dye
dander ende de twee van hen in ander ghe-
westen van Indien hebben ghedaen / om
tot staten dye met henne verdiensten niet
gheproportioneert en syn te gheraeken / deur het bloet ende
verlies van hennen naesten / ende alle dry syn een quade doot
ghestoruen met ruyne van henne personen ende huysen / dye
sy hier voermaels ghetimmert hadden van het bloet vanden
menschen / soo ick ghetuyghe ben van alle dye ende henne me-
morie is uytgheront vanden boden des eertrycx / al oft sy noch
gheleest en hadden / sy lieten het lant vol schandaels / infamie /
ende grouwel van hennen naem / met ennighe moorden dye
sy dedē / maer niet veel / wāt Godt versloechse eer sy meer mis-
deden / want hy hadde uyt ghestelt tot daer toe / hen te castyē
om al dat quaet dat ick weet ende ghesien hebbe dat sy in ander
deelen van Indien gheperpetreert hadden. Den vierden tiran
was nu lestmael daer int jaer 1538. wel opgherust / ende het is
dry jaren gheleden datmen van hem niet en weet ende dat hy
niet te voerschyne en compt.

Wy weten voer seker dat hy terstōt verduene lest hy / dat
hy met syn gheselschap in dese dry jaren heeft groote ende veel
volcx

volck verdestruereert/soo vere hy ennich daer byghend vont/
want hy is een vāde notabelste ende gheexperimenteertste / en
de vande ghene dye meer schade / quaet / ende destructionen van
veel prouincien ende Rycken met syn ghesellen heeft ghedaen
maer wy gheloouen meer dat Godt hem het eynde dat hy den
anderen ghaf/ooch ghegheuen heeft.

Dry oft vier jaer na dat het voergaende geschreven was
quamen uyt het voers. Lant Florida/ de reste vande Tirans
ken dye met den voers. grootsten tiran / dye sy doot ghelaten
hadden/ gheweest hadden/vande welke wy wisten de onghes
hoorde wreetheden ende boos heden dye aldaer / besunder les
uende den voers. tiran / ende na syn doot / de ommenschelycke
menschen onder dat onnoosel ende nymant misdoende volck
deden. Op dat niet onwaerrachtich vallen en soude het ghene
dat ick hier te voren hadde gheraden/ende syn soo veel dye den
regel dye wy int beghinsel stelden / affirmeerden / dat hoe sy
werder ghonghen / ontdecken / verjaghen ende verderuen luy
den ende Lant / soo veel notabeldel wreetheden ende boos he
den teghens Godt ende heñen naeste bedreuen sy / het walgge
ons langher te vertrecken soo veel ende soo afgryfselycke/grou
welycke ende bloedighe scyten/ niet van menschen maer van
wilde dieren/ende daer om en wil ick niet meer dan dese nauols
gende vertellen.

Zy vonden groote vlecten van volcke seer dispost/ wys/
politica/ ende ghereguleert/daer oder deden sy grooten moort
(soo sy plegghen) om hen te verschrieken. sy affligheerdense
ende doodense met packen ende lasten te doen draghen ghes
lyck men de beesten doet / alser ymant ruste oft flauw wert/
om

om dā d' d'ye voer waren vande ketenen daer sy in ghelent
werden niet t'ontdoen ende houden / sy sneden hem het hooft
aenden hals af / ende het lichamen viel op deen syde ende het
hooft op dander / ghelyck wy dat noch elders gheschiet te syne
bouen hebbe ghesect. Ghecomen synde in een stat daer sy met
blyschappe ontfanghen werden / ende daermen hen ghenouch
t'eten ghas / ende meer dan 600. Indianen om als muylen hen
packen te draghen / ende tot dienst vande peerden / ende de tirā
nen van daer vertrocken synde / quamp wederom eenen Capiteyn
maeschap vanden grootsten tiran daer sy gheen achters
dencken en hadden / ende deur liep met syn lancie den heer ende
Coninck vande plaetse ende bedreef meer ander wreetheden.
in een āder groote vleckē om dat hen dochte dat het volck daer
meer voer hen sach om de leelickē ende afgryselickē werckē d'ye
sy van hen ghehoort hadden / vermoorden sy metten sweerde
ende lancie / cleyne ende groot / kinderē ouders ondersaten ende
de heeren / sy en verghauen nymant. Aen groote menichte vā
volckē ende besunder aen meer dā 200. t'samen (soo men seet)
d'ye sy sonden roepen van seker plaetse / oft wel dat sy van selfs
quamē / dede de voers. opperste tiran af snyden de nuesen mets
te lippen totte baerden toe / latende hen aensicht al soo gheschot
ren / ende met dese pyne ende beschamtheit sondense al blyens
de de tydinghe draghen vande wercken ende miracelen / welcke
dese gedoopte predicanten vanden heylighe ghelooue deden.
dat mē ordeele wat liefde dat het volck dat soo ghetraecteert is /
den Christenen draghen sal / ende hoe dat sy gheloouen sullen /
dat de Godt d'ye sy hebben goet ende rechtweerdich is / ende de
weth ende religie d'ye sy belyden / ende daer van sy hen beroes
men / suyper ende sonder vleckē is / De boosheit d'ye sy daer des
den dese onsalighe menschen / verloren sonen is bouen maeten
groot

groote ende vrempt / ende alsoo stirf den onsalighen capiteyn
sonder biechte / ende wy en twyfelen niet regard nemende op
syn groote misdaden / hy en sy begraven inde helle / ist sake dat
Godt mueghelyck hem niet secretelyck en versach na syne god
licke barmherticheit / ende niet na synen verdiensten.

Van den Riuer / de la plata / oft siluer.

Van den Jaer 1522. oft

23. af syn dry oft vier mael Capiteynen
gheghaen tot den Riuer de la plata / daer
groote rycken ende Prouincien syn / ende
seer dispost ende redelych volck. wy weten
int generael / dat sy ghedoot hebben ende
schade ghedaen / ende belanghende het particulier / soot niet en
doet ten proposte van het ghene dat wy nu meer tracteren van
d'Indien / wy en weten niet notabels te segghen. wy en twyfes
len nochtas niet sy en hebben ghedaen ende doen de selue wer
cken dye op d'ander plaetsen syn ghedaen gheweest ende wor
den daghelyx ghedaen / want het syn de selue Spaenjaerts en
de onder hen isser dye hen ghevoden hebben in ander plaetsen /
ende oock om dat sy daer ghaen om ryck / ende groote heeren
ghelyck dander te worden / ende dat is ommoghelyck dat syn
kan sonder verderfennisse moorderne / roouerne ende verminde
ringhe van d'Indianen / achtervolgende de maniere vā doen
ende boose wegghen dye sy ghelyck d'ander hielen ende inghon
ghen. Na dat wy het voers. gheschreven haddē / vernanen wy
voer waer dat sy hebbē verdestruect ende verwoest groote pro

u

uincien

uincien ende rycken van dat lant/ doende selsame moorderyen
ende wreethedē. Onder dat omgheluckich volck daer mede sy hen
uytsteken ghelyck d'ander/ ende meer dan d'ander/ wāt sy heb-
bent beter moghen doen/ om dat sy verder vā Spanien warē/
ende sy hebben gheleest sonder minder regle ende justicie (hoe
wel dat nergheers in Indien ennighe was soo wel schynt by al
dat bouen veehaelt is). Onder ander ontallicke boose stucken/
beest men inden raet van Indien de navolgende ghelesen.

Sekerer tiran gouuerneur beual ennighe van synen volcke
dat sy hen souden transporteren tot seker vleckē/ ende soo vers-
re het volck hen niet t'eten en ghas/ dat syse al dootslaē souden/
uytcrachte van welcke sy ghonghen/ ende wāt d'Indianē hen
als heñe vianden meer deur vreesē vā hen te sien ende om voer
hen te vluchtē/ dā deur faute vā mildicheit/ dat niet en wilden
gheuen/ sy sloegender ouer 5000. doot. Item seker ghetal van
volcke van peyse dat sy by gheval hadden doen roepen/ quam
hem setten in hen handen/ ende presenteren tot heñen dienst/
ende wāt sy/ oft soo volcken niet en quamē/ oft/ dat de spaens
jaerts soo sy pleghē ende de ghemein costume is/ wildē hen ver-
varen/ de gouuerneur beual dat mense al in handen van ander
Indianen/ hen vianden/ ouerleuerē soude/ sy baden schreyens
de ende roepēde/ dat syse selue doot soudē slaen/ ende hen vians-
den niet gheuen/ ende niet willende het huys daer sy in waren
verlaten/ werdē al vermoort/ roepende ende segghende: wy cos-
men om v te dienē in peyse/ ende ghy doot ons/ ons bloet blyue
in dese muren in ghetuyghenisse van onse onrechtveerdighe
doot/ ende uwe wreetheit/ dit was voerwaer een notable feit
weerdich om te consideren/ ende meer/ om te beclaghen.

Landt groote ruycken ende prouincien van Peru.

In jaer 1531. was eenen
anderen grooten tiran met seker volck in
de Ruycken van Peru / alwaer incomende
metten titel intencie ende beghinselen / vā
allen d'ander voergaende (want het was
eenen vande ghene dye hem meest / ende
lanxste hadde gheexerciteert in allen de wreetheden ende jam-
mer dye opt vast lant van het jaer 1510. af / ghedaen hadden ghe-
weest) wies in wreetheden / moorderyen ende rooueryē / sons-
der ghelooue ende waerheit verdestruerende de vleckē / vermin-
derende ende doodende het volck / ende wesende oorsake vā soo
grootē quaet datter ghevolcht is / sulckx dat wyt wel verskert
syn / dat nymant en sal kunnen verhalen / tot dat wy claerlyck
sien ende kenne sullen inden daech des ordeels / ende sommis-
ghe dye ick gherne soude vertellen / syn deur henne circumstan-
tien / leelicheden ende qualiteiten soo seer beswaert ende mis-
maeckt / dat inder waerheit ick dye niet en soude moghen of-
kunnen uytghespreken / ende int licht brenghen / in syn om-
gheluckych incomen / vermoorde ende verdestruerde hy en-
nich volck / ende roof de groote quantiteit van gout / in een ey-
lant d'welck leet byde voers. Prouincien seer ghepeupleert en-
de lustich / ende ontfanghende hem den Heere met syn volck
ghelyck Enghele vanden hemmel / ende na sesz maenden /
hebbende hen afgheteert / hen onderhousel / ende van nyeuws

open ghedaen henne coren schure dye sy ghesloten hielen voer
hen ende heñe wyven ende kinderen tot in eenen drooghen ons
vruchtbaren tyt/ende met veel tranen presenterende dat sy daer
af nemen souden ende eten soo hen belieftde/loonde hyse by des
se maniere/ dat hy een groote menichte met sweerden ende las
tien dede dooden/ende dye sy costen leuent nemen/ slauen ma
ken/ met ander groote ende notable wreetheden dye sy hen ons
der hen deden/ latente het voers. eylant bycants sonder volck/
vā daer ghōghen sy nade prouincie de Tombala / welck is opt
vast lant/ende dooden ende verdestrueerden soo veel als sy cost
ten/ende sy seyden/ om dat al het volck van henne grouwelyc
ke werken vluchten/dat sy hen opwirpen / ende dat sy rebellen
vanden coninck waren. desen voers. tiran ghebruyckte dese rus
se/dat hy den ghenen daer hy af begheerde ende ander dye hem
quamen presenten van gout ende siluer/ende vā al dat sy had
den gheuen/seyde/dat sy meer brenghen soudē/ tot dat hy sach
dat sy niet meer en haddē/ oft niet meer en brochten/ ende dan
seyde hy dat hyse ontsinck voer vasallen vāde coninghen van
Spanien/ende omhelsdense ende dede twee Trompetten dye
hy hadde slaen ghevende hen te verstaen dat vā voortaan men
hen niet meer afnemen en soude noch misdoen. Achtende al
wel gherooft al dat hy roofde oft dat sy ghavē den vreesse van
de abominable tydinghe dye sy van hem hoorden eer hyse onts
sinck onder de protectie vanden Coninck / al oft / na dat hyse
alsoo ontfanghen hadde onder de beschermenisse vanden Co
ninck/syse niet en verdruckten/roofden verwoesten/ ende vers
destrueerden/ende oft hyse alsoo niet en hadde bedoruen. Luts
tel daghē daer na quamp den souerainen Coninck ende Key
ser vā alle dye Rycken/ghenaempt Altabaliba met veel naeck
volck/ende met syn gheckelycke slechte wapenen (niet wetens
de hoe

de hoe dat de messen vāde Spaenjaerts sneden ende hēne lans
tien staken / ende hoe dat de Peerden liepen / ende wy dat de
Spaenjaerts waren / dewelcke den duyvelen seluen hadden sy
gout / aengrypen souden ende roouen / segghende / waer syn
dese Spaenjaerts / dat sy voorts comen / ick en sal vā hier niet
tot dat sy my voldoen hebben van myn Vasallen dye sy ghes
doot hebben / ende schatten dye sy my gheroofte hebben. Zy vies
len op hem / ende sloeghē hem af ontallick volck / ende vinghen
synen persoon dye in een ros baer ghedraghen wert / ende han
delen met hem belanghende synen rancon / hy beloest vier mil
lioenen Castellanen / ende gheester vyfthien / ende sy lieden bes
loouen dat sy hem los maken sullen / nochtā ten lesten gheen
gheloof noch waerheit houdende (ghelyck de Spaenjaerts
noyt in Indien den Indianen en hebben ghehouwē) legghen
sy hem op dat deur syn beuel / volck by een quamp. hy antwoer
de dat in syn geheel lant sonder synen wille niet een blat van
eenen boom en verruerde / ingheval / dan datter ennich volck
by een quamp / dat sy vryelyck gheloouen souden dat hy dat bes
uolen hadde / ende want hy in hennen handen was / dat sy hem
dooden souden. Alle dit niet teghen staende / sy verduemden
hem leuendich ghebrant te worden / hoe wel dat namaels som
miche den Capitein baden datmen hem verworghen soude /
welck gheschiede / ende gheworcht synde / wert noch verbrant.
Altabaliba syn vonnis hoorende / sende / waerom verbrāt ghy
my ? wat hebbe ick v ghedaen ? beloefdy my niet dat ghy my
ontslaen soudt / v het gout ghevende ? hebbe ick v niet meer ghes
gheven / dan ick v beloefde ? als ghy emmers soo wilt / seynt my
na uwen Coninc van Spanien / met meer ander propositen
dye hy sende / tot groote cōfusie ende verworpinghe vāde groos
te onrechtveerdicheit vande Spaenjaerts / ende finalick / vers
brant

branden sy hem. Datmen hier considere de rechtveerdicheit ende titel van dese orloghe/de ghevancenisse van desen heere/het vonnis ende executie van syn doot misgaders de consciencie daer mede dese tirannen soo grooten schatten besitten / ende hoe dat sy aldaer desen grooten Coninck ende ander ontallickhe heeren ende particuliere roofden ende stalen.

Van ontallickhe / notable wreede ende boose feyten tot untrouinghe van dat volck / gheperpetreert deurde ghene dyehen Christenen noemen wil ick hier ennighe luttel verhalen/ de welcke eenen broeder van Sinte Franciscus int beghinsel sach ende onderschreef met synen naem seynende daer af in alle quartieren van Indien / ende in Castillien diuerse coppen / daer af ick een hebbe met syn enghen Hant teeken daer hy soo seet : Ick broeder Marck van Nica van Sinte Franciscus orden / commissaris ouer de Broeders vande selue orden inde prouincien van Peru / dye gheweest ben van d'eerste Religieusen dye mette eerste Christenen inde voers. prouincien quamen/ segghe / ghevende warachtighe ghetuyghenisse van sommighe saken dye ick met myn ooghen daer sach/ besunder belanghende het tractement ende orloghe/ dyemē den Inlanders aenghedaen heeft.

Inden eerste ben ick ghetuyghhe van sien/ ende wete deur warachtighe experiencie/ dat dese Indianen van Peru syn het goetwillichste volck datmen in Indien ghesien heeft/ vrint ende toeghedaen den Christenen/ ende ick sagh dat sy den spaens jaerts ouervloedelic / gout/ siluer/ costelyck ghesteente / ende al dat sy begheerden ende in hen macht was/ ghaven/ met allen goeden dienst dye sy hen deden/ ende sy en beghosten nimmermeer te orloghen/ maer waren altyt vredelyck/ soo langhe als de Spaensjaerts hen gheen oorsake deur hen quaet traittement

ment ende wreetheit en ghenen/maer ontfinghense in hen stes
den met alle goetwillicheit ende eere/ghewende hen t'eten ende
soo veel slauen ende slavinnen tot dienst als sy begheerden.

Item ick ben ghetuyghe ende gheue ghetuyghenisse dat
sonder oorsake te gheven/ soo volcken als de Spaensjaerts int
Lant quamen na dat den grootsten Cacique Altabaliba ghes
gheven hadde meer dan twee millioenen gouts / ende dat het
volck sonder wederstaen in hennen handen het heel lant ghes
stelt hadde/dat sy terstont den voers. Altabaliba/dye heere was
van het heel lant/ verbranden / ende na hem/ leuendich synen
Capitein generael Cochilimaca / de welke met ander princis
pale/was vredelyck totten gouverneur ghecomen. Van ghes
lycken/luttel daghen daerna executeerden sy mette vire Cham
ba eenen anderen seer voernemenden Heere vande prouincie
van Quito sonder schult noch waeromme / van ghelycken des
den sy met eenen Chaperah/ heer van Canarien/ doek onrecht
veerdelyck. Zy roesten Aluis een vanden heeren dye in Quito
waren syn voeten ende deden hem veel ander tormenten aen/
om dat hy segghen soude waer dat Altabaliba syn gout ghelas
ten hadde/ daer hy (soot scheen) niet af en wist. Item sy ver
branden in Quito Cocopaga dye gouverneur van Quito had
de gheweest/ welck deur seker vermaninghe dye hem dede Ses
bastian de benalcacar capiteyn vanden gouverneur/ quamp als
vrint / ende om dat hy soo veel gouts niet en ghas als sy be
gheerden/ hy wert met meer ander Caciquen ende principael
personagien verbrant/ende voer soo veel als ick cost verstaen/
hennent intencie was/niet eenen heere int ghanisch lant te laten.

Item dat de Spaensjaerts groot ghetal van Indianen ver
gaerde ede sloten in dry huysen soo wel alsser in cost/ ende stakē
het vier daer in/ende verbradense al t'samen sonder het minste
teghens

teghens te Spaensjaerts te misdoen ofte ennighe oorsake te
gheven. Ende het ghebeurde daer dat eenen gheestelycken pers
soon ghenampt Dcaña trock eenen jonghen uyten viere daer
in hy brande / ende daer quamp eenen anderen Spaensjaert
ende nampen hem uyten handen ende wirpen in midden vans
de vlamme / daer hy aschen wert metten anderen / welcke spaens
jaert op dyen seluen dach wederom naden leggher keerende viel
opten wech subitelyck doot / ende ick was van aduyse dat sy
hem niet en behoorden te begrauen.

Item ick affirmere dat ick selue voer myn ooghen sach
dat de Spaensjaerts den Indianen / mannen en vrouwen / de
handen nuesen ende voren sonder propost afsneden / alleens
lyck om henne ghenuchte / ende dit in soo veel plaetsen ende
ghewesten dat lanck soude te vertellen syn / ende ick sagh dat
de Spaensjaerts de Honden opte Indianen soeghen / om te
verscheuren / ende ick hebbe ghesien dat sy dat aen seer veel des
den. Doek sagh ick soo veel hynsen ende vleck en verbranden /
dat ick om de groote menichte / het ghetal niet en soude kun
nen ghesetten.

Het is doek waer / dat sy namen kinderfens vande boors
te / metten aermfens ende slingherden oft wirpen dye om hoo
ghe soo seer als sy costen / ende ander veel jammers ende wree
heit sonder oorsake / dat ick my schruemde / ende veel ander
ontallycke leelycke stucken dye ick sagh dye te lanck waren te
verhalen.

Item ick hebbe ghesien / dat sy riepen sommighe Cacis
quen ende principale Indianen dat sy penselyck ende vrede
lyck comen souden hen belouende verskerheit / ende gecomen
synde / dat sy se terstot verbranden / ende in myne teghenwoers
dicheit.

dicheit verbrāden syer twee/ den eenen in Andon ende den an-
deren in Tumbala / ende ick en cost noyt beletten hoe veel dat
ick hen predicte dat syse niet en verbrandē. Ende voer Godt/
ende op myne conscientie / soo veel als ick kan vinden ende alle
ander ghevuelen / d'oorfāse waerom dat d' Indianen van Per-
ru hen hebben opgheworpen / compt van dit quaet traittemens
ende dat sy soo groote redene gheuen / want sy en hebben noyt
met hen / waerheit ghebruyct / noch woert ghehoudē / maer sy
hebben se teghen alle redene ende recht tirannelick / met al het
lant verdestruert / in sulcker manieren met hen leuende / dat sy
ghedelibereert hebben eer te sterven / dan vā ghelycken meer te
verdraghē. Item ick sagghē dat achtervolghende het segghen
vande Indianen / daer meer gouts verborghen is dan ghevon-
den / d'welck om d'onrechtveerdicheit ende wreefheit / welcke de
spaensjaerts bedreven hebbē / sy niet en hebben willē ontdecken
noch en sullen / soo lāghe als sy soo sullē ghetraecteert worden /
liever sullen sy ghelyck hen voersaten sterven. waer deur onsen
heere Godt seer is verstoort ghewest / ende synen Mt. seer onts-
dient ende ghefraudeert / verlisende alsulcken lant dat ghemacs-
telick heel castillien hadde kuēen spysen / ende sal seer swaer en-
de costelick wesen na dat ick kan ghesien om te recouureren / dit
syn al formele woerde vanden voers. religieus / ende syn dock
bevesticht onder de hant vanden bisschop van Mexico / gheuens
de ghetuyghenisse vā dat de voers. broeder Marck al het voers.
affirmeerde. hier valt te considererē het ghene dat desen Pater
seet / dat hy ghesien heeft gheschiedē in 50. oft 100. milen lants /
ende binnen neghen oft thien jaren / ende dat hy daer was int
beghinsel / ende daer warender seer luttel / daer na volchdē het
gheluyt vā het gout / vier oft 5000. spaensjaerts ende versprey-
den hen ouer veel ende groote rycken ende prouinciē meer dan

vyf hondert ende sesz hondert mylen verre / daer syt al hebben
verwoest / doende de voers. seyten ende veel meer wreetheits
ende grouwels. Inder waerheit men heeft van dyen tyt af tot
ny toe / wel duyfent mael meer sielen verdaen / dan hy vertelt
heeft / ende sy hebben met minder vreesse van Godt / ende den
Coninck / ende met minder bermherticheit verdestrueert een
seer groot deel vanden menschelycken gheslachte. Daer ghes
brefen meer (ende sy hebben ghedoot) inde voers. rycken tot
ny toe (ende dooden noch op desen dach) onghevaelyck bins
nen thien jaren / tot vier millioenen sielen. E'en is niet lans
ghe gheleden dat sy met henne riet lanskens dooden een groo
te Coninghinne / huysvrouwe van Clingue / welck Coninck
van dyen landen bleef / ende deur oorsake vande tirannie dye
de Christenen aenstelden / wirp hem op / ende is noch opte bees
nen. Sy namen de Coninghinne syn huysvrouwe / ende tes
ghens alle recht ende redene / doodense (ende oock seet men dat
sy beghort was) alleenlyck om haren man te bedroeven ende
pynighen / soude me vertellen de particuliere wreetheden ende
moorderyen welcke de Christenen inde landen van Peru heb
ben ghedaen ende daghelyck op dit pas doen / sonder twyfel sy
souden soo afgryfselyck ende soo groot syn (gheconsidereert na
henne qualiteit ende ghewichte) dat al dat wy ghesect heb
ben van ander plaetsen ende ghewesten / soude
verdwyfieren ende luttel
schynen.

Van

Van het nyeuw Ryck van Granada.

It jaer 1539. quamen
op een/ veel tirannen / ghaende van Ves
neuela / S. Martha ende Carthagena
suefen Peru / ende ander dye van Peru
af quamen ende ghonghen deur de voers.
Landen / ende sy vonden achter Sinte
Martha ende Carthagena dry hondert mylen / binnen slants
veel gheluckigher ende wonderbaerlycker prouincien / vol van
ontallick Volck / seer goedertieren ende goet ghelyck d'ander /
ende doek seer ryck van gout ende costelyck ghestente / dyemen
Esmerauden heet / welcke prouincien sy den naem gaven van
nyeuw Granatē / om dat den tiran dye eerst daer quamp / was
gheboren van het Coninckryck van Granaten in spanien / en
de om dat veel boose ende wreede Menschen vande ghene dye
daer op een quamen vā alle syden / waren excellente vleeschou
ders ende storters van menschen bloet / seer wel ghewuent ende
herbaren inde voers. groote sunden aen veel deelen vā Indien
daerom syn heñe duyuelsche werken met henne circumstantien
ende qualiteiten dyese leelicke maken ende beswarē / soodanich /
ende soo groot / dat sy syn te bouen ghegaen seer veel ende doek
al t'samē dye d'ander ende sy lieden in d'ander prouincien heb
ben ghedaē ende bedrevē. Vā ontallickē dye sy in dese dry jaren
hebben voortsghefeert ende dye sy noch opten dach van heden
niet en laten te doē / sal ick seer cortelyck ennighe vā veel verhas
len / een gouuerneur om dat de ghene dye int Ryck van nyeuw

D is.

Granada

Granaten moorde ende roofde / ende hem niet en wilde toes
laten om dat hy moorden ende roouen soude / teghen hem ins
formatie nemen ende thoon leiden / opte ellende / jaeter moor
deryen / dye hy ghedaen hadde ende doet / welck ghelesen wert /
ende berust inden raet van Indien.

De ghetuyghen segghen / dat synde het heel lant in vres
de ende dienende den Spaenjaerts / hen cōtinuelick t'eten ghes
vende van hennen arbeit / ende werkende voer hen int velt ende
hen affairen / ende brenghende veel gouts ende ghesteente / Es
meralden ende al wat sy hadden ende vermochten / de Spaens
jaerts deylden onder hen de vleck en uyt / Heeren ende Volck
(d'welck is al dat sy pretenderē / voer middel om te vercrighen
hen lesten eynde / dat is gout) ende steldense al in ghewoonlyc
ke dienstbaerheit / Ende den Tiran / principael Capiteyn / dye
daer ghebot hadde / vinc den Heere / ende Coninc van al dat
lant / ende hielen ghevanghen sesz oft seuen maendē / henschens
de gout ende Esmeralden / sonder ander oorsake oft redene / de
voers. Coninc dye ghenamp was Bogota / deur vreesse dye
sy hem aenjaechden / sende dat hy een gouwen huys (dat sy bes
gheerden) gheven soude / hopende dat hy ontcomen soude de
handen vanden ghenen dye hem soo affligheerden / ende sont
seker Indianē om gout / d'welck sy te meer reysen brachten in
grootte quātiteit ende oock ghesteente / nochtans om dat hy niet
en ghaf het huys van gout / de Spaenjaerts waren van aduys
se dat hyen dooden soude / nademael dat hy syn belofte niet
en volbracht.

Den Tiran seyde dat syen voer recht (dat hy selue admi
nistrerde) betichten souden / sy dedent / beclaghende den Co
ninc vanden lande / den Tiran verwees hem ter pyn banckē /
soo verre hy het gouwē huys niet en ghaf. sy ghaven hem trats
to de

so de corda/sy goetē hem brandende ruet opten bunck/sy deden
aen elcken voet een yser ghevettert in een hout / ende den hals
ghebōden aen een ander hout/ende twee mans hielen syn han-
den/ende sy staken vier onder de voeten/ende den tiran quam
alle reysen eens binnen / ende seyde hem dat hy hem alsoo als
eenskens met pynighen dooden soude / soo verre hy het gout
niet en ghaf/ende alsoo volbracht hy oock / doodēde den voers.
Heere met pynighen / ende te wyle dat hy ghepynicht wert/
thoonde Godt een teeken dat sulcken wreetheit hem mishaech-
de/verbrandende de heel vleckē/daerse ghedaen wert.

Alle d'ander Spaenjaerts/om hen capiteinē te volghen
ende om dat sy anders niet en weten dan dat volck te verscheu-
ren/deden het selue/pynighende met diuerse grouwelycke tor-
menten een yghelyck Cacique ende heere vande plaetsen dye
sy onder hen in comende hadden/daer sy nochtans hen met al
hen volck dienden ende ghauen gout ende Esmeraudē soo veel
als sy vermochten ende hadden/ende alleenlick tormenteerden
syse / om dat sy hen meer gouts ende ghesteente gheven sou-
den dan sy deden / ende in sulcker wys verbranden ende vers-
schuerden sy alle de heeren van dat lant / Om vreesse vande
wreetheden welcke eenē vande particulier tiranēn onder d' In-
dianen bedreef / vluchte met veel van synen Volckē opte ber-
ghen eenen heere ghenampt Dantama / want sy gheen ans-
der remedie noch lasenisse (hielpt hen noch) en hebben/ende de
Spaenjaerts heeten dit / opwerpen ende Rebelle. hebbende
den opper Capitein tiran vernomen/dat sy wech waren / sont
desen wreeden mensch (om wiens wreetheit ende selheit d' In-
dianen dye stille ende vredelyck waren verdraghende soo groo-
te Tirannien ende bosheit/waren ghevluicht opt gheberchte)
hen suelckē ende volghen / ende want niet ghenouch en is dat

men hem borghe tot inden afgront der eerden / sy vonden groo-
te menichte van volcke / ende vermoorden ende verscheurden
meer dan vyfhondert personen / mannen / vrouwen ende kin-
deren / want sy gheen sorte van volcke en schoonden / meer seg-
ghen de ghetuyghen dat de voers. heer Daytama eer hy doot
werde gheslaghen / by den voers. wreeden mensch / hadde ghes-
weest / ende dat hy hem vier oft vyf duysent Castellanen ghes-
brocht hadde / ende nochtans dyen niet teghenstaende voer hy
mette syne / soo ghesect is. Op een ander reyse comende den
spaenjaerts dienen groote menichte van volcke / ende dienens
de sonder achterdencken met hennen ghewoonlycken ootmoet
ende simpelheit / quam de Capitein op eenen nacht inde stat
daer d' Indianen dienden / ende beual datmense al doot slaen
soude / soo soñighe sliepen / ende aten ende rusten vanden ar-
beit des daechs / dit dede sy om dat hem dochte dat hy behoorde
hem het heel lant deur te doen vreesen. Op eenen andern tyt
nam de Capitein allen den spaenjaerts den eedt af / om te wes-
ten hoe veel Caciquen / personagien / ende ghemeyn volck dat
een yghelyck in synen dienst hadde / ende beual datmense al
te voerschn opte merckt brenghen soude / alwaer hyse terstone
al tot vier oft vyfhondert dede onthalsen / ende de ghetuyghen
segghen dat hy meynde by desen middel het lant te stillen.

De voers. ghetuyghen segghen van eenen particulieren
Tiran / dat hy groote wreetheit bedreef / moordende / ende afs-
nydende nuesen ende handen / aen mans ende vrouwen / ende
verdervende veel volck. Op een ander mael sont de Capitein
den voers. wreeden man met seker Spaenjaerts inde Prouins
cie van Bogota / om te vernemen wy den heere was d'ne ghes-
suceddeert hadde int Lant na dat hy den voergaende doot ghes-
pynicht

pynicht hadde / hy ghonck veel mylen weegs vanghende soo
veel Indianen als hy cost cryghen / ende om dat sy hem niet en
senden wye dat den heer was / den eenē hiel hy de handē af / den
anderen wirp hy voerde boose honden dyese verscheurden / soo
mans soo vrouwe / ende op dese maniere doode ende bedirf hy
veel volck. Hy ouerviel op sekeren dach t' smorghens inden
dagheraet seker caciquen oft Capiteynen ende veel ander In-
dianen met hen / dye al sonder achterdencken waren in vrede
soo hy hen verskert ende syn woert ghegheven hadde / dat sy
gheē quaet noch schade lyden en soudē / waer op betrouwende /
sy vant gheberchte / daer sy hen vleckē hadden wederom comen
waren / ende te wyle sy soo opte voers. verskerheit berusten
ende gheen achterdencken en hadden / vinct hyer een groote
quantiteit / vrouwen ende Mans / ende dede hen de Hant wyts
strecken op d' Erde / ende hy selue met een breet mes hiel hen
de handen af / ende seyde / dat hyse castyde om dat sy niet seg-
ghen en wilden waer den nyeuwen heer was. Noch eens om
dat sy hem niet en ghaven seker coffer dat vol gouts was / ende
dat de wreede tiran gherne ghehat hadde / hy sont volck om hen
met crych te bederven / daer sy ontallicke sielen vermoorden /
ende hielen handen ende nuesen afaen vrouwen ende maēen /
d'welck niet en kan vertelt worden / ende ander wirpen sy den
fellen honden voer / dye se verscheurden ende aten.

Op een ander mael siende d' Indianen van een prouins
cie van dat lant / dat de Spaensjaerts. dry oft vier principaelste
heeren verbrant hadde / vertrocken hen op een stercke steenroet-
se om hen te beschermē teghens alsulcken viandē dye soo luttel
vā menschen hadde / soo de ghetuyghē segghen daer warendex
wel vier oft vyf duysent in / de voers. capitein sont derwaerts
eenen

eenen grooten ende notabelen tiran (dyer veel vāde ghene dye
inde voers. landē beuel hebben om te verwoesten/te bouē gaet/
met veel spaenjaerts/om te castyē/soo sy spreken / de rebellen
dye vluchten voer soo grootē pestilencie ende vleesverscheyrin
ghe/al oft sy een groote onrechtveerdicheit bedreven hadden/
ende hem toestont dye te straffen ende de wrake te nemen/daer
sy verdient hebben alle wreede tormenten sonder barmhertiche
heit Nademael sy daer soo seer af verscheyden syn ende gheen
en ghebruyken met alsulcken onnoosel menschen/sy gheraect
ten met fortsen daer op soo d' Indianen naectt syn ende son
der wapenen /ende de Spaenjaerts vrede riepen ende dat sy
niet vechten en souden/ ende dat sy hen versekerden dat sy hen
gheen quaet doen en souden / ende alsoo hielen sy terstont op.

De wreede man beual datmen alle de stercken ende uyts
weghen besetten ende verwaren soude/ende dat ghedaen syns
de/dat sy daer in slaen souden.

De Tigren ende leewen vallen inde tamme schapen sy
scorpense op ende vernielender soo veel metten sweerde / dat
sy nūe waren ende moesten rusten / soo veel warender dye sy
in stucken ghehouwen hadden.

Als sy nu een poose gherust hadden / de Capiteyn beual
dat sy voorts doot slaen souden/ ende van bouen af (d'welck
seer hooghe was) worpen al datter ouerghebleven was/soo sy
doct deden. de ghetuyghen affirmeren dat sy saghen t'seffens
in eenen hoop als eenen slach reghen / seuen hondert India
nen afvallen / dye al inn stucken te pletter waren / ende om
syne groote wreetheit in allen punten te volmaken / sy ghon
ghen herlesen ende sueken / alle de ghene dye hen ghebor
ghen hadden / ende hy beual dat syse al deur steken souden /
d'welck

d'welck sy deden / ende wirpense soo voorts af. daer mede en wilde hy noch niet te vreden syn / maer wilde hem noch uytsteken / ende vermeerderen d'afgryselicheit van syn sunden / gheschiedende datmen alle d' Indianen mannen ende vrouwen welcke de particuliere leuent behouwen hadden (want een yghelick in sulcken furie plach ennighe uyt te kieser / mans vrouwen ende jonghers om daer van ghedient te worden) in een stroyen huys doen soude (uytghenomē d'ne ghene d'ne hen best dochten / om hem te dienen) ende het vier daer in steken / ende alsoo verbranden syer leuendich veertich oft vyftich.

Ander wirp hy voerde felle honden / dyese verscheurden ende op aten. Op eenen anderen tyt de selue tiran gheraecte te comen in een stat ghenampt Cota ende namper veel Indianen / ende dede vyftich oft t'vintich heeren ende principales personagien vande honden verscheuren / ende hiel af groote menichte van handen / aen vrouwen ende mans / ende bontse aen een coorde ende hincse met eenen ghespalcken stock aen hen tonghen / om dat dander sien souden het ghene dat hy ghedaen hadde / daer waren t'seuentich par handen / ende hy snede dock veel vrouwe ende kinderē de neusen af / men en soude niet kunnen ghesegghen de feyte ende wreetheden d'ne dese mensch viand van Godt heeft in dat lant ende Prouincie van Guatimala ende aloñe daer hy gheweest is ghedaen / want d'ne onsallick syn / ende noyt meer ghehoort oft ghesien / ende het heeft veel jaren ghedurt dat hy daer verkeerde / aenrechtēde dese stucken / verbrandende ende verdervende dat lant ende volck.

Meer segghen de ghetuyghen / dat de wreetheden ende moorderyen d'ne ghedaen syn gheweest in nyew Granaten ende daghelix ghedaen worden / soo by henne personen als byde Capiteynen ende allen anderen tirannen ende bederuers

vant menschelick gheslachte / dye by hem waren / dyet sy ghes
cōsenteert hebbē syn soo veel / soodanighe ende groot gheweest /
dat sy het gheheel lant verwoest ende bedorven hebben / ende
soo verre syne Mayt. metter tyt daer in niet en versiet (soo de
moorderne aldaer alleenlick ghedaen wort om hen gont af te
nemen dat sy niet en hebben / want sy al ghegheven hebben dat
sy hadden) sal volck en te niet ghaen / want daer nymant en is
om het lant te bouwen / ende sal teenemael desolaet ende son
der volck blyven.

Hier moet ghenoteert worden de wreede ende pestilens
eiale tirannie vande voers. onsalighe tirannen / hoe strenghe /
scherpe / duyvelsche / dat se is gheweest / dat binnen twee oft dry
jaer dat het gheleden is dat het voers. Ryck ontdeckt is / syt all
ghedoot ende verwoest hebbē sonder barmherticheit ende vrees
se Goids ende des Coninckx / hebbende / soo al de ghene dyen
gheweest hebben / ende de voers. ghetuyghen segghen / soo vol
volckx gheweest als ennich ander inde werelt / in sulcker vuer
ghen / dat de ghetuyghen segghen dat soo verre syne Mayest.
in corten tyt niet en belette de voers. helsche daden / datter niet
een mensch blyven leuen en sal.

Ick ghelooue dat soo gheschieden sal / want ick met myn
eyghen ooghen ghesien hebbe / dat sy in corten tyt veel ende
grooten landen in dat ghewest hebben verdestrueert ende teenes
mael sonder volck ghelaten.

Daer syn ander groote Prouincien welcke palen aen
het voers. nyeuw Granaten / gheheeten Papanan ende Cali /
ende ander drye oft vier / dye begrypen meer dan vyf hondert
mylen / dye sy al hebben verwoest ende verdestrueert / opte sel
ue ma

ue maniere dat sy d'ander hebben ghedaen / roouende / moordende / met tormenten / ende metten voers. jammer / her volck / welck ontallick was / want het lant is seer gheluckich / ende dye van daer nu comen segghen dat groote dernisse is ende weedom te sien / soo veel ende groote Vlecken ende Steden / al verbrandt ende verwoest / Inder vneghen / dat / daer vlecken waren van duyssent ende twee duyssent Inwoonderen / sy niet vyftich en vonden / ander teenemael tot Aschen verbrant ende volckloos / ende op veel Plaetsen hondert ende twee hondert mylen / jaee dry hondert al sonder Volck / verbrant ende bedorven / daer te voren groote Vlecken waren / ende finalick / want vande Landen van Peru lanckx de syde vande Prouinsie van Quito deur ghonghen groote ende wreede Tirannen tot het voers. nyew Ryck van Granaten ende Popayan ende Chali / lanckx de syde van Carthagena ende Braba / ende van Carthagena ander onsalighe Tirannen trocken op Quito / ende daer na ander lanckx de syde vanden Riuis van Sinte Juan / d'welck is den Zeekant del Sur (alle de welcke quamen by een) soo hebben sy uytgeroyt ende verwoest meer dan sesz hondert mylen Lants / jaghende soo grooten ghetal wann sielen ter hellen / doende het selue noch op den dach van heden aen het ellendich onnoosel Volck datter ouerbleuen is / ende om dat den regle dye wy innt beghinsel hebben gheset / waer soude syn / te weten / dat de Tirannie / ghewelt / onrecht / ueerdicheit / wreetheit / ommenschelyckheit ende boosheit vande Spaenjaerts teghen dye tamme Schapen van daghe tot daghe vermennichfuldigden altyt / laet ons besien wat nu inde voers. Prouincien onder ander dinghen / weerdich alle vier ende tormenten ghedaen wort.

Zy setten nade moorderyen ende ellende dye int orloghe gheschieden/het volck/soo gheset is/inde afgryfelycke dienstbaerheit / ende beuelen oft gheuen in comende den voers. duyvelen/den eenen twee hondert/den anderen dry hondert Indianen. den duyvel comen deur soo volcken als hy voer hem doet roepen hondert Indianen/sy comen terstont ghelick lamsmeren / als sy ghecomen syn soo doet hyer dertich oft veertich onthalsen/ende seet tot den anderen/ vā ghelycke sal ick v doe/ ist sake dat ghy my niet wel en dient/ oft sonder mynen orlof wech ghaet. Dat nu om Goids wille considerere dye dit lesen sullen wat handel dat dit is/ende oft niet te bouen en ghaet alle wreetheit ende onrechtveerdicheit dye mach verdacht wesen/ende oft wel ouer een compt / datmen alsulcken Christenen/ Duyvels heet/ende/ oft ergher waer datmen d' Indianen besual/oft incoifende ghaue den duyvelen vander hellen/d'welck toch niet anders en is dan dye te beuelen den Christenen van Indien. Maer ick sal een ander stucken verhalen welck ick niet en wete oft wreeder is ende helscher volder vā alle selheit van wilde beesten/dan het voergaende.

Daer is gheset dat de Spaenjaerts van Indien hebben seer felle ende grouwelycke honden/ geleert om d' Indianen te dooden ende verscheuren/ dat/ nu ouerlegghen alle warachtighe Christenen/ ende doek dyet niet en syn/oft sulckx ont inde werelt ghehoort is/dat om de voers. honden te spysen/ sy slypen veel Indianen in ketenen lanckx de wegghen daer sy trecke/ al oft kudden van verkenen waren/ende dat syer af slagghen ende af doen ende houwen openbaer vlees huys van menschen vlees/ende segghen d' een aen d' ander / leent my een virendeel van eenen van dye schelmen om myn honden t' eten te gheuen
tot dat

tot dat ick oock eenen slane / alleeleens oft sy ontleenden v
rendeel van verkenen / oft hamelen / daer syn ander dye smors
ghens ghaen jaghen met henne honden / ende comende thyns
eten / ghevraecht synde / hoet hen al gheghaen heeft / antwoer
ded / Wel / want ick heb ontrent vyfthien oft t'vintich schel
men dye myn honden verscheurt hebben / doot ghelaten.

Alle dese ende ander duvelsche dinghen comen nu ine
licht / volcomenlyck ghetooont ende gheverificeert inde proces
sen / welcke de tirannen d'een d'ander aenghedaen hebben / wat
leelycker ende grouwelycker ende ommenschelycker dinck ma
cher syn.

Hier mede wil ick eynden tot datter ander nyeuw / ende
dye meer in boosheit ontfeken (kander meer syn) comen / oft /
dat wy wederom daer ghaen / om dye vā nyeuws wederom te
besien / ghelyck wy t'weenveertich jaren met onsen ooghen ghe
sien hebben sonder ophouden / protestrende voor Godt ende
op myn consciencie / dat (soo ick ghelooue ende voor seker hou
de) soo veel syn de schadē / verlies / destructien / verwoestinghe /
ouerlast / moorden ende seer groote afgryselijcke wreetheden
vā alle leelycke speciē / vā ghewelt / onrechtveerdicheit / rooue
ryen ende moorderyen welcke inde voers. landen syn ghedaen
ende noch opden dach vā heden in alle ghewesten van Indien
worden ghedaen / dat in al dat ick gheseet hebbe ende groot ghe
maect / en hebbe niet gheseet noch groot ghemaect in qualis
teit noch quantiteit / van thien duysent deelen (van het ghene
datter ghedaen is ende noch heden ghedaen wort) d'eene. En
de om dat een yghelyck Christen mensch meer compassie heb
be met alsulcke onnoosel nacie / ende van hen verlies ende ver
duemenisse hem meer bedroue / ende meer beschuldighe abo
minere

minere ende detestere de begherlicheit/ambicie/ende wreecheit
vande Spaeijaerts / dat sy alle dese waerheit met het ghene
dat ick bouen hebbe gheaffirmeert / voer warachtich houden/
dat t' sedert dat d' Indien werden ontdeckt tot nu toe / d' In-
dianen nerghers den Christenen misdeden/voer ende aleer sy
van hen/quaet/rooueryen / ende verraderyen hadden ontfan-
ghen ende gheleden / maer wel hielen syse voer onsterfelycke
ende ghecomen ynten hemel/ ende voer sulcke ontfinghe syse/
tot dat hen werken ghetuygden wy dat sy waren ende wat sy
pretendeerden.

Hier dient wel by gheveucht/dat tot nu toe/vant beghin-
sel af/de Spaeijaerts niet meer sorghe ghedraghen en heb-
ben om te vorderen ende procureren dat den Indianen het
Christenen ghelooue ghepredickt werde / dan oft honden oft
ander beesten hadden gheweest. Iae hebben met opsetten wils
le de Religiensen verboden met veel afflictien ende persecutien
dye sy hen ghecauseert hebben / dat sy hen niet en souden pres-
ken/ want hen docht / dat een beletsel om gout ende Ryckdom
(welck henne begheerlicheden hen beloefden te vercryghen)
was/ ende heden daechs in heel Indien en is niet meer kenni-
se van Godt/oft hy is van hout/oft vanden hemmel/oft vande
der eerden/dan ouer hondert jaren en was/ten waer in nyew
Spanien / welck is een seer cleyn hoeckken van Indien daen
Religiensen gheweest hebben. Ende alsoo syn sy al verloren
gheghaen / ende ghaen verloren sonder ghelooue ende Sac-
ramenten.

Ick Broeder Bartholomeus de las casas oft Casaus/
broeder van Sinte Dominicus/ ben deur de ghenade Goids/
ghecomen int hof van Spanien/om te beneerstighen ende sol-
liciteren

liciteren dat de helle wyt Indien mocht gheworpen worden/
ende dat de ontallycke menichte van sielen deur den dierbaren
bloede ons Heeren Jesu Christi verlost niet verloren en soue
de ghaen inder ewicheit / maer dat sy kennen hennen scheps
per / ende salich worden / ende om compassie dye ick hebbe met
myn vaderlant / welck is Castillien / dat Godt om soo grooten
sonden teghens syn heylich ghelooue ende eere / ende den naes
ten ghedaen / dat niet en verdestruere. Sommighe notable
Persoonen Zeleus synde van d'eere Goidts / ende metlyden
hebbende van d'afflicien ende ellende van ander / dye int hof
resideren / hebben my ghejaduceert ende beweecht om het ghee
ne dat ick vertelt hebbe / in gheschrift te vervatten / hoe wel dat
ickt voer my ghenomen hadde te doen / maer en hebt om myne
continuele occupatien int werck niet ghestelt.

Ick hebt te valencien volbracht ende gheeynt optē achtse
ten decemb. 1542. als in crachte / ende vigore / ende ten hoochste
ten inder daet syn alle de voers. verdruckinghen / ghewelt / Tir
rannien / moorderyen / rooueryen / destructien / jammer / vers
woesten / benauthheit / ende voers. calamiteyten in allen hoeken
van Indien daer Christenen syn / hoe wel dat op d'een plaetse
grouwelycker ende rouwelycker te werck ghaet dan op dander.
Te Mexico ende in synen byvanck is een weynich min quaets
oft emmers sy en deruent daer niet openbaerlick doen / want
daer / ende niet elders is ennighe justicie (hoe wel luttel) want
al leuen wel dooden sy daer het volck met helsche schattinghē.

Ick hebbe groote hope / om dat de Keyser ende Coninck
van Spanien onsen Heere don Charle de vyfde vann desen
Naem / beghint te verstaen de boosheit ende verraderyen /
welcke in Indien teghen den wille Goids ende den synen ghes
daen

daen worden / ende syn ghedaen gheweest (want tot noch toe heeft men hem altyt lofselick de waerheit bedeckt) dat syne Maiest. sal uytroyen soo grooten quaet / ende dyen nyeuwen werelt dye Godt hem ghegheven heeft / ghenesen / soo hy toch is een liefhebber ende onderhouder van justicie / wyens glorius ende gheluckich leuen ende Keyserlycken staet / den almoghende Godt tot wel varen van syne alleghemeyne kercke ende finalick enghene salicheit van syn coninclycke siele langhen tyt prosperere ende gheluckich make.

Na dat ick het voergaende gheschreven hadde / werden seker weiten ende ordinancien te Madril int jaer 1543. ghepubliceert / welcke syne Maiesteit voer dyen tyt hadde ghemaecte te Barcelonen int jaer 1542. in nouemb. byde welcke wert als sulcken orden gheset / als te behooren / om te doen ophouden soo veel quaets ende sunden / welcke teghens Godt ende den naesten tot finale bedersnisse ende verlies vann dyen werelt ghedaen werden / syne Maiesteit maecte de voers. ordinancien na langhe communicatie dye hy ghehat hadde van personagen van groter authooriteit / gheleerheit / ende consciencie welcke daer op letten ende confereerden inde stat van Vallas dolid ende ten lesten met ghemeynen accorde ende vonsen werden dye gheraempt ende gheschreven naerder volghende de regelen vande weth ons heerens Jesus Christus / soo de voers. personagiē toch warachtighe Christenen warē / ende oock vry vande corruptie ende vuylicheit vāde ghestolen ende gheroofs de schattē vā Indien welcke de handen ende meer de sielen van veele dye op dat pas daer regeerden besmette / waer van henne blintheit quam / dat sy de voers. landen verdestruerden sons der ennich respect oft schaempte. Synde de voers. ordinācien
ghe

ghepubliceert/de facteurs ende Agenten vāde voers. tirannen
dye in dyen tyt int hof waren/namen daer af veel copien (soo
sy hen daer mede seer beswaert vōden/want hen docht dat daer
duer de poorten egheslotē werdē om te moghen dcylen int ghes
ne dat gherooft ende ghetiranniseert soude worden/ ende son
den dye in allen kanten van Indien. de ghene dye daer beuel
hadden om de landen te roouen ende teenemael te bederven en
de te niete doen ghaen methenne tirānien/ soo daer toch noyt
ordre/en is gheweest maer alle disordre welck lucifer selue sou
de kunnen by brenghen / als sy nu de voers. ordinancien eer de
nyeuw rechters dyese executeren souden comen waren/saghen
(hen inghegheuen synde soo men seet ende is te gheleoue vā
de ghene dye te houe hen in hen sundē ende ouerlast bouen hies
len dat syt doen souden) maecten alsulcken bernerte / dat sy
als de goede rechters quamen om d'ordinancien t'executeren
geen werck en maecten/ soo sy de vreesse Goids veeloren had
den / doek de schaempte ende onghehoarsaemheiti n respecte
van hennen Coninck te verliesen / ende wilden met toe naem
verraders gheheeten worden / synde seer wreede ende onghes
toomde Tirannē/ende dat besunder in Peru/ daer nu int jaer
1546. sulcken afgryselijcke grouwelycke ende boose daden
worden gheperpdtreert/als noyt te voren / noch inden werelt
en is gheschiet/niet alleentlick teghens d'Indianē welcke ouers
langhe al oft bycants al de Spaensjaerts ghedoot hebben/ende
heñe steden ende vleckē verwoest / maer onder hen seluē d'een
teghens d'ander/ deur rechtveerdich ordeel Goids/ dat / Was
demael daer gheen justicie dyese castyen soude vā wegghen des
Coninckx en is gheweest/dat dye uten hemel come/ toelatende
dat d'eene souden henckers wesen van d'ander. Onder het fas
ueur van het voers. opworpen vande Spaensjaerts dye in Pe
ru was

ru waren/nerghers el in gheheel Indien en heeft men willen
d'ordinancen aennemen / ende onder colour van dyen belan-
ghende te suppliceren/syn soo wel rebel als d'ander/want hen
wee doet de staten ende handelinghe dye sy gheusurpeert heb-
ben te verlaten / ende de hant vande Indianen dye sy in ewis-
ghe slavernye besitten/ te doen. Daer sy opgehouden heb-
ben met messen terstont te doode/ daer dooden syse inde voers-
slavernye ende onverdraghelycke dienstbaerheit met lanckheit
van tyde alleenskens. Ende tot noch toe en is de Coninc niet
machtich om dat te beletten / want het ghaet al / cleyne ende
groot / roouen ende stelen / d'een meer / d'ander min / d'een
openbaerlyck d'ander heymelyck ende bedectelyck / ende
onder colour ende pretext dat sy den Coninc
dienen/ onteeren sy Godt ende stelen
ende bederven den Co-
ninc.

De

De voers. Bischop heeft op dese materie

noch ander tractaten teghens Sepulveda ghemaect ende syn r'samen ghedruckt daer seet hy inde elfste replique/soo volcht tot desen proposte.

HEt en is niet waer datmen in nyeuw Spanien alle jaer sacrificie doet van r'vintich duyzent persoonen/soo doct niet van 100. noch vyftich/want waer dat alsoo / wy en souden soo ontallicke menichyte van volck niet vinden / soo wy daer doen / ende dit en is maer een uytgheven vande Tirannen om te excuseren ende justificeren hen Tirannisch ghewelt/ende om d'Indianen in verdruckinghe te houden/ ende d'yer ouerghebleven syn in slavernye uyte merghelen ende te tiraniseren/wy mueghen metter waerheit ende beter segghē dat de Spaenjaerts binnen den tyt dat sy in Indien gheweest syn/meer Indianen aen henne lieve Godinne d'ye sye aenbedden/te weten de begherlichkeit / hebben jaerlickx ghesacrificeert/dan Indianen hen Goden in heel Indien hebben in hondert jaer ghedaen. Dit ghetuyghen ende roepen de hemelen/d'Erde/d'Elementen/ende steenen/misgaders de tirannen selue d'yt ghedaen hebben ende ontkennent niet / want het blyckt ghenouch hoe ouervloedich van volcke dat alle d'ye landen als wyer inquamē waren ende hoe wyse ghelaten hebben nu sy verdestrueert ende uytghewortelt syn. wy behoorden ons grootelick te schamen nu wy gheen vreesse Goids en hebben te willen coloreren oft excuseren stucken d'ye soo boos ende afgryselick syn / daer wy toch grooter lant in lengde ende breedte voer ooghen hebben/ dan heel Europe met een deel van Asien is/welck wy om goet ende ryckdom/ met groote wreetheit / onrechtveerdicheit ende tirannie te roouen ende vsurperen/hebben binnen vyf en veertich oft achten veertich jaren verwoest/volcklos ende desert ghemaect / ende hebben te voren seer vol ende ghepeupleert van seer beleest volck ghesten. Hy seet daer inde voers. elfste replique dattee r'vintich millioenē sielen verloren syn/welcke al de Spaenjaerts vernielt hebben.

Inde leste Num. 12. replique

staet soo volcht.

D. ij.

De

DE Spaenjaerts en ghaen in Indiē niet/beweecht synde deur den
ouer dye sy hebbē tot d'eere Goids ende ghelooue/ noch om te hel-
pen dat de naeste salich worden / noch oock om den Koninc te
dienen/ daer sy altyt valschelick hen af beroemen / maer henne begheer-
licheit ende ambitie om te tyranniseren / d'uinct hen daerwaerts / sy
willen heerschappye hebben ouer d'indianen / ende begheren datmen
hen dye eewelick ende erfelick gheue/ tyrannelick ende helschelick uytdei-
le/ al oft beesten waren / d'welck anders niet en is om rondelick te spre-
ken/ dan den Coninghen van Castilien te beroouen / ende te verjaghen
uyt Indien/ ende dat sy selue daer in blyuen / vsurperende ende tyran-
niserende de souuerainiteit ende Coninclicke ouerheit.

Onder de remedien dye de voers. Bischop ouergaff deur beuelvan
den Keyser inde vergaderinge van prelatē/ gheleerde ende groote
personagien/ dye sine Mt. int jaer 1542. te valledolid hadde doen
houden om te reformeren de saken van Indien / het achste was het na-
uolgende/ daer t'vintich redenen ende motyuen worden verhaelt / waer
mede bewesen woort/ datmen d'Indianen den Spaenjaerts niet beue-
len oft in commende gheuen en mach/ noch te leene/ noch in ennighe an-
der maniere/ soo verre sine Maest. (so hy beghert) de voers. Indianen/
ghelyck uytē mont vande draken wilt verlossen vande tyrannie ende
schade dye sy lyden/ ende tosten/ dat sy se niet teenemael en consumeren
ende dooden/ ende dat dyen grooten werelt ydel blyue van soo ontallicke
inghebooren inwoonders dye wy gesien hebben.

Inde tweede redene staet.

DE Spaenjaerts om henne groote ghiricheit ende begheerlicheit
wille / en ghedoogen niet// noch en willen dat de religieusen in de
steden vande Indianen dye sy in commende besitten / comen/
want sy segghen dat sy principalick twee schaden daer deur ontfanghen
d'eerste is dat de religieusen de vors. Indianen doen vergaderen om te
hooren preken/ende daer en tuschen hen affairen verloren ghaen om dat
d'Indianen soo langhe ledich syn ende voer hen niet en arbeyden. En-
de/ het is ghebeurt dat wesende d'Indianen inde Kercke ende int ser-
mon/ datter eenen Spaenjaert inquamp voer al het volck ende namper
vyftich

vyftich oft hōdert uyt/ vande ghene dye hy van doen hadde om syn pack
te doen draghen/ ende want sy niet volgen en wilden/ dat hy se met stoc-
ken dreef ende met voeten voerts stiet/ makende groote beruerte ende
schandael onder het volck/ bedruvende de Religieusen ende voers. In-
dianen/ ende belettende henne salicheit/ ende van meer ander. D'an-
der schade dye sy segghen dat sy lyden/ is/ dat sy segghen dat d'Indianen
soo volcken als sy gheleert syn ende Christenen worden/ te vel claps heb-
ben/ ende dat sy meer weten/ dan se wisten ende dat sy hen voortae daer
van soo wel niet en kunnen ghedienen/ soo sy te voren pleghen.

De Spaenjaerts en sueken anders niet dan te ghebieiden ende
gheadoreert te worden/ vande Indianen ghelyck absolute heeren.

De Spaenjaerts met obsetten wille beletten directelick dat hee
Euangelie gheenen voertganc en hebbe/ ende en willen niet dat d'In-
dianen Christenen worden.

Het ghebeurt datmen een stat oft vleckē gheeft/ twee/ dry/ oft vier
Spaenjaerts/ den eenen meer den anderen min/ d'eene crycht de vrou-
we d'ander den man/ den derden de kinderen/ al oft verkenen waren en-
de een yghelick besit het volck dat hy vint opt lant ten tyde vande uyndel-
linghe dat hem gheassigneert wort/ sommighe worden gheladen gheson-
den totte mynen/ ghelyck beesten/ ander worden verhuert met coppelen
als mynen/ dertich/ veertich/ vyftich/ hondert/ twee hondert mylen om
packen te draghen/ ende dat alle daghe/ soo wy wel ghesien hebben/
waer deur compt dat d'Indianen niet en kunnen onderwesen noch ghe-
leert worden/ noch het sermon hooren/ Van vry volck maken sy
flauen/ sy verstronden ende scheiden de steden/ vleckē ende menichten
van volcke dye hy een woonden in soo cleinen deelen dat sy de huysen niet
by een en liten blyuen/ noch de vaders mette kinderen.

De Spaenjaerts en maken niet meer wercks noch en sorghen dat
d'Indianen bekeeren ende salich worden/ dan oft henne redelicke sielen
steruen r'samen mette lichamen/ ende oft sy niet meer wesens hier na-
maels en hadden/ noch glorie/ noch pyne/ dan de beesten.

Inde derde redene staet.

2. ii.

De

DE Spaensjaerts worden belast dat sy d'Indianen leeren souden/
Jan Colmenero in sinte Martha hebbende in commende een
grootte vleeke/ende wesende siel sorgher vanden volcke/synde eens
van eenen van onsen gheselschap gheexamineert/en wist hem niet te seg-
gende/ end ghevraecht synde wat hy d'Indianen dye hem beuolen wa-
ren leerde/ antwoorde/ dat hyse den duyuel gaff/ dat ghenouch was dat
hy hen seyde per signis sancti crucis.

Wat sielorghers souden syn alle de wereltlycke Spaensjaerts dye
in Indien ghaen/ hoe strenghe ende edel dat sy willen syn / daer veel
van hen niet en weten den Credo / noch de thien ghebooden / ende den
meesten hoop en weet oock niet de dinghen dye tot hennē salicheit behoo-
ren/ende en ghaen deerwaerts niet/dan om te hebbē / ende syn den mee-
sten deel luxurieuse menschen/in ghelykenisse van welcke ende hen bedor-
uen ende onerlicf ende onghereguleert leuen/ de Indianen syn deuchde-
licf ende heilich/want d'Indianen synde heydenen hebben een vrouwe/
welck de nature ende noot hen leert / ende sy sien datter de ghene dye het
Christenen heeten/veerthien ende veel meer dan Goids werth wilt/hebbē
d'Indianen en nemen nimant het syne/sy en iniurieren niet/sy en quel-
ten noch en beswaren noch en doodden nimant/ ende sien dat de Christe-
nen doen alle de sünden ende quaet/alle d'onrechtuerdicheit/alle de leeli-
cheit/welcke teghē redeneende rechtuerdicheit de mensche kunnē ghedoē /
ten lesten sy ghecken ende spotten met het ghene datmen hen van Godt
seet/ende sommighe en ghelououender niet af/ sy spottē in sulcker wys dat
sy inder waerheit van Godt anders gheen ghevuelen en hebben/dan dat
hy sy den onredelicsten ende quaetsten vande Goden/nademaele hy sul-
cken dienaers onderhout/ ende van uwen Mt. dat ghy syt den onrecht-
uerdichsten ende wreesthen vande Coninghen/nademael ghy sulcken on-
dersaten daer sont/ ende hier lydt / ende en meinen anders niet dan dat
uwe Mt. van menschen bloet ende stücken leeft. Dese dinghen weten
wy wel dat uwe Mt. seer nyeuw syn/maer / daer synse ons oudt ende
ghemein/ ende wy souden van ghelycke dinghen veel meer segghen / dye
wy met onsen ooghen ghestien hebben / maer sy souden de Keyserlicke
voeren van uwen Mt. quetsen/ende den menschen doen verscricken/ver-
varen/ verflaen/ende verwonderen hoe dat Godt so langhe bent/sonder
Spanien te doen versnicken.

Desen

Desen titel van te gheuen d'Indianen den Spaenjaerts in com-
mende wert gheuonden alleenlic om een oorfake te hebben om d'India-
uen in flauernye vande Christenen te brenghen.

Meer schade ende onstichtinghe sal eenen Spaenjaert die heere sy in
ennighe vleeke/ oft beuel hebbe/ met syn quaet leuen doen/ dan hondert
heilighe religieusen soudē kunnen stichten ende bekeren.

Inde vierde redene staet.

DE Christenen hebbende beuel in Indien oft particulier interest/
om henne groote begherlichkeiten en kunnen niet ghelaten den In-
dianen te affligeren / iniurieren / turberen / beswaren / quellen /
trauaileren / verdrucken / nemende hen goet / lant / vrouwen / kinderē /
ende hen aendoende ander manieren van onrechtuerdicheden waer van
sy gheene reparatie en kunnen ghehebben van wegghen der hoogher ouer-
heis van uwe Mt. want sy veruaren het volck / ende dickmael slaen syse
doot / om dat sy niet claghen en soudē / soo wy wel weten waer deur opē-
bar is datmen gheenen vrede noch ruste en kan ghehebbē om Godt te die-
nen / daer syn dunsent turbaciē / benautheden / quellingen / bedroefenissen /
afflictiē / verbitterheit / haet van uwe Mt. ende askeeren ende grouwel
vande weth Gods / dye vindende so swaer bitter ende ommoghelic te ly-
den ende draghen / ende het jock ende regheringhe van uwen Mt. onuer-
drachlic tirannich ende weerdich om dat vanden halse te schiidden / sy
vermaledyen Godt ende wanhopen / hem tooschrjuende alle het vofs.
quaet nademael dat onder titel oft couleur van syn weth soo veel calamiti-
teiten op hen vallen / ende om dat hyt verdraecht ende niet en castyt / ende
belet den ghenen dy hen beroemen syn dienaers te syn / ende daer sy af ly-
den / sy dencken ende beschryden nacht ende dach dat hen Goden beter
waren dan onsen Godt / nademael sy met hem soo veel quaets lyden / en-
de met den anderen soo veel goets vercreghen / ende niet en was dat hen
lette / daer sy nu deur de Christenen soo veel lyden.

Inde vyfte redene staet.

Wy sullē uwe Mt. net rekenē / dat de Spaenjaerts in 38. oft 40.
jaren / vorwaer uwe Mt. ghenomē ende onrechtuerdelic ghe-
doot

doet hebben meer dan tweelf millionen vassallen / sonder dat sy souden
ghemultipliceert hebben / want nergers inde ronde des werelts de bee-
sten ende menschen meer vermenichfuldighen / om dat het daer den mee-
sten deel alomme ghetempereert is / ende alle dinc totte generacie fauo-
rable / Al dat groot ghetal hebben sy ghedoot / om dat sy daer ouer beuel
hebben ghehat / dye misbruyfende (na dat sy ghedoot hebben dye in d'or-
loghe rechtveerdelick hen wederstaen) int berghwerck van gout ende
siluer / dye aen een coppellende ghelyck mylen om lasten te draghen / en-
de daer toe deselue verhuerende / legghende hen op alle werck dat sy kun-
nen verdencen om goet te vercrighen / oft sy steruen oft leuent blyuen
numfortse dat sy profyt doen / dit is alsoo wy segghen ende veel meer dat
wy laten te segghen / de nette onuerwindelicke waerheit ende al de werelt
wetet / ende wie dat uwe Maest. contrarie segghen sal / oft dat min ende
lichter maken / in teghenwoordicheit van uwe Mt. mette cracht vande
voers. waerheit bekent dat hy vervallen is in crime van lese maesteit en-
de verrader van uwe Mt. is / ende dat hy deel ghehat heeft inde morde-
ryen ende rooueryen van Indien / oft hoeyt te hebben.

Wat doodelicke ende fenynighe pestilencie hadde moghen uyten
hemel comen / dye alsoo verwoest ende tot aschen verbrant soude mo-
ghen hebben meer dan twee duysent vyshondert mylen lants vol van
menschen / sonder te laten sunghelinc noch claghelinc daer in.

Inde seste redene staet.

DE Spaenjaerts hebben alleenlick om tytlick en interest d'India-
nen ghedefameert ende nagheseet de grootste leelicheden ende mis-
daden dyemen ennighe menschen ter werelt soude kunnen opleg-
ghen / ende souden gherne ghemaect hebben hadden sy gheoft / dat sy
gheen menschen meer gheweest en hadden / om hen goet ende personen
te roouen / hebben hen allen int generael willen besmetten mette grou-
welicke sunde teghen naturen / daer sy nochtans onnoosel af syn want in
alle de groote eylanden Espanola / S. Juan / Cuba / Jamayca ende in
t'festich eylanden de los Lucayos daer ontallicke menichten van volcke
waren / en was noyt daer af ghedechtenisse ghelyck wy ghringhen daer
op informatie ghenomen te hebben van int beghinsel af. In heel Peru
en is daer oock gheen ghewagh af / ende int ryck van Yucatan en was
noyt

noyt Indiaen daer af schuldich / ende alsoo alomme / dan in sommighe
plaetsen daermen seet datter ennighe syn / ende daerom en moeten niet
verdumen dyen heelen werelt / van ghelycken segghen wy van het men-
schen vlees eten / dat sulcx inde voers. ghewesten niet en is gheschiet / hoe
wel dat in ander quartieren wel ghedaen wort. Sy hebben hen oock
gheaccuseert van Idolatrie / al oft / ghenomen sy schoon Idolatrien wa-
ren / sy van ander dan van Godt behoorden daerom ghecastyt te worden
want sy allenlicf teghen Godt sundighen / hebbende landē ende rycken op
henseluen verscheiden / ende niman den dan hennen naturlicf en heeren
subiectie schuldich synde / ende waren soo onse voersaten ende alle de we-
relt heeft gheweest voer Christus coempste / sy hebbense oock voer beesten
gheacht om dat syse soo goedertieren ende ootmoedich vonden / deruende
segghen dat sy niet bequaem en waren om te gheloouen / soo wy doen /
daer nochtans sy seer gherne van Godt hooren ende seer wel begrypen
ende profiteren souden.

Het is waerachtich dat sy belet hebben by alle manieren datmen
hen niet leeren en soude noch het woert Goids noch ander deuchden /
vervolghende ende wechjaghende de religieusen op dat sy henne tiran-
nien niet en souden weten ende ontdecken. Ja sy hebben d'Indianen
gheinfecteert ende bedoruen met veel vicien / dye sy niet en wisten / als
vloeken / blasphemeren den naem Jesus / woekerē / ende lieghē / met meer
ander boosheden / verre van henne goedertierenheit / ende oprechticheit.

Te willen d'Indianen op een nyen den Spaenjaerden gheuen /
oft laten en is anders niet / dan dye gheuen ende laten den ghenen daer
gheen twyfel noch presumptie af en is / cleine noch groote / dan dat syse
verstrueren ende vernielen sullen in siele ende lichaem.

De Coninck Ferdinandus consenteerde datmen d'Indianen
van d'Eylanden van Lucayos transporterē soude int eylant Española
teghen alle naturlicf ende godlicf recht / dye treckende wyt hen vaderlant /
daer sy verdestruerden ende verwoesten meer dan vyfhondert duysent
sielen inder vuegghen dat sy in meer dan vyftich eylanden daer af ennighe
grooter waren dan die van Canarien (dye vol volck waren als eenen
biercorf) niet meer en lieten dan elf personen / daer wy ghetuyghen af
syn. Te segghen uwen Ma. de goetheit ende oprechticheit van dat

volck, ende de wreetheit moorderyen ende ellende dye de heylighe Christe-
nen deden/ soude een oorsake wesen dat v hert crimpen soude/ dat sy hen
oorloghe aenghedaen hebben / ghedoot/ henne vrouwen/ kinderen/ vrin-
den ende maeschap ghenomen/ gheroft/ van allen hen goet/ het lant dat
teenemael vermoest ende sonder volck is seghet ghenouch/ ende de werelt
roepet/ ende d' Enghelel betweent/ ende Godt met groote straffe leeret
ons alle daghe.

Znde seuende redene staet.

DE Spaenjaerts smyghen den Indianen alle henne substancie
dinten lyue/ want sy en hebben anders niet in henne huyzen / sy
doen hen het bloet spouwen / sy setten hen in alle periclen / sy leg-
ghen hen op onuerdraghelicke ende diuerse arbeiden / ende daer op noch
groote tormenten van stocken ende rouwen ende ander noyt gheoorde
quellinghen / ende finalick sonder ennighe bermherticheit by duysent
manieren bederuen ende vernielen sy hen leuen.

Ze willen d' Indianen gheue in handen vande Spaenjaerts/ is de
keele vande kinderen leuerē in handen van dulle menschen dye het schaer-
mes ghereet hebben ende langhe daer na ghewacht hebben ende capital
vianden daer af syn/ het is een schoone ionghe dochter ouerleueren eenen
jonghen man dye heel ghepassioneert ende blint is van liefde / waer van
volghen soude dat sonder miracle sy bedoruen soude worden/ ende dat hy
sundigh en soude. Het is finalick soo veel al oft men hen sette opte hor-
nen van dulle verren/ toewirpe den woluen / leeuwen ende tigren van
veel daghen hongherich / ende het selue dat helpen souden de verboden/
drenghementen ende penen teghens de voers. dat syse niet vernielen ende
verscheuren en souden / affirmeren ende ghevuelen wy dat helpen soude
teghens de Spaenjaerts / dat/ hebbende beuel ouer d' Indianen / sy dye
niet dooden en souden om gout te cryghen / ende om de groote seer seke-
re ende langhe experiencie dye wy hieraf hebben / doen wy weten ende
verskeren uwe Mt. dat al ist dat sy beuele datmen een galghe voer elcken
eenen Spaenjaerts poorte sette ende laet hen weten/ ende swere op uwe
Conincklicke croone / dat voerden eersten Indianen dye hen ghebrefen
oft steruen sal/ men hen daer aen hanghen sal/ en sullen daer om niet la-
ren

ten d' Indianen te dooden / so verre sy macht oft ennighe autoriteit in
Indien hebben.

Inde achste redene staet.

MEn set ouer d' Indianen bouen het ghene dat sy lyden om de
Spaenjaerts te dienen ende contenteren dyese in commende
beest / in elke stat oft vleeke eenen wreeden vleeschouwer oft hen-
cker dye sy heeten Estanciero oft calpisque / om dat hyse onder de hant
houwe / doene arbeiden / ende doen doen al dat den meester oft commen-
deur wilt / oft wel den oppersten moerdenaer / al en waer anders gheen
torment inde helle / dit waer sonder ghelyckenisse / desen gheeseltse / slaetse
met stocken / droepse met brandende spect / affligeert se / tormenteerse
deur continuelen arbeit / vercracht ende forceert henne dochteren ende
huysrouwen / onteerise ende misbruyctise / by eet henne himmen / welcke
henn eschat is / dye sy hebben niet om dye r'eren / maer om chyns hennen
meester ende opper tyran te gheuen / hy doet hen ontallicke vexatien aen /
ende om dat sy van soo veel quaets niet claghen en souden / desen duyuel
ververise / seaghende dat hy oerdraghen sal / dat hyse heeft syn afgode-
rye doen. In summa sy hebben te belien meer dan r' vinnich onrede-
like personen / ende desen Estanciero weecht meer dan hondert torens /
daer wy metter waerheit by vueghen moghen alle de jonghers ende meo-
ren dye de commendeur heeft / want sy alle den aermen luyden ouervul-
len / roouen ende verdrucken.

Inde thiende redene staet.

HEt is grootelic te besorghen dat Godt Spanien verwoesten so
om de groote sunden dye de Spaensche natie in Indien ghedaen
heeft / waer af wy sien een openbaer straffe dye al de werelt moet
bekennen / ende het loopt opter straten / daer mede Godt ons affligeert
ende thoont dat hy heeft vergrampt gheweest om dat d' Indiane so hebbe
verdoruen gheweest / ende is / dat van soo veele ontallicke schatten als
van Indien in Spanien syn ghecomen (soo toch de Coninck Salomon
noch gheen ander inde werelt ont soo veel gouts ende siluers heeft be-
seten / noch ghesien / noch ghehoort) daer niet af in Spanien bleuen
en is /

ent is. Ende oock van het ghene dat cortſ te voren eer d'Indianen wer-
den ghevonden in Spanien viel niet een pont te voerſchyn en compt/
waer deur alle dinc d'ry dobbel dierder is dan pleech / ende daerom het
aerm volck heeft groot ghebreck ende uwe Maiest. en kan oock gheen
groote ſaken uytrechten.

Inde elfſte redene ſtaet.

Alle den tyt dat de commandeur de Lares gouuerneerde / d'welck
was neghen jaer / ſoo en droechmen niet meer ſorghe belanghen-
de het leeren ende bekeren vande Indianen / noch daer en wert
niet meer toeghedaeu / op ghepeyſt / noch ghelet / dan oft hout ende ſteen-
katten ende honden hadden gheweest / hy bedierf de groote ſteden oft vlee-
cken ende ghaſ aen eenen Spaenjaert hondert / aen eenen anderen vyf-
tich aen ſomintghe meer ende min Indianen na dat elcken eenen inde
gracie ſtont / ende hy wilde ende ghunde / hy deilde uyt / kinderren / ouders /
vrouwen dye groot ghonghen ende dye eerſt ghebaert hadden / ende per-
ſonagien van qualiteite / ende ſlechte liedens / ende daer mede de heeren
vande plaerſen / dye ghaſ hy in elck deel aen ennighen Spaenjaerts dye
hy meeſt wilde eeren ende doen profiteren / ſegghende int briefken vande
commende in deſer manieren. Aen B. N. worden beuolen oft in com-
mende ghegheuen ſoo veel Indianen / om dat ghy v daer af laet dienen in
uwe mynen ende handel met den perſoon vanden Cacique / inder vue-
ghen / dat al / klein / ende groot / kinderren ende ouders / ſoo veel ſy hen op
hen beenen koſten ghehouden / mannen / ende vrouwen / bevruchte ende
dye int kinderbedde lagghen / arbeiden ende dienden tot dat ſye aſem int
lyf hadden.

Hy conſenteerde dat ſy de ghehoude mans wech lenden / om goute
te grauen thien / t'vintich / dertich / veertich ende tachtentich ende meer
mylen / ende de vrouwen bleuen inde ſchuren oft lanchuſen / doende ſoo
ſwaren arbeit / hoopen vergarende daer ſy het broot datmen daer eet af
maken / d'welck is eerde op worpen / welcke ſy grauen vier palmen hoo-
ghe / ende twelfſ voeten int vierkant / welck arbeit is voer reuſen beſun-
der grauen de inde herte eerde niet met ſpauen oft riecken maer met ſtoc-
ken / ende elders / ſpinnen ſy cattoen / ende doen ander dienſten / van di-
uerſe

uerse manieren / welke sy profytelicste ende bequaemste om gelt te ma-
ken vonden / inder vueghen dat den man ende vrouwe in acht / thien en-
de tweelf maenden malk anderen niet en gheraecten / noch en saghen / en-
de als sy schoon by malk anderen quamen ten eynde vande voers. tyt / soo
waren sy soo müe / mat / ghebroken / ende crachteloos van hongher ende
arbeit / dat hen luttel luste te verghaderen / waer deur quamp dat het ge-
nereren / onder hen op hiel / de creaturfens dye gheboren waren vergon-
ghen om dat de moeders deurden arbeit end hongher verdroochden ende
en hadden gheen melck inde borsten om dye te zueghen / inder vueghen
dat daerom int eylant Cuba in min dan in dry maenden stiruen (wesen-
de een van onsen gheselschap op dat pas daer) seuen duysent kindertens
van hongher / daer waren oock moeders dye uyt desperatie hen kinder-
fens verworchden ende dooden. Ander / ghevuelende dat sy ontfan-
ghen hadden / namen cruyden daer sy mede de creaturfens afdreuen /
inder manieren dat de mans stiruen inde mynen / ende de vrouwen int
lantwerck / ende alsoo ophoudende de generatie / sy syn oock in corten tyt
vergaen / ende al dat lant bleef sonder volck. De voers. gouerneur
ghaf se / om dat sy continuelick arbeiden souden / sonder hen ennighe ru-
ste te gheuen / ende bouen den arbeit / consenteerde hy dat sy soo qualick
ghetracteert werden / ende met sulcken rigeur / bitterheit ende wreetheit /
want de Spaenjaerts aende welke hy d' Indianen beual / oft in com-
mende ghaf / stelden daer ouer seker wreede hencferen / eenen inde my-
nen den welcken sy Minerero hieten / eenen anderen inde lantuyssen dye
Estancierero ghenampyt wert / menschen sonder ennighe bermherrsicheit /
ende hert / hen slaende met stocken ende roeden / gheuende souffletten /
ende met prickelen stekende / sy en hieten hen nummermeer anders dan
honden / ende men sach aen hen nummermeer teeken van ennighe sue-
ticheit / dan altyt van extreme scherphheit / rigeur ende bitterheit / dat / in-
der waerheit / men gheen wreede mooren dye alle quaet den Christenen
aenghedaen souden moghen hebben / soo (sonder note van groote wreet-
heit) en soude tracteren / synde volck van soo minnelicke conditie / seer
oortmoedich ende ghehoorsam bouen allen anderen des werelts. Ende
want / om dese groote wreetheit wille / ende arbeit dye sy deden / ende wel
wetende dat sy daer ouer steruen souden / daer sommighe wech liegen int

gheberchte/soo cosen de Spaeniaerts sekeren buyten officier dye sy hiet
Alguazil del campo/dyese vervolchde ende ghonck jaghen / ende inde ste-
den ende vleck en vande Spaeniaerts hadde de gouuernent seker persoo-
nen de dezghelickste dyer waren/dye hy naem ghas van visitateurs / den
welcken hy alleenlich om het voers. officie wille ghas ende teekende voer
salaris bouen syne ordynarise deillinghe/ dye hy oock hadde/hondert In-
dianen tot synē dienst/ dit waren de grootste hencfers van der stat wree-
der dan alle ander/voerde welcke alle d'Indianē dye de buyten officiren
achterhaelt ende gheiaecht hadde werde ghebrocht/ende den aenelagher/
welck was de meester/quamp daer/ ende dede syn clachte/segghende/dat
den teghenwoerdighen Indianen oft Indianen waren honden / dat sy
hem niet en wilden dienē / ende dat sy daghelick wech liepen opte berghe
om dat luy rabbauwen waren/ dat hyse castne / Terstont de visitateur
bontse aen eenen staec ende hy selue met syn eighen handen namp een
ghepeckte coorde dyemen opte galeneyn heet palinck oft anguilla / ende is
ghelyck een yseren roede ende sloechse daer mede soo wreelick ende langhe
dat het bloet te veel plaersen uytē lichaem spröck / ende lietense daer voer
doot. Godt is ghetuyzhe dat de wreetheit welcke teghens dese lammeren
ghedaen wort soo groot ende menichfuldich is dat hoe veel dat wyer uwe
Mt. souden vertellen dat wy gheloouen dat wy van duysent deelen niet
en souden kunnen een ghesegghen / noch leelick ende swaer ghenouch
maken.

Den arbeit dye sy doen / is gout te versamelen / waer toe dienen
ysere menschen want de berghe worden omgheteert / het onderste bouē/
ende bouenste onder ende dit duysent mael / grauende ende roetsen bre-
kende/ende het voers. gout waschende inde riuieren / daer sy altyt int wa-
ter syn ende bersten ende breken int lichaem / ende als de mynen selue
water gheuen/ bouen allen arbeit moettē dat metten armen uyt desent/
finalick om te moghen begrypen den arbeit dye men doen moet om gont
ende siluer te grauen ende wercken / uwe Maest. considerere dat de hey-
denfhe tirannen / uytghenomen de doot / en leyden den martelaren
gheen meerder torment op/dan dat syse verwesen int berchwerck. Som-
tyts hielen syse het heel jaer deur inde mynen / daer na wert gheordon-
neert om dat sy saghen datter veel struen/ dat sy maer vyf maenden gont
grauen

grauen en fouden / ende dat in veertich daghen dat ghegoten soude wor-
den / ende dat sy de voers. veertich daghē rusten fouden ende de ruste was
de hoopen op te worpen dye sy in dyen tyt aten d'welck was eerde te gra-
uen ende de hoopen te maken daer hier bouē af ghesect is / welck swaerder
arbeit was dan hier te lande den wyngaert grauē oft het lant airen. Int
heel jar deur en wisten sy niet wat vierdach was / dan / veel oft luttel sy en
lietense niet te besighen ende don arbeiden / Met allen desen grooten ar-
beit / en ghauen syse niet ghenouch t'eten Sacabi / welck is het broot van
den lande ghemacckt van wortelen van seer luttel substancie alsser gheen
vlees oft visch by en is / daer deden sy by peper van dyen lande ende Aies
welck syn wortelen ghelyck rapen / ghebradē ende ghesoden / ende sommi-
ghe Spaenjaer is dye hen lieten duncken dat sy seer liberael waren ende
wel t'eten ghauen / lieten alle weken een verken afdoen voer vyfich In-
dianē / ende de Minero (dat is den hencfer diese castyde ende regeerde) at
de helft / jae noch meer / ende de reste deilde hy alle daghe elcken eenen soo
veel vlees als men inde kercken t'sondaechs plach te gheuen beekens van
het gheseghent broot. Daer warender dye soo ghirich waren / dat sy hen
niet ghauen maer sondese twee oft dry daghen wenen opt velt ende ber-
ghen de vruchten vande boomen dyer waren / ende met het ghene dat sy
inde dermen wederom brochten deden syse twee ander daghen wercken
oft dry sonder t'eten meer bete. uwe Mit. considerere om Goids wille
wat vuetsel ende stercket een lichaem van naturen soo delicaet ende deur-
de voers. verdruckinghe soo untyggemergelt / ghefrenckt ende ghetrauall-
leert cost ghehebbē ende hoe dat mueghelick was dat langhe cost leuen soo
qualick ghetraecteert ende benaut synde in allen dyen grooten arbeit ende
sonder eeren. De Gouverneur dede hen vorden cost arbeit ende dienst
dye sy den Spaenjaerden deden dry blancken in twee daghen / te weten /
eenen haluē castellaen / dye doet 225 marauedis) t'siaers gheue / dit docht
hen ghenouch te syn om te coopē dinghen van Castillien / welcke d' India-
nen heeten cacona / dat is / loon / recompense / van welcke 225. marauedis
men cost ghecopen eenen kam / eenen spieael ende eene regel gruen oft
blaw legpenninghen / ende het is langhe gheweest datmen hen dat oock
niet en ghaf / maer de benauthheit ende hongher was soo groot dat sy daer
luttel werck af maeckten / ende sy en dachten nergheers op dan hoe sy sat-
eren mochten oft steruen / om dat quaet ende disperact leuen t'ontghaen.

Hy beroofde te enemael van henneliberteit / ende ghedoochde dat de
Spaenjaerts hen sette inde scherpste dienstbaerheit ende gheuanckenisse
dan ymant kan begrypen dyet niet ghesien en heeft / wesende gheen dinc
in deser werelt daer sy vry in waren / hoe wel dat de beesten plegghen en-
nighē tyt vryheit te hebben / om te wenen als mense opt velt iaecht / maer
de Christenen daer wy af spreken / en ghauen den ellendighen Indianen
daer toe noch tot het anders / tyt noch ruympte. Hy onderwirpse in
ghesfortseerde / om willighe / ewighe ende absolute slavernye want sy en
hadden noyt ennighen vryen wille om van hen seluen het te doen / dan
daer de wreetheit / begheerlicheit ende tirannie vande Spaenjaers hen
worpen daer motten sy voerts / niet als ghevanghen menschen / maer
ghelyck beesten / welcke men ghebonden leyt om te doen doen al datmen
wilt. Als syse somtyts lieten om te rusten thyns gaen / dan en vonden
sy noch vrouwen noch kinderē / noch het om t'eten / soo men hen dat niet
en hadde laten bereyden om soo veel tyts niet te verliezen / daer en was
anders gheen remedie dan steruen / sy werden sieck vanden langhen en-
de swaren arbeit / welck lichtelick quam / want sy seer teer ende delicaet
syn van complexien / het was hen eene groote veranderinghe soo subyt
ende t'effens in soo grooten ende onghewoonlicken arbeit te comen daer
sy sonder bermherticheit met voeten ghestooten / ende stocken gheslaghen
werden / ende en hoorden anders niet dan dat syt maecten / om dat sy
luy rabbauwen waren / ende om dat sy niet wercken en souden / ende van
dat sy saghen dat de sieckte wies ende dat sy daer van gheenen dienst en
kosten ghehebben / seyden / dat sy thyns ghaen souden / dertich / veertich
ende tachtentich mylen weghs / ende gauen hen om onderweghen t'eten /
een half dosyne wortelen ghelyck rapen / ende een luttel Cacabi / ende
d'aerme menschen ghonghen niet verre sy en sturuen desperaet / oft d'an-
der ghonghen verder twee / oft dry / thien ende twintich mylen met groote
begheerte om thyns te comen / ende aldaer hen helsch leuen te eynden /
tot dat sy doot onderweghen vielen / ende wy vonden menichmael veel
dye doot waren / ander noch snackende / ende ander in doots noot
suchtende ende stenende soo sy best kosten / hongher / hongher oepende.
Als de voers. gouerneur sach dat de helft oft twee deelen ghestoruen
waren / soo liet hy wederom loten ende d'Indianen uyrdellen ende sup-
pleer

pleerde ende vernyeuwde het ghetal/bycants alle Jaer.

Pedrarias viel int vast lant ghelyck eenen van veel daghen hongherighen wolf onder seer onnoosel ende ramme schapen ende lammeren/ende ghelyck eenen thorne Goides met alle ghewelt/ ende aenrechte sulcke ende soo veel morderyen ende jammer/ soo veel roueryen/wreetheden ende forisen/ met al syn Spaenjaerts dye hy met bracht/ ende verwoeste soo veel plaetsen dye swerinden van volcke/dat noyt ghesien noch ghehoort noch gheschreuen en is gheweest in ennighe historte dye hunden daechs ghemaect is/ hy roofde ende stal meer met syn geselschap uwe Wit. ende uwe vasallen d' Indianen/ ende de schade dye hy dede was grooter/ dan vier ja sesh millioenen gouts/ hy verwoeste meer dan vierhondert mylen lants/ te weten van el Darien daer hy eerst aensette tot de prouincie van Nicaragua/het gheluckichste ende ghepeupleerste ende sunderlichste lant van der werelt. Van desen onsalighen mensche beghost eerst int vast lant de pestilencie van d' Indianen in commende te gheuen/ ende liep voort alomme ouer heel Indien daer Spaenjaerts syn/daer deur al het volck bedoruen wort/ inder vueghen dat van hem ende syne commenden/ de waerachtighe doot ghecomen is/ welcke uwe Maest. vernielt heeft ende verwoest soo veel ende soo groote rycken in niet meer tyns/dan van het jaer 1504. tot ny toe.

Als wy segghen dat sy uwen Maest. hebben verdestruere seuen Rycken grooter dan Spanien/ moetmen verstaen/ dat wyse vol van volck sagh en ghelyck eenen bicorff vol bien is/ ende datse ny teenemael sonder volck syn/om dat de Spaenjaerts opte voers. manieren alle d' Inwoonderen ghedoot hebben/ ende dat de steden/ vleck en oft plaetsen alleen mette wegghen ende muren blyuen/ allen leens/ oft heel Spanien sonder volck waer/ ende dat de weegghen ende muren vande steden dorpen ende plaetsen uytghestoruen synde al het volck alleen bleuen.

Uwe Maest. en heeft in heel Indien niet een marauedi seker ende erfelicke ghedurighe rente oft incomen/ dan het is all ghelyck oft men blayeren oft stroop op van d'eerde raepre/ welcke als gheraep syn niet meer en blyuen/ ende alsoo is allen het incomen dat uwe Maest. in Indien heeft/ onseker/ ydel ende verghancelic/ niet om ander orsake/ dan om dat de Spaenjaerts d' Indianen hebben/ ende soo syse daghe-

S

licy

het dooden ende verminderen/ soo volcht dat uwe Mt. rechten ende in-
comen oock verlooren ghaen ende minderen.

Inde derthiende redene staet.

HEt Conincryck van Spanien is in seer groot perycle van verlo-
ren te ghaen/ verdestrueert inde gherooft te worden / verdruckt
ende verwoost van ander vremde natiën/ de redene is / dat Gode
dye rechtverdich/waerhachtich ende opperste Coninc van al is/seer ver-
grampt is / om de groote misdaden ende sünden dye de Spaenjaerts
ghedaen hebben allen d' Indien deur/ affligerende verdruckende/tiran-
niserende roouende/ ende mordende / soo veel ende sulcken volck sonder
redene ende recht binnen soo luttel iaren/ verwoestende soo veel ende sul-
cken landen/welck volck hy al redelicke sielen hadde gheschapen ende ghe-
maect na het beelt Goids ende ghelickenisse vande alder hoechste dry-
vuldicheit/ all Goids vasallen/ ende verlost deur syn dierbaer bloet / dye
rekeninghe hout ende niet en vergheet een noch egheen vā dyen/ende dye
Spanien vercoes voer dienersse ende instrument om hen te verlichten
ende te brenghen t' synder kennisse/ende al oft hy hadde willen recompen-
seren op desen werelt / sonder den eweghen loon / ghas haer soo groote
schatten ende naturlicke ryckdommen/ haer openbaerende soo ghelucki-
ghe/lustighe/ ende verre landen met oock artificiele / te weten dye onghe-
lyckelicke Wynnen van gout/siluer ende ghesteente met meer ander noye
ghesten noch ghehoorde ghauen/ van alle welcke sy ondancbaer is ghe-
weest/ daer teghens wederom gheuēde soo veel quaets/ende Godt houdt
desen reghel ende manniere van doene / als hy syn straffe ende justicie
executeert / dat hy plach te castnen ende straffen de sunden ouer de sun-
daren by contrarie manniere dan sy ghesundicht hebben.

Dese destructien/ ouerlast / forse/ onrechtverdicheit / wreetheit
ende moorderyen ghedaen ende gheperpetreert teghens d' Indianen syn
soo groot/so afgryselick/so openbaer ende notoir/dat/de tranen/schreuw-
wen/ende bloet van soo veel onnosel menschen / climmen tot bouen inde
opperste hemelen/ende en houden niet op/voer ende aker datse van Gods
ghehoort worden/ ende daer na neder vallen ende spreken hen ouer den
ghansche werelt/ende luyden soo grouwelick, onmenschlick/vervaerlick/
ende

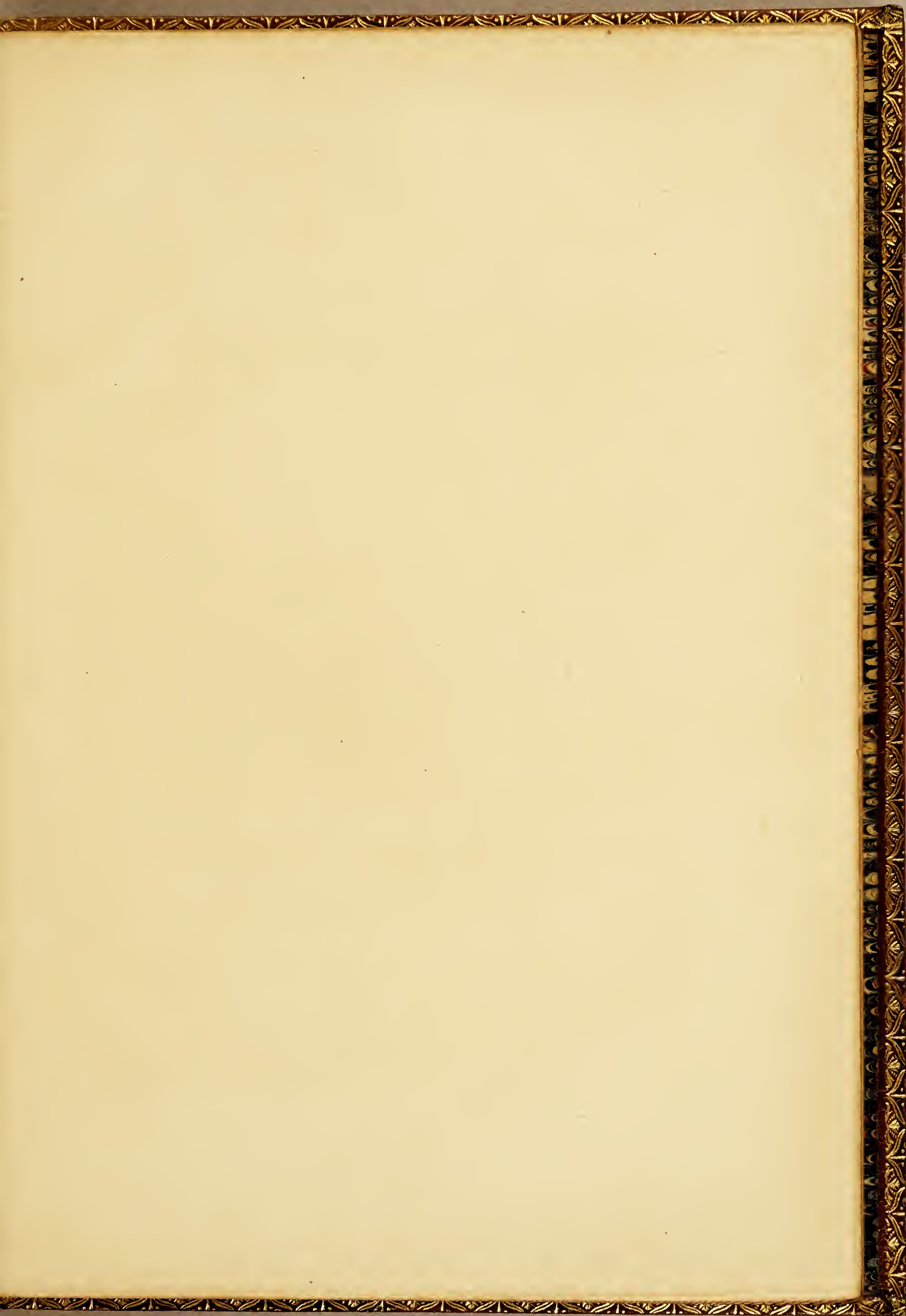
ende verschrickelic inde ooren van alle vremde natten / alse syn / ende by consequentie sal volghen inde herten ende ghewissen van allen den ghenē dyet hooren sullen / groot schandel / afgryselicheit / obminacie / haet ende infamie vande Spaensche nacie / ende Coninghen van Castillien / waer deur veel schade mocht comen.

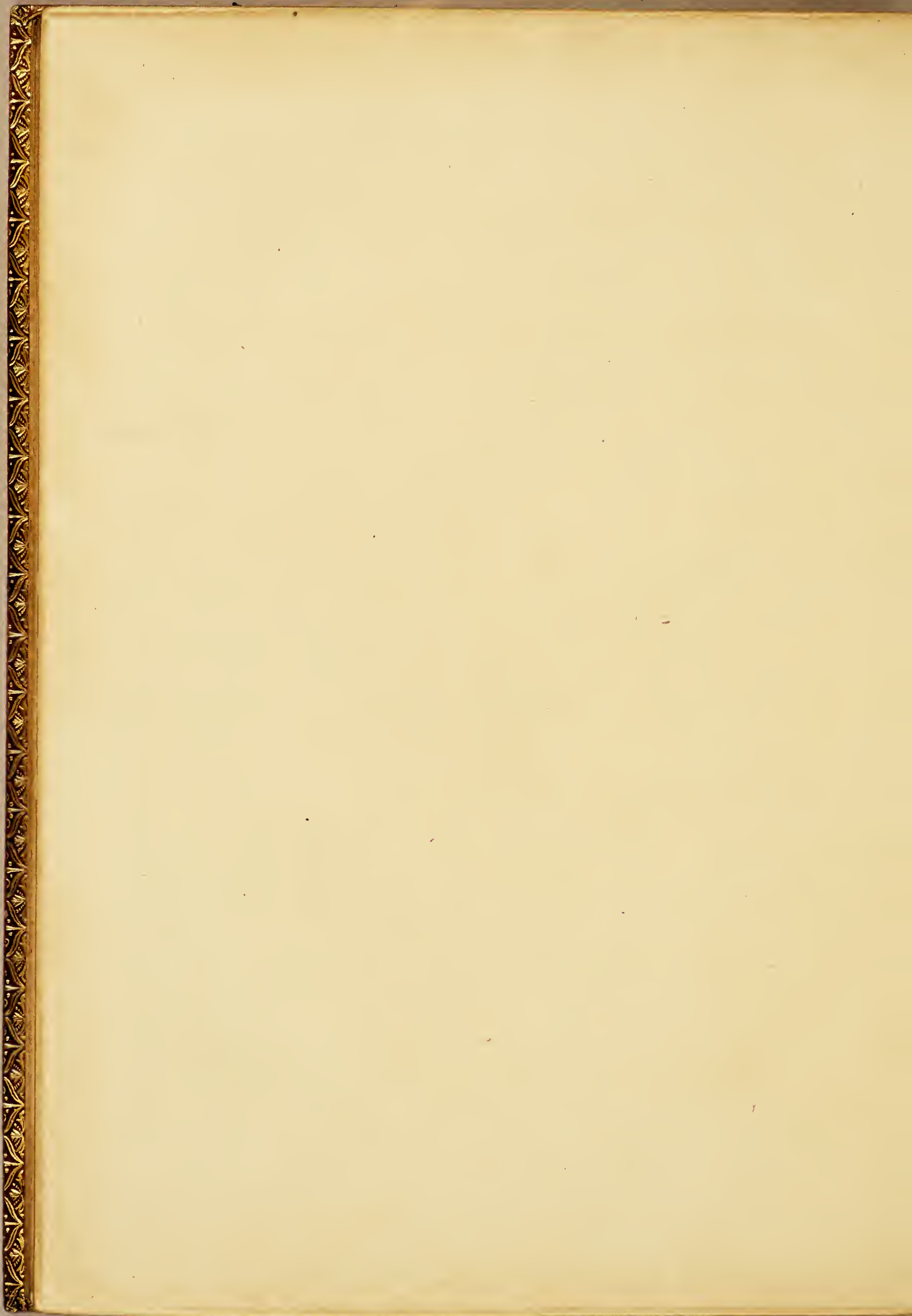
Zint eynde vanden voers. tractaet staet inde protestacie vande voers. Bischof / soo volcht.

DE schade ende verlies welck de crone van Castillien ende leon om dese sake is ghecomen / ende op heel Spanien sal comen / in deser manieren verwoestende / moordende (soo toch de rest van selfs sal steruen ende vergaen / is soo groot / dat de blinde dat sien sullen / de dooue hooren / de stumme roepen / ende de seer wyse ordeelen / ende want ons leuen niet langhe en kan ghesyn / ick roepe voer ghetuyghen alle de hierarchien ende chooren der Enghelen / alle de santen ende heylighen van dat hemelsche hof / alle menschen des werelts / ende besunder dye leuen sullen corte jaren hier na / vande ghetuyghenisse dye ick gheue / ende ontlastinghe van myn consciencie dye ick doene / dat / soo ver syne Wat. den Spaenjaerts toelaet de voers. duyuelsche ende tirannische deiltinghe / met wat wetten oft ordinancien ende penen datter in versien worde / alle d' Indien in corte daghen sullen verwoest ende sonder volck syn / soo nu is het groot eyland Española / ende dander eylanden ende vaste landen ouer dry duysent mylen weghe sonder het voers. eyland Española ende synen byvanc / ende dat om de voers. sunden soo veel als ick inde heylighe schrifture lese / Godt heel Spanien / castyen sal met afgryselicke gheesselen ende muighelic teenemael ver-
destrueren.

266

c

B578
C3345

